శ్రీరస్తు.

శకుంతలాపరిణయము.

కృష్ణకవిప్రణీతము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచేఁ

ప్రకటితము.

1927.

Printed at
the 'VAVILLA' Press
MADRAS.—1927.

శ్రీరస్తు.

శకుంతలాపరిణయము.

పీఠిక.

శ్రీవత్సాంకలసద్భుజాంతరయుతస్వీయోరుహారాగ్రరే
ఖావిశ్రాంతి నెసంగుతత్కుచతటిన్ గైసేయుకాశ్మీరసం
భావంబుల్ తనమైఁ బొసంగ నలమేల్మంగాభిధానేందిరా
దేవిం గౌఁగిటఁ జేర్చు వేంకటపతిన్ ధీయుక్తిఁ గీర్తించెదన్. 1

ఉ. ధీనిరవద్య హృద్యనిరతిన్ హరితో భరితోత్సవంబులన్
బూను కడానిబొమ్మ కలుముల్ వెలుముల్గలముద్దుగుమ్మ స
న్మౌనిమనోవిహారిణి రమారమణీమణి భూరిసూరిస
న్మానముఁ గూర్చుఁగాత గరిమన్ నెఱిమంజుల మైనమత్కృతిన్. 2

ఉ. పుంఖితశత్రుకర్ణములు భూరివిరోధిశిరోధులుం జవ
ప్రేంఖదరాతిమస్తములు విద్విడురంబులు నంగదావళీ
రింఖదరిప్రవేష్టములు ప్రేలఁగ లీల నెసంగుదైత్యభి
చ్ఛంఖముఁ జక్రముం గదయు శార్ఙ్గము ఖడ్గము మమ్ముఁ బ్రోవుతన్. 3

క. భాసురసూరిగ్రామణి, భూసురముఖపంకరుహనభోమణి వినమ
ద్దాసనిచయచింతామణి, నే సింగరిగురుశిఖామణిం గణుతింతున్. 4

తే. సోము నన్నపఁ దిక్కనసోమయాజి, భీము శ్రీనాథు భాస్కరుఁ బెద్దనార్యుఁ
బోతనామాత్యు మఱియును బొలుపుఁ గాంచు, నాంధ్రకవితానిశాంతుల నభినుతింతు.

ఉ. శ్రీరమణీధవార్పితము సేయుఁ గృతిన్ బ్రతికూలవృత్తిమై
క్రూరవచోవికారములఁ గుందగునెట్టిని చూడ్కిఁ జూడి వే
సారుచు సారె దూఱుదుఁ గుశంకలఁ బోవకుఁ డన్నలార! మీ
నేరుపు లన్యకావ్యసరణిన్ బురణింపఁగఁ జేయుఁ టొప్పగున్. 6

వ. అని యివ్విధంబున నిష్టదేవతాప్రార్థనంబును గురువందనంబును సుకవిభూషణంబునుం గుకవిదూషణంబునుం గావించి యొద్దియేనియుం నొక్క ప్రబంధంబు రచియించి మదిష్టదైవతంబునకు నంకితంబు గావింపం దలంచునవసరంబున. 7

సీ. ఏమహాత్ముల పుట్టినిల్లు బ్రహ్మాదులు శిరసావహించి పూజింతు రెలమి
నే దయాహృదయుల సైదోడు జగములఁ ద్రిస్రోతయై పవిత్రీకరించు
నెవ్వారిశుశ్రూష నేకొలంతయుం లేక వసుధాసుధాశనవ్రతము లెసఁగు
నేమహామహులసంగ్రామసామర్థ్యంబు పార్థివోత్తములకుఁ బట్టుఁ గొమ్మ
తే. వారు దుర్వారగర్వారవముఖరముఖ, శత్రుజత్రుక్షతిక్షరత్క్షతజకృతజ
యార్హచర్చాసమర్చితోగ్రాసిలసన, భాసురభుజోత్థవిభవులు పాదభవులు. 8

ఆ. ఆపాదభవులలోపల, నాపాదితధైర్యధుర్యు లార్యు లవార్యుల్
ప్రాపితధనకనకాంబర, గోపాయితకవులు పైఁడికులగోత్రభవుల్. 9

క. ఆరసికులలోఁ బెద్దన, గారనఁగా రూఢదీపకళికావిలస
ద్ధోరణి నిద్ధారణిఁ దగు, కారుణికులలోనఁ బరమకారుణికుం డై. 10

క. పెద్దనగారావేలుపుఁ, బెద్దనగారాతిభాతి భృతవైభవుఁడై
పెద్దనఁగా రాశూరుల, పెద్దనఁగారాచ మెచ్చుబిరుదముఁ దెచ్చెన్. 11

ఉ. సన్నుతకృష్ణరాయనృపసత్తముచిత్తము రాఁ జరించుచున్
మన్నన మీఱి భూరిబహుమానముగా గజరాజరాజిఁ గై
కొన్నఘనుండు పైఁడికులగోత్రపవిత్రచరిత్రుఁ డారపె
ద్దన్నసిరుల్ సరుల్ పొగడ నక్కడ నిక్కడ నెక్కుడై తగున్. 12

సీ. మహిమ నేటూరియిమ్మడి తిర్మలకుమార సింగరార్యుల ప్రియశిష్యుఁ డగుచు
నాచార్యపదభక్తి యాత్రిశతావనరక్తి గలిగి శౌర్యౌదార్యకలితుఁ డగుచు
రాయలరాజకార్యమునందు నిరతుఁడై ప్రాజ్యసామ్రాజ్యసంభరితుఁ డగుచు
ధనధాన్యకటకమై తనయిల్లు వర్ధిల్ల ధాత్రీసురత్రాణదక్షుఁ డగుచు
తే. నవనితవణించె తవణివృద్యానవద్య, పద్యగద్యావళీస్తవ్యభవ్యనవ్య
కావ్యసంభావ్యభీమసంగ్రామవిజయ, బిరుదుఁ డగుచిఱుమామిళ్ల పెద్దశౌరి. 13

ఉ. మానితమూర్తియైన చిఱుమామిళ్ళపెద్దనృపాలమౌళికిన్
సూనుఁ డొరుండు గల్గె మధుసూదన పాదసత్క్రియాపరుం
డానతశత్రుజాలుఁడు నయానయనిర్ణయశీలుఁ డుత్తమ
జ్ఞానఘనుండు తిమ్మనృపసత్తముఁ డుత్తముఁ డిమ్మహిన్ రహిన్. 14

పంచచామరము. ధరాధరాధరాహివర్యధైర్యధుర్యవీట్కర
స్ఫురత్తళత్తళత్ప్రభాప్రభూత శాతహేతిచే

విరోధిరాట్ఛిరోధిరాజి శ్రీలహోలిసల్వనా
స్థిరామరామరాగుఁడైన తిమ్మభూవిభుం డనిన్. 15

తే. తిమ్మనృపతికిఁ బట్టపుదేవివలన, సురుచిరాకారులిరువురు సుతులు గలిగి
రగ్రజుఁడు వేంకటాద్రీంద్రుఁ డవరజుండు, భవ్యగుణశాలి రామభూపాలమౌళి.

సీ. బలరామ రఘురామ పరశురాములతోడ విక్రమంబునమాద్రి వేంకటాద్రి
ద్విజరాజ ఫణిరాజ దిగిభరాజులతోడ విశదకీర్తులమాద్రి వేంకటాద్రి
యినజాత వనజాత ఘనజాతములతోడ వితరణంబున మాద్రి వేంకటాద్రి
భారతీశ సతీశ భార్గవీశులతోడ విన్నాణమున మాద్రి వేంకటాద్రి

తే. ధారుణి భరించి విబుధుల గారవించి, సురుచిరసువర్ణపూర్ణత సొబగుమించి
యగణితోచ్ఛ్రాయమునదివమాక్రమించి, వెలయుహేమాద్రితోమాద్రి వేంకటాద్రి.

సీ. దినదిన దీనాతిథిప్రీణనంబున కన్నపూర్ణాదేవి కన్నపూర్ణ
నిత్యసత్యవ్రతనిష్ఠాగరిష్ఠత కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
సౌశీల్య వాత్సల్య సాకల్యకల్యత కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
సౌందర్యగాంభీర్యచాతుర్యధుర్యత కన్నపూర్ణాదేవి కన్నపూర్ణ

తే. పరకవుల వేలుపులగిడ్డి వాసిరెడ్డి, పద్మనాభునితోఁ బుట్టుపడఁతి యగుట
కన్నపూర్ణమహాదేవి కన్నపూర్ణ, మహితసద్గుణనికురుంబ మాదమాంబ. 18

క. ఆమాదమాంబవలనఁ బ్రభ, ధామహితుఁడు వేంకటాద్రితనయుం గనియెన్
సోమదరస్తోమ శర, వ్యోమసరిద్ధామకీర్తి నూర్జితమూర్తిన్. 19

క. వేంకటనాథుం డొసఁగిన, సంకల్పఫలం బటంచు జననీజనకుల్
వేంకటపతినామంబున, నంకితుఁ గావించి రతని నాశ్రితరతునిన్. 20

క. శంకాతంకానంకా, హంకారస్ఫారశౌర్యహార్యత్వుండై
వేంకటపతి ధృతిమారట, వేంకటపతి యనఁగ జగతి వినుతికి నెక్కెన్. 21

క. ఆవేంకటపతినరపతి, దేవి రహిం బాపమాంబ దినదినమార్యా
దేవిని శ్రీదేవిని వా, గ్దేవినిఁ బూజించు వసుమతిన్ సుమతియనన్. 22

ఉ. నేరుపుమీఱఁ బుట్టినిలు నీరును రాలును గాఁగఁబుట్టిరా
మారునిఁగన్న తల్లియుఁ గుమారునితల్లియు సాటివత్తురే
భూరితరవ్రతాచరణఁ బుట్టినయింటికి భవ్యకీర్తియున్
జారుపమున్ దనర్చిధరపై నోఱపైతగు పాపమాంబకున్. 23

చ. పటుగతిఁ బాపమాంబకును బ్రాభవవైభవశాలియైన వేం
కటపతికిన్ దనూభవులు గల్గిరి నల్వురు విక్రమక్రమో
ద్భటరిపుహారి జగ్గనరపాలుఁడు రామధరాపరుండు మా
రట మదనుండు పెద్దశివరామ మహీపతి వేంకటాఖ్యుఁడున్. 24

మహాస్రగ్ధర. పరవైరించత్ప్రపంచావరణమున యశోవ్యాజనైజాంశులొప్పం
జిరుమామిళ్లాన్వవాయాంచితజలనిధికిన్ శీతభానుండు వోలెన్
బరఁగున్ జగ్గక్షమాధీశ్వరుఁడురుతరసంపన్నిధానుండు దానా
పరకానీకుండు బాహాబలచరితజగత్ప్రాణుఁడై రాణమీఱెన్. 25

తే. పావనీసత్సంప్రదాయంబునందు భాగ్య, చిహ్నములతోడ నుదయించి శీలవృత్తి
నియమముల మెఱయుశుభవానీవధూటి, భార్యగా నేలె జగ్గభూపాలకుండు. 26

మ. నిరతిన్ జగ్గనృపాలమౌళికి భవానీదేవికిం గాంచనాం
బరుసన్నన్ సిరిగన్నయన్న శివరామక్షోణినాథుండు ని
ర్భరఘోరప్రతివీరహాలహలమా పట్టాభిరామప్రభుం
డరుదౌ వేంకటశౌరినాఁగలిగిరూహాన్ మువ్వురాత్మోద్భవుల్. 27

28

వ. అందు.

సీ. తనదానమర్థులొందినఁగాఁకఁ జూడక మిత్రభావంబున మెలఁగునేనిఁ
దనభోగ మొరులు మీఱిన వెచ్చనూర్చక తానజిహ్మగలీలఁ దాల్చునేనిఁ
దనవారినొరులు వేఁడిన నైనవీడక ఘనవృత్తి భువనమ్ము మనుచునేనిఁ
దనధర్మ మొరులు పూనిన డీలుపడనీక సమదృష్టి మోదమ్ము సలుపునేనిఁ

తే. దేజమునఁ జిత్రభానుండు ధృతి నహీనుఁ, డీవి ఘనమూర్తి గరిమ మహేశ్వరుండు
సాటిరాఁదగునాశ్రితశ్రమపయోధి, తరణి కిచ్చినశివరామధరణిపతికి. 29

క. రమణాంబను లక్ష్మాంబను, గ్రమమునఁ బాణిగ్రహణము గావించి నృపో
త్తముఁ డయ్యిరువురవలనం, గొమరుల నిరువురను గాంచి కూర్మి వహించెన్. 30

31

వ. అక్కుమారయుగళమ్మునందు.

తే. రమణమాంబాత్మజుఁడు బలరామనృపతి, లక్ష్మణాంబాసమేతుఁడై లలి వహించె
నచ్చమాంబాసుతుఁడు పార్వతమ్మతోడఁ, బ్రబలుఁడై యొప్పె వేంకటరామనృపతి.

క. చినశివరామసుధీమణి, యనుజుఁడు పట్టాభిరామయగ్రణి లక్ష్మాం
బను బెండ్లియాడి క్రమమునఁ, దనయచతుష్కంబుఁ గాంచి ధాత్రి రహించెన్. 33

సీ. రంగమాంబామనోరాజీవమిత్త్రుఁడై కరమొప్పురఘునాయకప్రభుండు
వెంకమాంబాగుణాలంకారకలితుఁడై రాజించు వేంకటరామవిభుఁడు
బుచ్చమాంబాపరిస్ఫురితోపభోగుఁడై మహిమంబుఁ గాంచు లక్ష్మణవిభుండు
చినరంగమాంబికాశృంగారవిభవంబుఁ గాంచుకుమారజగ్గక్షితీశుఁ

తే. డబ్జభవునాననముల వియ్యంబుగాంచి, వేదములతోడ నెయ్యమ్ము విస్తరించి
ప్రబలెఁ బట్టాభిరామభూపాలసుతచతుష్టయము పేర నబ్ధిచతుష్టయంబు. 34

తే. అవనిఁ బట్టాభిరామన్నఁ యనుఁగుఁదమ్ముఁ, డాశ్రితామరధాత్రీరుహమ్ము శత్రు
కాలకూటము మిత్రసుధాలవాల, మోలిఁ దనరారు వెంకభూపాలకుండు. 35

క. ఆవెంకక్షితిపతిరహి, గావిలసిలు వెంకమాంబికాసతివలనన్
ధీనిహితునాయఁడమ్మనఁ, గావిశ్రుతిఁ గాంచుతనయుఁ గాంచి రహించెన్. 36

తే. పార్వతీనామమున నేత్రపర్వమైన, బాలికామణిఁ బెండ్లియై హేలఁ దనరె
నాసగోనుసర్వసర్వంసహామరులకు, నపసుధాసారములతిమ్మ నాయఁడమ్మ. 37

వ. ఆకూటస్థు లగునలువురిలో నగ్రజుం డగుజగ్గక్ష్మాపాలకువంశప్రకారంబు వివరింపం
బడియె వెండియుం. 38

శా. ఆజగ్గక్షితిపాలుతమ్ముఁ డలరున్ హంవీరవీరాసిధా
రాజీర్యద్రిపురాజి మేళనలలద్రంభాదికాద్యప్సరః
కూజత్కంకణకింకిణీఘణఘణాఘోషాస్ఫురద్వ్యద్ధసీ
మాజాగ్రత్తురగుండు పెద్దశివరామక్ష్మోణిపాలుం డిలన్. 39

కవిరాజవిరాజితము. సదయవిచారుఁడు నారదపారదశారదనీరదహీరదర
త్నదమలకీర్తివిహారుఁడు ధీరుఁ డుదారుఁడు శూరుఁ డభీరుఁ డనిన్
బదిలుఁడు శశ్వదనావిలకేవలభావలతావలనాకలనన్
బెదశివరామసుధీమణి యాశలఁ బేశలకౌశలుఁడై చెలఁగున్. 40

తే. సంశ్రితసురద్రువల్లి యోషామతల్లి, బంధుజనసింధుసరణి సంపదలధరణిఁ
బరఁగు పెదశివరామభూపాలు దేవి, భూరిసద్గుణనికురంబ బుచ్చమాంబ. 41

ఆ. ఎలమి బుచ్చమాంబవలనఁ దనూభవ, పంచకంబుఁ బడసెఁ బంచశరుని
బాణపంచకంబుభాతి శ్రీపెదశివ, రామవిభుఁడు భాగ్యరాశి యనఁగ. 42

చ. రతిపతికన్న మిన్న జయరామవిభుండు ఘనుండు వెంకన
క్షితిపతి సాహితీసలిలసింధుఁడు రామధరాధురంధరుం
డతిధృతిలక్ష్మణప్రభుఁ డుదారయశుం డగుచంద్రమౌళి యు
ప్రతిభవులార పెద్దశివరామతనూభవు లాత్తవైభవుల్. 43

వ. అందు. 44

క. అలజయరామసుధీమణి, వలనొప్పఁగఁ బార్వతమ్మవలనఁ దనయులం
బలియురనిరువురఁ గాంచెన్, సులలితగతి వెంకవిభుని సూరప్రభునిన్. 45

తే. వెంకమాంబాసమేతుఁడై వెంకధరణి, పాలతిలకుండు సిరులచేఁ బరిఢవిల్లె
బుచ్చమాంబాసమేతుఁడై భూరిసౌఖ్య, సంపదలుగాంచె సూరనిలింపవిభుఁడు. 46

మ. జయరామప్రభునుద్దుతమ్ముఁ డురుదోస్సారుండు ధీరుండుని
ర్భయుఁ డుగ్రాహవదోహలుండు విమతప్రాలేయబాలార్కుఁడ
వ్యయనారాయణపాదభక్తినిరతుం డార్యుండు రంగాంబికా
ప్రియుఁ డావెంకనృపాలచంద్రుఁ డిలఁ గప్పెన్ గీర్తియన్వెన్నెలన్. 47

శా. ఆవెంకక్షితిపాలసోదరుఁడు రామాధీశ్వరుం డుల్లస
ల్లావణ్యంబునఁ గావ్యనాటకగుణాలంకారపారీణతా
ప్రావీణ్యంబున వాక్పటుత్వమున సద్భావంబునన్ విక్రమ
శ్రీవైయాత్యమునన్ బ్రసిద్ధుఁ డగుచున్ జెల్వారు నిద్ధారణిన్. 48

సీ. తమ్ములయెడలనెయ్యమ్ముసూపఁడుగాని రాజు కాంతులసాటిరాకయున్నె
యిచ్చుచోఁ గొణఁగి పెల్లెగురకుండఁడుగాని రసద మీఁగికిసాటిరాకయున్నె
సశరీరుఁడగుచు సాక్షాత్కరింపఁడుగాని రతిరాజు రహిసాటిరాకయున్నె
కువలయామోదంబుఁ గూర్పఁజాలఁడుగాని రవి తేజమునసాటిరాకయున్నె

తే. యీాదరస్మితవదనునకీవదాన్య, మౌళికీరూపశాలికీమానితప్ర
తాపునకునంచుబుధులుచిత్తములనెన్నఁ, బ్రబలుపెదశివరామన్నరామశౌరి. 49

సీ. ప్రథమాంశమునధర్మభంగముంకువగాఁగ, బాణిగ్రహణమైనపలుచఁదనము
రాఁగూడదని పల్కురమణువెంబడినేగి కానలోవిహరించుగడుసుఁదనము
మాయామృగమువెంట మగఁడుపోవఁగ దంట మఱఁదినంపిననాటిమంకుతనము
రావణాసురువీట రహిఁబాసి నానాట చెఱసాలనెలకొన్న చిన్నతనము

తే హావణిఁదీర్పఁగఁగ్రమ్మఱనవతరించి, పైఁడికులగోత్రమిద్ధాత్రిపాత్రముగను
జెలఁగురామక్షమాపాలుఁ జెట్టపట్టె, ధీరధోరణిజానకీదేవిఠీవి. 50

తే. ఠీవిఁదనరారుజానకీదేవివలన, రామభూపాలతిలకుండు ప్రేమమీఱఁ
బడసెముప్పురఁ దనయులభరితనయుల, హరిహరాబ్జభవాంశమ్ములందువారి. 51

క. వెంకక్షితిపతియనశౌ, ర్యాంకుఁడులక్ష్మన్నయవనిజాశ్రితకువలై
ణాంకుఁడుసీతప్రభుఁడన, నంకితనామములవిజయమందిరిధరణిన్. 52

చ. సలలితభాగ్యచిహ్నముల సన్నుతికెక్కుడుచిన్నమాంబికా
జలరుహపాణితోడసుఖసంతతిఁగాంచుచుభూరివైభవం
బులఁ దనరారి సూరిజనముల్ జనముఖ్యుఁ డటంచు నెంచఁగా
విలసిలురామభూవరునివెంకనృపాలుఁ డలోలుశీలుఁడై. 53

మ. చిరుమామిళ్లకులాబ్ధిచంద్రుఁడు జయశ్రీసాంద్రుఁడచ్చన్నభూ
వరుఁడున్ వెల్లినునాఁదనర్చుతరుణింబాణిగ్రహంబై శుభ
స్ఫురణన్ సంతతిఁ గాంచి విప్రతతికిన్ భూగోహిరణ్యాదిభా
స్వరదానంబులఁ దృప్తిచేసి తనరెన్ సభ్యుల్ ప్రశంసింపఁగన్. 54

శా. ఆరామప్రభుసీతభూతలవిభుం డశ్రాంతవిశ్రాణన
స్పైవ్వరంబైనసురద్రుపంచకము గెల్వం బంచశాఖావ్యవయో
దారంబైనిజహస్తవారిరుహమిద్ధాత్రీసురశ్రేణికిన్.
హేరాళంబుగఁ గోర్కులీనఁదనరున్ హేమాద్రితో మాద్రియై. 55

సీ. కులగోత్రముల కాదికొన్న చిన్నతనంబు వినములో నుదయించుకసరుఁదనము
పుడమి నంతకనామమునఁ జేర్చువైళంబు శేలు వెలారించు జేలతనము
కాఁపురం బప్పులగడపుకోఁచుఁదనంబు నిలిచినచోట కాల్నిలనిగొనము
మేనిమచ్చల నిచ్చలూనువిన్నఁదనంబు గళమున గరమూను గడుసుఁదనము
తే. మానదిగ్రాజదాసవశ్యానురూప, రూపగుణగణవిభ్రమారూఢగాఢ
వైభవస్ఫూర్తిమస్ఫూర్తి వసుధఁ బరఁగె, సరసుఁడైన సీతారామధరణివిభుఁడు. 56
క. శివిక్ వేంకటలక్ష్మీ, దేవీమణివలన సంతతిం గాంచుచు వి
ద్యావైదుష్యంబునను, ద్భావంబున సీతనృపతి ప్రబలుక్ ధరణిన్. 57
క. ఆరామప్రభునసుజుం, డైరాజిలులక్ష్మణేంద్రుయశ మిల వెలసెక్
దారాచలతారాధిప, తారాచయతారహారతారాభంబై. 58
క. ఆలక్ష్మీపతి నరపతి, వైలమ్మునజానకమ్మవలననిరువురం
బాలురఁ గాంచెం బృథ్వీ, పాలురఁగా నాయఁడమ్మ పాపయ్యయనన్. 59
క. ఆనాయఁడమ్మ నెమ్మది, గానెలకొని పాపమాంబికాసహితుండై
నానావిధభోగమ్ముల, నానందమునొంది జగతి నభిసుతిఁ గాంచెన్. 60
క. ఆనలువురు కూటస్థుల, లోనంగడగొట్టు సుజనలోలుఁడు వెంక
ట్స్వానాథుఁడు గోవిందాం, బానురతిం గాంచె సీతయాఖ్యుం దనయున్. 61
క. ఆనలుగురుధీరులఁ దగు, సానలుగురు మిాఱువిభ్రమాతిశయమునక్
ధీనిరతిజయమునం జతు, రానసుఁడై రామభూపరాగ్రణి ధరణిన్. 62
పంచచామరము. పన్నగారివాహుఁడూహవన్నిచిన్నపాఁడై
య న్నగారివెంటదంట యై చరించు వైఖరిక్
బన్నగారివాహవాంశభాజి రామభూవిభుం
డన్నగారివెంటదంట యైచరించు వైఖరిన్. 63
మ. అనయంబు న్వినయంబు పండితుల కత్యానందనుం గూర్పహే
మనగేంద్రప్రతిమానధైర్యుఁడగురామక్షోణిపాలుండు తా
ఘనదానంబును క్షాత్రము న్గలసి యొకస్ఫూర్తి మూర్తిభవిం
చినచందంబునఁ దోఁచుఁ జూపఱకు నక్షీణప్రభావోన్నతిన్. 64
తే. శీలగుణవృత్తముల ధాత్రిఁ జెలగువాసి, రెడ్డిపెదపద్మనాభుపుత్రీలలామ
భాగ్యములదీవి రామభూపాలు దేవి, పడఁతులకు మేటి రమణమాంబావధూటి. 65
తే. రమణమాంబికవలన నారామవిభుఁడు, కనియె మువ్వురుతనయులగణితనయుల
ఘనునిఁ గోదండరామునిఁ గవిజనాను, నయుల వేంకటరామన్ననాయఁడమల. 66
వ. అందు. 67
క. కోదండరామజనపతి, వేదండకరప్రకాండవిలసన్నిజబా

కోదండమున వసుంధరఁ, బూదండరహిన్ వహించె బుధులు నుతింపన్. 68

శా. మాన్యుండై తగువాసిరెడ్డి పెదలక్ష్మక్షోణిభృన్మాళికిన్
గన్యారత్నము నాగమాంబ తనకుం గాంతాలలామంబుగాఁ
'గోన్యోమత్సదృగిత్యు'దారభుజుఁడై కోదండరామార్యమూ
ర్ధన్యుండాత్మభవుం జెలన్నయనునుద్యన్మూర్తిఁ గాంచెన్ రహిన్. 69

క. శ్రీపతిభాతిఁ జెలన్నో, ర్వీపతియలబోడెపూడి వేంకటరామ
క్ష్మాపతిగాదిలిపట్టిన్, రూపవతిఁ బకీరమన్ని రూఢి వహించెన్. 70

వ. అమ్మువ్వురిలోనం గోదండరామనృపాలునకుం గడగొట్టుతమ్ముండు. 71

ఉ. దండిగనాయఁడన్ బ్రభుఁడతంసుఁడు భండనభూమి భూరిదో
ర్మండలమండలాగ్రనురిమండలిపై జళిపింపఁ గాంచి యొం
డొండతిలోత్తమాప్రభృతియోషలు భూషణభూషితాంగులై
చండమరీచిమండలమె సారెకుఁ జూతురు కౌతుకంబునన్. 72

క. శ్రీవాసిరెడ్డినాగ, క్ష్మావరునకుఁ బార్వతమ్మగారికి సుతయై
ఠీవిన్ దగు వెంకాంబను, శ్రీపిలసిలు నాయఁడమ్మ చేకొని తనరెన్. 73

సీ. సత్యభాషల హరిశ్చంద్రుండు శ్రీరామ చంద్రుఁ డీనరపాలచంద్రుఁ డొకటి
నవనవోన్నతి రతీనాథుండు నిషధభూనాథుఁ డీధారుణీనాథుఁ డొకటి
కాంతి స్వాహావధూకాంతుండు పద్మినీ కాంతుఁ డీమేదినీకాంతుఁ డొకటి
రణరంగమున బలరాముండు జమదగ్ని రాముఁ డీసుగుణాభిరాముఁ డొకటి
తే. యీవి ధనదుండు వనదుండు నీతఁ డొకటి, హేల నీశుండు మరుదీశుఁ డీతఁ డొకటి
ప్రబలుఁడన విశ్రుతి వహించె రామధరణి, పాలు వేంకటరామభూపాలమౌళి. 74

సీ. తనరాకకెదురుచూచిన చాతకమ్ముల దగఁ దీర్చు నవపయోధరము మాడ్కిఁ
దనవాభ్యుదయంబుఁ దగఁ గోరు జక్కవ కవల లాలించు భాస్కరునికరణిఁ
దనవాధిగమంబు తటివేచు విపినసంతతులఁ బ్రోదిగాను వసంతు నిధమునఁ
దనదు సాంగత్యమాత్మఁ దలంచు కుముదిని కామోద మొసఁగు నేణాంకు సరణి
తే. నభ్యుదయమందిసుజనులహావణిఁ బ్రోచె, రాజధరరాజతాచలరాజభుజగ
రాజగోపాలకలశాబ్ధిరాజరాజ, రాజదతికీర్తి వేంకటరామమూర్తి. 75

క. ఆ వేంకటరామప్రభు, దేవి విరులతావి సిరులదీవి యమృతపుం
బావి నెఱతీవిఁ దనరున్, వేవిధముల వెంగమాంబ విశ్రుతిమీఱన్. 76

ఉ. ప్రోదిగ వాసిరెడ్డికులమున్ గలిమిన్ వెలయించు సత్క్రియా
పాదిని పాపమాంబకును భవ్యయశుండగు రాజమౌళికిన్
గాదిలిపట్టియై శుభవికాసమునం దగు వెంగమాంబకున్
మేదిని సాటివత్తురె ఘృణిన్ హావణిన్ రమణీశిరోమణుల్. 77

సీ. పదినోళ్ల భాషింపఁ బడురచ్చలకు నెక్కి పరమేష్ఠి నెలఁత యే భాష మెలఁత
నిలిచినచోటఁ గాల్నిలుపక వర్తించు శ్రీమహాదేవి యే సిరులదీవి
చండియై తనప్రాణసఖు నాటలాడించు గౌరీవధూటి యే కళలజోటి
యడుగున నొకగుణం బన హెచ్చుతగ్గులై నలినొప్పు పృథ్వి యే నాఁటిసాధ్వి
తే. యనుచు నని చినకూరిమి నణఁగి మణఁగి, కలిమిలేమిని భర్తతోఁ గలసిమెలసి
హెచ్చుతగ్గుల నొకరీతి నెసకమెసఁగ, వెలసె విలసితకీర్తుల వెంగమాంబ. 78

క. శ్రీవెంగమాంబికామణి, కీవేంకటరామనృపతి కిరువురు తనయుల్
శ్రీవెంగళగిరిగుణగణ, భావితులై రామనృపతి పాపయ్యయనన్. 79

ఉ. మత్తగజంబులీలఁ జెలువూనిన వేంకటరామశౌరిపు
త్రోత్తముఁడైన రామవిభుఁ డోహరి సాహరిశత్రుకోటిపైఁ
గత్తిజళిపించూసి యెసకం బెసఁగన్ జళిపింప నింపుమై
గుత్తపుఁదాపితాళి వికటుట్టుపటుక్కున విచ్చె రంభకున్. 80

చ. అహహ పెరుంగు రామమహిపార్చితదానపయఃప్రణాళిలి
ట్లహరహమేఱులై పరఁగి యాశలభూధరమానుసామజ
ప్రహతకటీకటాహములఁ బర్విచుఁ దన్నులిప్తిలఁ జేయుఁ ద
న్మహిమము లెన్నమిన్న మహిమండలిఁ గుండలిరాజమౌళికిన్. 81

క. శ్రీమీఱఁ దల్లిదండ్రులు, నామమిడిరి వేంకటాద్రినాయఁడనుచు నా
రామక్షితిపతితమ్ముని, ప్రేమంబాపయ్యయనుచుఁ బిలిచిరి పిదపన్. 82

సీ. ఒకవానరుఁడు నఖాస్త్రమ్మానఁ బూనఁగలేక, మైనాకశైలంబు మ్రగ్గె జలధి
నొకబ్రహ్మచారికోరికఁ దీర్పఁగాలేక బలి విన్నుదైరసాతలముఁ జేరె
నొకనరుండెడదాఁక నోర్చుధీరము లేక గిరిజాధినాథుండు క్రిందుపడియె
నొకజోగిగొన్నగ్రుక్కఁ ఘు మించఁదడిలేక కలశాబ్ధిరాజు భంగములఁ బడియె
తే. నేటిధృతి యేటి వితరణ మేటిశౌర్య, మేటి గాంభీర్యమని నిరాఘాటధైర్య
దానశక్తిగభీరతానూనుఁ డగుచు, వరలు వేంకటరామపాపయ్య శౌరి. 83

క. శ్రీమచ్చెలువూమిళకుల, సోమునకున్ బాపయప్రచురనామునకున్
గామినియిభగామిని శుభ, గామిని మీనాంబ తనరుఁ గలిమిన్ బలిమిన్. 84

సీ. ఆదిగర్భేశ్వరియని బుధుల్ వినుతింపఁ బుట్టుభోగములతోఁ బొలుపుమీఱె
యనుకూలదాంపత్యమనుచు లోకులు మెచ్చఁ దనప్రాణనాథు చిత్తమున మెలఁగి
పరమపావనియంచు బంధువుల్ తోషింప నిత్యవ్రతాచారనిరతిఁ బూని
భాగ్యశాలినియంచు భామినుల్ గణుతింపఁ గూఁతులఁ గొడుకులఁ గూర్మిఁ గాంచి
తే. శ్రీవిఁదనరారెఁ బద్మాక్షి దేవికధిక, వైభవమ్ముల భాసిల్లు వాసిరెడ్డి
రామలింగేంద్రునకును గారాబుపట్టి, మృదులగుణమణినికురుంబ మీనమాంబ. 85

సీ. విలసదద్దంకితిర్మలతిర్మలాచార్య నంఘ్రిపల్లవయుగం బాశ్రయించి
హరివాసరశ్రీసదాచారకలనంబు నిత్యవ్రతంబుగా నిర్వహించి
సత్తటాకవనాదిసప్తసంతానముల్ సమధికోత్సాహుఁడై సంఘటించి
హితపురోహితసమాహితసమాహితముగాఁ బురుషోహరియటంచు భూరిఁ బంచి
తే. ధనకనకవస్తువాహనధాన్యపుత్త్ర, పౌత్త్రదీర్ఘాయురారోగ్యభాగ్యమహిమ
తీఁదనరారుమీనాక్షి దేవితోడ, మహితతేజుండు పాపయక్ష్మావిభుండు. 86

వ. వెండియుఁ హృద్యానవద్యపద్యసద్యోతకవిద్యాసముద్యమోద్యద్విద్వన్నికరసుకరాశీర్వచనరచనాప్రచీయమానసంపత్పరంపరాపూర్ణుండును రణాగ్రవ్యగ్రనిజభుజాగ్రజాగ్రన్మండలాగ్రప్రసారోత్సారితరిపుమండలహిండితచండమరీచిమండలుండును నిరంతరనిరంతరాయనిశ్శ్రేయసనిర్విశేషసమారబ్ధసప్తసంతానపరిపూరణస్ఫురణపరిణత సముత్సాహదోహలుండును శ్రీవెంగమాంబికాగర్భశుక్తిముక్తాఫలుండును వైఁడికుల గోత్రపవిత్రుండును బావనచరిత్రుండును నగు శ్రీచిఱుమామిళ్ల పాపయ్యప్రభుం డొక్కనాఁడు పుత్త్రమిత్త్రామాత్యబంధుసందోహపరివృతుండై నిండోలగంబున సుఖాసీనుండై సరసల్లాపంబులం బ్రొద్దుగడపుచు. 87

మ. నను రామానుజపాదపద్మయుగళీనవ్యావ్యయధ్యానపా
వనహృద్భాగవతావతంసపదసేవాసక్తచిత్తుల్ మరు
త్తనయారాధనచారులబ్ధకవితాధారున్ సదారూఢభా
వను నాస్థానకవిన్ నిజాశ్రితునిఁ బిల్వంబంచి పల్కెన్ గృపన్. 88

క. పౌత్త్రుఁడవై మైత్రేయస, గోత్రుఁడవై నారసింహగురువర్యునకున్
బుత్త్రుఁడవై వెలయుదువీ, ధాత్రిన్ మాపనుపు సేయఁ దగు కృష్ణకవీ! 89

క. అవ్యయభవ్యాపహమగు, కావ్యరచనమిదియు మేలు గాదే బుధసం
భావ్యము 'విశ్వశ్రేయః, కావ్యం' బను సూత్ర మార్యఘటితం బగుటన్. 90

వ. అదియునుంగాక యొక్క విశేషం బాకర్ణింపవలయు నొక్కనాఁటి హరివాసరప్రత్యోపవాసంబున విశ్రాంతనై యున్నమజ్జననిచరణారవిందంబులకుం బ్రణమిల్లి కృతాంజలిపుటుండనై యున్ననన్నుం జూచి వత్సా! సప్తసంతానంబులయందుఁ గృతిం బడయుట విశేషలాభంబనియు మహారాజన్యచరిత్రంబు కలిదోషనాశకంబనియు నాముష్మికఫలప్రదంబనియును బెద్దలు నిర్దేశింతు రట్లగుం జేసి యెద్దియేనియు నొక్క రాజన్యచరిత్రంబు కృతిముఖంబుగా రచియింపంజేసి వేంకటేశ్వరార్పణంబుగా నివేదింపందగు నిదిమదీప్సితంబని యాదేశించుటయు నయ్యమనెయ్యంబునకుం బ్రీతుండనై

జనన్యాజ్ఞానువర్తనంబు సలుపం బూనియున్నవాఁడ భవత్సన్నిధానంబునుం దొర
కొనియెం గావున. 91

క. కృతికన్యాపతి వేంకట, పతియఁట కృతిభారతార్థపద్ధతియఁట యా
కృతి భవనిష్కృతియగునఁట, కృతివిగదా నీవు జగతిఁ గృష్ణకవీంద్రా! 92

వ. అని యివ్విధంబునం బ్రశంసించి తాంబూలస్వర్ణాంబరాభరణంబులం బరిష్కృతుం
గావించిన నేనును బ్రహృష్టాంతఃకరణుండనై మత్కృతిపతి యగు శ్రీవేంకటా
చలపతి నభివర్ణించెద. 93

సీ. ఏ దేవదేవునిసాదరాలోకంబు లోకంబులకు సౌఖ్యమాకలించు
నేపరాత్పరుదివ్యరూపానుభావంబు భావంబులకు మేలు పాదుకొలుపు
నేజగజ్జనకునియిచ్ఛావిహారంబు హారంబు ధారణీచారుముఖికి
నేమహాబలశాలిహేలావతారంబు తారంబువిష్టపత్రయమునకును

గీ. నేసుధీనిధికరిగాఁపులై సుఖింతు, రంగబంగాళచోళకళింగవంగ
గౌళపాంచాలనేపాళమాళవాంధ్ర, శకయుగంధరముఖ్యదేశములనృపులు. 94

శా. ఆవిన్నాణపువేలుపుందొర ప్రపన్నానీకముల్ గొల్వఁగా
శ్రీవైకుంఠపురంబు వెల్వడి లసచ్ఛృంగారుఁడై యిందిరా
దేవిందోడ్కొని స్వామిపుష్కరిణికాతీరప్రదేశంబునన్
భావింపందగు హేమసౌధమున శుంభల్లీలఁ గ్రీడించుచున్. 95

సీ. ఆమోదమునరమారామాలలామంబు మెఱుఁగారుసురముపై మెఱపులీన
సహితలోకైకదుస్సహాసహస్రారంబు లాలితంబగుచుఁ గెంగేలనమర
ఘనతరామలకనత్కనకోత్తరాసంగ దీధితియొడలిపైఁ దేజరిల్ల
భూరి[illegible]కచారుహీరకోటీరంబు కోమరారునుత్తమాంగమునఁ దనర

గీ. లలితధాతువిచిత్రశిలావిశేష, శేషగిరిశృంగశృంగారచితనిశాంత
బహుళమణిరాజరాజితభద్రపీఠి, సరసగతి వేంకటాచలస్వామి వెలయుం. 96

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఏవంగుణగణభృతికిన్, గేవలవిద్యాభిరతికిఁ గిల్బిషహృతికిన్
భావభవాకృతికిన్ విజ, యావహపరిణతికి వేంకటాచలపతికిన్. 97

క. శంకృతికిన్ జితజైత్ర్యా, హంకృతికిన్ మణిగణోజ్జ్వలాభరణకృతా
లంకృతికి రణజయానక, ఝాంకృతికిన్ మదనసదృశభవ్యాకృతికిన్. 98

క. శరదరశనదంబుదసుగ, తరువరనిర్జరసరిత్సుధాకరకరస
త్స్ఫురహారహారగిరిగిరిచర, చరదురుతరతరుణకీర్తిశాలోదరికిన్. 99

క. శ్రీలునకుఘనఘనాఘన, నీలునకవనీవనీపనీపకరక్షా
శీలునకు నబ్ధికన్యా, ఖేలనలోలునకు శేషగిరిపాలునకున్. 100

క. ఖరకరకరగరవైశ్వా, నరనరహరిహరిఖరారినవశౌర్యకలా
భరణునకున్ సకలకలా, భరణునకున్ శేషశైలపరవరణునకున్. 101

వ. అంకితంబుగా నాయొనర్పంబూనినశకుంతలాపరిణయం బను మహాప్రబంధంబునకుఁ
గథాక్రమం బెట్టిదనిన. 102

శ్రీరస్తు.

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము.

తే. తాలహింతాలతూలరసాలసాల, మాలకతమాలకృతమాలమాలతీల
తాలతాళిగళద్రజస్థగితగగన, రామణీయంబునైమిశారణ్యపదము. 1

క. ఆనైమిశవనభూమిని, శౌనకశాండిల్యముఖ్యసంయమివర్యుల్
పూనిమఖంబునసూతుని, మానితగుణజాతుఁజూచి మది ముదమొదవన్. 2

వ. భారతకథాసుధారసంబు వీనుల నించుచు మమ్ముఁ గృతార్థులం గావించితి వందు
శకుంతలాదుష్యంతోపాఖ్యానంబు సవిస్తరంబుగా వినవలయుం జెప్పుమనిన సూతుండు
పరమహర్షసమేతుండై శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పె నట్లు వైశంపాయనుండు
జనమేజయున కిట్లనియె. 3

మ. కలదుర్వీన్ బలగర్వితాహితకచగ్రాహోగ్రహోద్యద్భుజా
ర్గళరాజద్ద్విజరాజగోత్రశిఖరద్రాజన్యసౌజన్యపు
ష్కలసద్వస్తుసమస్తహస్తినగరాఖ్యప్రఖ్యరాజన్వతీ
తిలకం బంగకళింగవంగముఖదిగ్దేశాధిపాశాస్యమై. 4

సీ. గురునైన భారతీవరునైననోడించు విద్వత్ప్రవరులైనవిప్రవరులు
హరునైన దంభోళిధరునైన దమకించు రాజద్ద్యుమణులైనరాజమణులు
ఘనునైనమనుజవాహనునైనఁ దలఁకించు నార్యాభిజనులైనయర్యజనులు
హరినైన గంగాలహరినైన విహసించు బాహువిభవులైనపాదభవులు
గీ. వేదవిద్యాప్రభావభావితవితరణ, పరిణతయశఃప్రసారవిస్ఫారులగుచు
నలువుమీఱుదు రగ్రవర్ణములధీరు,లాజవంజవధారులారాజధాని. 5

ఉ. నందితనూత్నరత్నవరణప్రతివాసరచంద్రచంద్రికా
కందళదిందుకాంతఫలకస్రుతపాండురవారిపూరముల్
చెందఁగనందమై పరిఖ చెన్నెసఁగున్ నిజవంశరాజసం
క్రందనులున్నతన్నగరిఁగాచుసుధాజలరాశికైవడిన్. 6

మ. స్ఫురదాకాశతరంగిణీమధురవారిపూరమ్ములం ద్రావఁగాఁ
గరమభ్రమ్మునకెత్తిహత్తినమహాగంధేభరాజంబనన్

హారినీలద్యుతిత్రీవ్రవప్రవలయంబై యున్న తద్వారగో
పురమై హస్తిపురంబు పేరునకుఁ బెంపుం గూర్చు నశ్రాంతమున్. 7

సీ. మాపట్టునొకవీథి సుకుమారతరపద క్రమణమాతంగచంగములగములు
కనుపట్టునొకవీథి ఘణఘణక్వణరణ ద్ఘంటికాశతశతాంగములగములు
పసిమీఱునొకవీథిఁ జక్రచంక్రమణాది గమనదుర్గమతురంగములగములు
మొనసూపునొకవీథి ఘనభుజార్గళసిర ర్గళవాహినీపురోగములగములు

గీ. తివురునొకవీథి బధిరితదిగిభరాజ,కర్ణకోటరపాటనక్రమసమగ్ర
పటహడిండిమభేరికాపణవమర్ద, ళప్రముఖహృద్యవాద్యకోలాహలములు. 8

సీ. ప్రసవాసవాసంగలసమానమదభృంగ విసరైకశృంగారరసలవంగ
మనుభూతఫలసారఘనశుకవ్రజభార వినమితఫలపూరవిటపివార
మతనుకేళివిలోలసుతనుపల్లవజాల కృతనివాసతమాలతతవిశాల
మతులకోకిలపోతధుతపల్లవవ్రాత నతలతాసంఘాతవితతచూత

గీ. మానమితచంచులసనకాలీనకలహ, కలితకలకలకలరవకులకులాయ
రంగదుత్తుంగతుంగనారంగరంగ, మలరునప్పురపరిసరోద్యానవనము. 9

సీ. కులుకుగుబ్బెతగబ్బిగుబ్బపాలిండ్లపై వలపులీనుజవాది మెలఁగి మెలఁగి
యలసౌధములవన్నె యలముద్దియలజాది యలరు శయ్యలఁ జేరి యలరియలరి
బెరసిపుప్పొడిగ్రమ్ము పెరటిలేమరువంపుఁ దరులపందిరులపైఁ బొరలిపొరలి
మరుకేళినలయుఁ కోమలికపోలములపైఁ బునుఁగుఁ జెమ్మటలతోఁ బొదలిపొదలి

గీ. సరసపరిసరకాసారసారసార, సవిసరసరణిపరితస్ప్రసరణభరిత
పరిణతపరాగపరిమళపవనడింభ, మోజ నలరించమించు నా రాజధాని. 10

ఉ. కుంతలకేరళద్రవిళకోసలసింహళగౌళమాళవా
శ్మంతకరూశఘూర్జరదశార్ణకళింగశకాదిమేదినీ
కాంతకిరీటరత్నఫలకప్రతిబింబితపాదుఁడైన దు
ష్యంతుఁడు తండ్రి తాతలక్రియన్ ధృతినప్పురమేలు ధీరుఁడై. 11

సీ. ఏరాజు భేరికాభూరినిర్ఘోషంబు ఘోషంబమరఁ జేయుఁ గుటిలనృపుల
కేరమ్యగుణశాలిభూరిప్రతాపంబు తాపంబుగూర్చు నధర్మరతుల
కేమేటినిజభుజాధృతచంద్రహాసంబు హాసంబుగావించునశనిధార
కేధన్యువితరణసాధుసంకల్పంబు కల్పంబునకు వెలి కాంతిసెఱపు

గీ. నతఁడు కేవలనృపుఁడె క్రూరాట్టహాస, చకితచకితాహితాహితస్వర్ణపూర్ణ
విశ్వవిశ్వంభరాధురావిధురతరభు, జాగ్రజాగ్రద్బలుండు దుష్యంతవిభుఁడు. 12

సీ. కొదదీఱవానలుగురియుఁ బర్జన్యుండు జగతిముక్కారుసస్యములు పండు
గ్రామముల్ ధనధాన్యకటకంబులై యుండు నఱిమి ధేనువులుచన్ను వసిపిండు

బ్రాహ్మణోత్తములకు బాధలు లేకుండు నిత్యోత్సవంబులు నెగడుచుండు
వంధ్యల కాత్మజావాప్తిఁ గోర్కులునిండు తరుల నెప్పుడు పండ్లు తనిగనుండు
తే. దరతమంబులఁ దామరతంపరనఁగఁ, బాలచేరి త్తినటువలె భూప్రజలకు
నుత్తరోత్తరమభివృద్ధి యొలయుచుండు, నెలమి నద్ధాత్రి దుష్యంతుఁ డేలు నపుడు. 13

వ. వెండియు నమ్మహీమండలాఖండలుండు రాజ్యంబు పాలించుచు గురుజనంబుల యెడ
వియ్యంబును సామంతులయెడ నెయ్యంబును మిత్రులయెడ మోదంబును శత్రుల
యెడ భేదంబును బౌరులయెడ లాలనంబును బ్రజలయెడఁ బరిపాలనంబును శిష్టుల
యెడ ననుగ్రహంబును దుష్టులయెడ నిగ్రహంబును జారులయెడ నన్వేషంబును
శూరులయెడ సంతోషంబును నీతిశాస్త్రంబులయెడ శ్రవణంబును సదాచారంబుల
యెడఁ బ్రచరణంబును ధర్మసూక్ష్మవిశేషంబులయెడ నాభిముఖ్యంబును ధర్మేతరంబుల
యెడ వైముఖ్యంబునుం గలిగి దిగ్విజయసమాసాదితోపచయరథకరితురగభటవిహార
సంకులంబు నక్కరినగరంబునం బితృపైతామహం బగు రాజ్యంబు పాలించుచు
నొకనాఁడు మహార్ణవమణిగణకిరణచ్ఛటాకంచుకితకాంచనసమంచితస్థూణాసుందరం
బగు నాస్థానమందిరంబునఁ బురోహితవిద్వత్సామంతమంత్రిప్రభృతు లిరుగెలంకులం
బలసికొలువ సింహాసనాసీనుండై పేరోలగం బుండు నవసరంబున. 14

సీ. నెఱసంజకెంజాయ నెరసు తెన్నేడుపల్ల జడలతోఁ గరువంపునడలతోడఁ
దివుట తియ్యని తేనె దివురు ప్రామినుకుల పలుకుతో వజ్రంపుఁజళుకుతోడఁ
బరమభాగవతసంపదమీఱునూర్ధ్వపుండ్రములతోఁ జక్రచిహ్నములతోడ
మందానిలాఘూతకందళన్మహతీస్వనములతో హరికీర్తనములతోడ
తే. జడమతులఁదీర్చు నుత్తమజ్ఞానఘనుఁడు, ధర్మసూక్ష్మార్థనిర్ణయతత్పరుండు
లోకసంచారి కాలత్రయీకథావి, శారదుఁడు వచ్చె నచటికి నారదుండు. 15

తే. దేవమునిరాక విని ధరిత్రీకళత్రుఁ, డెదురు చని భక్తిఁ బదముల కెఱఁగి రత్న
చిత్రితవరాసనమున నాసీనుఁ జేసి, యర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కార మాచరించి. 16

వ. కుశలప్రశ్నపూర్వకంబుగా బహువిధసంభావనావచనంబుల నమ్మహాత్ముని చిత్తం బా
రాధించి తదనుమతి నుచితపీఠంబునం గూర్చుండి కొండొకతడ వజ్జడదారిపలుకు
లకుఁ బ్రహృష్టాంతరంగుండై యమ్మునిపతి ముఖకమలంబునం జూడ్కి నిలిపి సవిన
యంబుగా ని ట్లనియె. 17

ఆ. ఎచటనుండి మీర లిటకు విచ్చేసితి, రేమికతము చెప్పవే మహాత్మ!
మిమ్ముఁ జూడఁగంటి మీదయాదృష్టిచే, నభిమతార్థలాభ మందఁగంటి. 18

వ. అనిన దరహసితముఖుం డై నారదుం డి ట్లనియె. 19

మ. పురుహూతప్రముఖామరాధిపకళాపూర్ణప్రభాశాలియై
నరనాథుం డుదయించు నట్టిఘను సన్మానంబునం జూచుటే

పరమార్థం బనితోఁచున ట్లగుట భూపాలాగ్రణీ! మాకు నె
వ్వరితో నేమగుధర్మవత్సలుల మై వర్తింతు మే మెల్లెడన్. 20

వ. అట్లుంగాక యింద్రాదిదిక్పాలకసందర్శనంబును గంగాదిపుణ్యతీర్థాచరణంబును గురుక్షేత్రాదిపుణ్యక్షేత్రావాసంబును గాంచ్యాదిదివ్యస్థలావలోకనంబును భవాదృశమహారాజాధిగమనంబును మాకు నవశ్యకర్తవ్యంబు లైననొకవిశేషంబుగలదాకర్ణింపుము.

సీ. శ్రీమహాదేవీలలామంబు నైదోడు వేవెలుంగుల వేఁడివెలుఁగుజోడు
యామినీకామినీకామునుం దగువేల్పు చిన్నారిపొన్నారిజింకదాల్పు
కటికిచీఁకటులనొక్కట మ్రింగుజగజెట్టి కలశపాథోరాశికన్నపట్టి
మేటిదేవతలకామెత లొసంగెడుప్రోడ తొగవాలుగంటికిఁ దోడునీడ
తే. కడిఁది జడదారిసిగపూవు కళలప్రోవు, మెలపులకు సీమ కాముని మేనమామ
కట్టివేల్పుమఱంది భోగములగొంది, రిక్కగమిమక్కువబోజుంగు రేవెలుంగు. 22

క. కాంచెన్ మృగలాంఛనుఁ డొరు,నంచితనయుఁ దనయుబుధుఁ బదానతవిబుధున్
బ్రాంచితనుతిఁగనుసుతుఁగని, పెంచెఁ బురూరవు బుధుండు భృతగౌరవుఁడై. 23

చ. ఒనరఁ బురూరవుండు దనయుం దనయున్నతిఁ గాంచె నాయువున్
ఘనుఁ డతఁ డాత్మజున్ బడసెఁ గంతు జయంతు జయింతు నన్మడిన్
గనదనురూపరూపయుతుఁ గానహుషున్నహుషుండు గాంచె నొ
య్యన భుజశౌర్యశీర్యదభియాతియయాతి నయాతిలాలసున్. 24

వ. మఱియు నయ్యయాతికిఁ బూరుండును బూరునకు జనమేజయుండును జనమేజయునకుఁ బ్రాచీశుండును బ్రాచీశునకు సంయాతియు సంయాతికి హాసంయాతియుం హాసంయాతికి సార్వభౌముండును సార్వభౌమునకు జయత్సేనుండును జయత్సేనునకు సురాచీనుండును సురాచీనునకు మహాభౌముండును మహాభౌమునకు నయుతానియుతుండును నయుతానియుతునకుఁ గ్రోధుండును గ్రోధునకు దేవాపియుం దేవాపికి రుచికుండును రుచికునకు మతివరుండును మతివరునకుఁ ద్రసుండును ద్రసునకు నీలుండునుం గలిగిరి. యన్నీలునకు రథంతరాదేవివలన నుదయించి సోమాన్వయంబు కీర్తిపౌరుషంబుల కగ్రగణ్యంబుగా వెలయించు మహాభాగుండవ ట్లగుటం జేసి. 25

సీ. ఒకతాత కువలయాధికరంజనంబున నఖిలలోకములరా జైతనర్చె
నొకతాత విద్యాసముద్యమాపాదియై యతిబోధమున బుధుం డనఁగ నెగడె
నొకతాత భూమిభృన్నికరశాసనమున నధిపుఁడై ప్రాచీశుఁ డనఁగఁ బరఁగె
నొకతాత దినదినప్రకటదానంబున మని సార్వభౌముఁడై మహిరహించె
తే. నొకఁ డొకనికన్న మిన్నయై యున్నతంపుఁ, బెంపుడళుకొత్తఁ బ్రజలను బెంచి మనిచి
ఘనుల మును లాచరించుదీవనలఁ దనరి, రదిగదా నీదుసంప్రదాయము కుమార! 26

క. శైలంబుఁ జైలం బిరు, గేలంగీలించి వాలిఁ గేళీగతులం
దాళగతిం జఱచితివో, బాలుఁడవై యాఁడునాఁడు బలిమికలిమిచేన్. 27

తే. వసులఁ గ్రీడించుదుష్టసత్త్వములవలన, నాశ్రమమ్ములనొదవెమహాశ్రమమ్ము
వెడలుమద్దవికినిపుడ కావింపుమింపు, తాపసహితాప్తిమాకుఁ బ్రతాపసహిత ! 28

వ. వినుము ధరణీవలయపరిపాలననిష్ఠాగరిష్ఠు లగునృపశ్రేష్ఠులకు శాస్త్రసమ్మతం బగుట
మృగవ్యం బవశ్యకర్తవ్యంబు గావున నారణ్యకభటపరివృతుండవై గిరితరుకంటక
శిలాదుర్గంబు లగుమార్గంబులు నిరోధించి శరభశార్దూలాదిదుష్టసత్త్వంబుల సంహ
రించి యాశ్రమంబులకు సౌఖ్యం బాపాదింపు మమ్మహామునుల యనుగ్రహం
బునం జక్రవర్తిలక్షణలక్షితుం డగుకుమారుం డుదయించి వంశకరుం డగునని
యాదేశించినం బ్రమోదపులకితస్వాంతుండై దుష్యంతుం డట్లకాకయని యంగీకార
పూర్వకంబుగాఁ బ్రణమిల్లి వీడ్కొల్ప నాశీర్వచనముఖరముఖుండై యామంత్రణం
బాచరించి యంతర్ధానంబు చేసినం బదంపడి యప్పుడమిఱేఁడు మృగయావినోద
కౌతుకాయత్తచిత్తుండై యుండునవసరంబున నిదాఘంబు వర్ధిల్లుటయుం. 29

సీ. భానుఁడన్ పూర్వాబ్ధిబడబాగ్నికెదురుకో ల్పచరించు నపరాబ్ధిబాడబంబొ
పొడిచిరారవిఁ జీరుపూర్వోద్యురవసాన చరమాద్రిదవనివిష్టజ్వలనమొ
ప్రతిమాధవోత్థమై ప్రబలిదిక్కులనేర్చు నాఖిలనృహరికోపానలంబొ
ప్రాక్సపత్నిఁ గరంచుభర్తఁ జూచిప్రతీచి యొలయించు వేఁడినిట్టూర్పుగమియొ
తే. తరతమంబులఁ దఱుఁగనిత్రంపిగాఁగఁ, దపనతపనీయమాతపతాపవహ్నిఁ
గ్రాఁచుకాలకళాదుఫూత్కారచయమొ, నాఁగఁ దగెఁ బశ్చిమానిలోగ్రాగమంబు.

మ. లలి నుర్వీతలముంబగిల్చి నభమెల్లం దానయైయుష్మలం
గలకీలాలపుజాలు మేలుడిపి తన్గ్రాఁచన్ దలంపన్ మహా
బలునవ్వేసవివహ్ని దాశరణముం బ్రార్థించి తన్నైత్రిను
జ్జ్వలుఁడై నాఁటనుగోలె వాయుసఖుఁ డన్ ప్రఖ్యాతిఁ గాంచెన్ ధరన్. 31

మ. అహహా లోకములేకొలంది మనుఁ గీలాభీలవాతూలదు
స్సహమై తీండ్రిలుమండువేసవికి నీశశ్రీశవాగీశుల
న్నహమున్ మూర్ధమునందు శయ్య నిగమవ్యాపారపాత్రంబునన్
బహుమానింతురు వారిఁ దత్సమయతాపశ్రాంతిశాంత్యర్థమై. 32

ఆ. పగలువిస్తరించిమిగుల వేఁడిమిసూపు, తపనుఁ జొరకచాయ తరులనీఁగెఁ
బరమసాధ్వియయ్యుభర్తవెన్నాడెనే, తగనిశిక్షసేయఁదగదు పతికి. 33

తే. సూర్యుఁడునిజప్రతాపంబుసూపసూర్య, కాంతములు రేఁగి నిప్పులు గ్రక్కఁదొడఁగె
నినుఁడుకోపింపఁ బరివారమినుమడించి, కడిమిసూపుటధరణినిక్కంబుకాదె. 34

సీ. యంత్రధారాగృహాభ్యంతరాళములందు వరపద్మినీపయోధరములందుఁ
గమనీయగోస్తనీకాయమానములందు ఘనసారకదళికావనములందు
బహుపాదపాదపప్రబలవాటికలందుఁ గాసారతీరసైకతములందు
మల్లీమతల్లికావల్లీగృహములందు నికటపానీయశాలికలయందుఁ
ఆ. బరువమగుపండువెన్నెలబయళులందుఁ, దరళితమృణాళతాళవృంతములయందుఁ
గేవలాసక్తులగుచుభోగింపమరిగి, హాయరామందువేసవిఁ బతులుసతులు. 35

తే. అటనభంబునడంబయ్యెనంబుదంబు, పశ్చిమంబుననింద్రచాపంబుదోఁచె
నొలసితూరుపుగాడుపులుత్తరమున, నవనవతటిల్లతావితానంబుబెరసె. 36

సీ. తపముపెంపుననఘోరతమమైదిశలఁ బ్రాఁకి జలజబాంధవుఁగప్పుశార్వరంబొ
కేశినీవృత్తభంగికిఁగూర్చుమెఱపులన్ గరదీపికలఁ జేరుకజ్జలంబొ
పర్జన్యశరణంబుప్రాపించిగఱులతోఁ జదలఁ గ్రుమ్మరుశిలోచ్చయచయంబొ
ధరణీధరములేర్చుదవహవ్యవహమున వెడలుధూమస్తోమవిస్తరంబొ
గీ. యోగశయ్యాభిముఖముగానొలయఁజూచి, శ్రీమహావిష్ణుపదముఁగైసేయుటకును
వెడలునిద్రావధూటిమైవిలసనంబొ, నాఁగనభముననడరెఘనాఘనంబు. 37

క. తళతళమెఱసెన్ మేఘము, పెళపెళనుఱిమెన్ నభంబుబిఁటలువాఱం
బలపలగురిసెన్ వర్షము, జలజలనిలనింద్రగోపజాలముఱాలెన్. 38

తే. తపమునకువిఘ్నకరియించుఁదలపఁడర్కుఁ, డొలయువర్షావధూటిపయోధరముల
వేయికరములనింపెనవ్వేడబమున, నపుడ శాంతించె నతనిమహాతపంబు. 39

ఉ. మించెఁదళత్తళద్రుచులుమీఱిమెఱుంగులమొత్తముల్ విడం
బించెదిగంతరాళములభీతికృదూర్జితగర్జితధ్వనుల్
నించెఘనాఘనంబు ధరణీవరణంబునభూరివారి న
ర్తించె మయూరవారము పరిస్ఫుటబర్హసమర్హణార్హమై. 40

శా. అన్యాయంబున హెచ్చిగ్రీష్మఋతురాజశ్రాంతమున్ భోజనో
దన్యాతాపమునేర్పరింపఁగనిక్రోధస్ఫూర్తిగర్జిల్లిప
ర్జన్యుం డభ్రరథస్థితిన్ మణిగణచ్ఛాయల్ దలిర్పన్ మహా
జన్యస్థేమముసూపెనో యన శరాసారంబు పర్వెన్ వడిన్. 41

వ. వెండియుం బుటపాకభాస్వరకార్తస్వరలతావితానంబులతెఱంగునం దుఱంగలించు మెఱుంగులమొత్తంబులును, మెఱుంగులమొత్తమ్ములతోడ నుదాత్తమ్ములై మందరమంథానమథనపరిక్షుబ్ధదుగ్ధజలనిధినిర్ఘోషంబులవిధంబున నూర్జితంబు లగుగర్జితంబులును, గర్జితంబులతోడం బరిస్ఫూర్జితంబులై దశముఖసంగ్రామసమయసమ్మోహన సముద్దామరామకరలాఘవవినిర్గతశరాసారంబులకరణి ఘోరంబు లగుధారాళధారాధరధారాసారంబులును, ధారాసారంబుల ధరాపరాగంబులు దుర్దమంబు లగుకర్దమం

బులైనకొలంది నిలువక జాలువాఱి కాలువలై నిలుక లేక తెప్పదెరలం బొరలుజలప్ర
వాహంబులును, జలప్రవాహంబులతరణంబులకుఁ గరణంబులులేక యిరుగడలం బడ
లుపడి పడిగాఁపులై యున్నయధ్వన్యులును, నధ్వన్యు లగుపతులయోగక్షేమసమన్వే
షణంబు లగుభాషణంబుల ముఖరంబు లగుముఖంబుల విన్నఁదనం బొలయ నిట్టూర్పు
నిగుడ్చుచుఁ దపోగమనంబున కెదురుసూచుకుటుంబినులును, గుటుంబినులధారణంబు
లకుం గారణంబు లయినకృషివ్యాపారంబుల నపారంబులగు హాళహాళికలం జెలంగు
ప్రబలహాలికులును, హాలికులపరిశ్రమంబులం బ్రశస్యంబు లగుసస్యంబుల నుదారంబు
లగుకేదారంబులును, గేదారంబుల సమృద్ధి నభివృద్ధిం గాంచువరగ్రామంబుల శుభసన్ని
వేశంబు లగుదేశంబులుం గలిగి వర్షాగమంబు సుగమంబై ప్రవర్తిల్లునవసరంబున. 42

క. వచ్చెన్ శరదాగను మొగి, విచ్చెన్నేత్రాంబుజములువిష్ణుఁడు ధరపై
హెచ్చెన్ గాన పనంబులు, మెచ్చెన్ బశువిసరమెసఁగి మెసవుకసవులన్. 43

చ. కొలఁకులు దేటలఁ బద్మినులకుంగను వేఁదుఱుదీఱె మేఘముల్
వలఁకులఁ జేటడొంకిలను పంకలఁబంకములాఱె భేకికా
హాళహాళికంబులూరెఁ గలహంసరుతమ్ములుమీఱెఁ గేకినుల్
వెలవెలబాఱె సస్యము నవీనరుచిం దనరారె నత్తఱిన్. 44

చ. అరయవితీర్ణిచే ఘనత నంది పయోదము ఘోరఘోషవి
స్ఫురత సపంకజీవన మొసంగె జనంబులకేటిధర్మము
ర్వ్వరనిఁకవారికల్మషము వాఁపెదనంచు రహించెనో యనన్
శరదృతువొప్పెనాహృదయసమ్మద నిర్మలవారిపూరమై. 45

వ. ఇత్తెఱంగునం దుఱంగలించి శరద్వాసరంబు భాసురంబగుటయుం నారదమహాముని
వాక్యంబులం బుట్టినయాగ్రహావేశంబున దేశంబులయోగక్షేమంబులఁ దేరంబనిచిన
చారు లాదుష్యంతునకుం బొడసూపి జయజయశబ్దపూర్వకంబుగా మ్రొక్కి మహారాజ
శిఖామణీ! దేవరయానతి నలుదెసల యోగక్షేమంబులరసివచ్చితి మమ్మహామునివాక్యం
బు లనృతంబగు నేకరికిరి తరక్షుహర్యక్షప్రముఖంబు లగుసత్త్వంబుల గిరితరంగిణీ
తటోద్దేశంబులు దుష్ప్రవేశంబులై యున్నయవి నయాచరణపరిణతసత్త్వపితరణం
బున నార్తులకు శరణంబ వగుము. 46

చ. లలదురు కాశచామరవిలాసము పాండురపంకజాతప
త్రలసనముం బొనర్చుచు శరద్రమణీమణితోడునీడగా
గెలువడి వెంటనంటి యటవీతటవీథుల సత్వకోటులన్
జెలఁగొనసీకత్రుంపఁ దగు నీలకుమారకుమార విక్రమా! 47

క. అనిచారులువినిపించిన, వినివారలఁ గనిపొసంగి విభుఁ డిట్లనియెన్
ఘనఘాటిన్ వనవాటిన్, గొనగొంట్ సత్వకోటిఁ గ్రుమ్మెదనెమ్మిన్. 48

క. రాఁ బనుపుఁడు పార్వతికులఁ, దేఁ బనుపుఁడు తెఱఁగుపఱచి తేరిటసఱుపం
గాఁ బనుపుఁడు జయభేరిన్, వేఁ బనుపుఁడు కర్మకరుల వేగిరపఱుపన్. 49

వ. అని యివ్విధంబున. 50

క. ఆఖేటమునకు ధాత్రీ, శేఖర్షభుఁ డనుమతింప లేలెండనుచున్
శ్లాఘించుచుఁ బడవాళుల, లాఘవమునఁ బనిచిరగ్గలంబుగఁ జారుల్. 51

వ. తదవసరంబున. 52

మహాస్రగ్ధర. మృగయాప్రస్థానభేరిన్ మిగులఁ జఱచినన్ మీఱుఘోషంబు పేర్మిన్
గగనంబున్ భూతలంబున్ గడగడవడఁకున్ గంధులింకెన్ దలంకెన్
దిగిభశ్రేష్ఠంబు లెల్లం దిరదిరదిరిగెన్ దేవయానోత్తమంబుల్
నగముల్ ఘూర్ణిల్లె నానానగచరవరముల్ నద్దెసల్ ప్రాఁకె భీతిన్. 53

వ. మఱియు నజ్జనపతి మజ్జనంబాచరించి చీనాంబరాభరణమాల్యాంగరాగంబుల నలంకృతుండై కాల్యకరణీయంబులు దీర్చి యగ్నిసమారాధనంబు నడపి గోభూహిరణ్యాదిదానంబుల బ్రాహ్మణులం దనిపి భక్ష్యభోజ్యంబులం దృప్తుండై తనుత్రాణశిరస్త్రాణంబులు దాల్చి సన్నద్ధుండై భూసురాశీర్వచనపూర్వకంబుగా శుద్ధాంతంబు వెలువడి కక్ష్యాంతరంబులు గడచి యేనుంగుమొగసాలకుఁ జేరం జనునవసరంబున. 54

సీ. మెఱుఁగువజ్రములఁ బన్నినకమ్ములనుసుగాఁ గలకలధౌతచక్రములతోడఁ
బచ్చరా మొసలివాపవడంపునొగలపై నొఱపైనజలపోతయుంగముతోడఁ
బసిఁడిచట్టపులోవ పద్మరాగముల చప్పరము చెక్కడపుఁగంబములతోడఁ
నీలంపుటిరుసు టండికనమర్పఁ దలిర్చు కెంపురామలుపుఁ డెక్కెంబుతోడఁ
తే. గొసలజగజంపుముత్యాలగొడుగుతోడ, నిగనిగత్పుష్యరాగఘంటికలతోడఁ
జతురవల్గనవల్గదశ్వములతోడ, సారమగు తేరుసారథి చేరఁ దెచ్చె. 55

వ. ఇవ్విధంబున సారథి తేరాయితంబు సేసి తెచ్చిన. 56

చ. వలగొని మ్రొక్కుచుం జతురవైఖరి నారథతల్లజంబుపై
నెలకొని రా ధరాపతికి నెయ్య మెలర్ప నివాళులిచ్చుచున్
జెలువము మీఱఁ గ్రొవ్విరుల సేసలు చల్లిరి భామినుల్ నిర
ర్గళజయభేరికాపటహకాహళముల్ మొరయం బొరింబొరిన్. 57

వ. ఇట్లు మదద్విరదరథతురగసైనికనికరదుర్గం బగు రాజమార్గంబున మందగమనంబునం బురందరవిభవంబునం జనిచని పురంబు నిర్గమించి. 58

చ. పరిఘుభుసుండికాముసలపట్టిసకుంతకుఠారశూలము
ద్గరకరవాలతోమరగదాశరచాపకఠారధారులై
పరిగొని యగ్రభాగమునఁ బార్వతికుల్ నడవన్ మహీతలే
శ్వరుఁడు రథస్థుఁడై కుసుమశాలివనాలి వయాళి వెల్వడెన్. 59

వ. ఇట్లు ఘోరంబులగు కాంతారంబులు ప్రవేశించి యప్పుడమిఱేఁడు వీరభటులం బురికొల్పిన. 60

సీ. ఘుర్ఘురధ్వనులఁ దారొక్కను వరాహంబులఁ గడిఁదిబల్లెములతోఁ బొడిచిపొడిచి
కినిసి గోఁడ్రిలుచుఁ బైకొను పంచనఖములఁ బారుటేఁకెల డిందుపఱిచిపఱిచి
కనికాండ్రు పొడిచి మారొక్కను సైరిభంబుల ముసలముద్గరముల మోఁదిమోఁది
ఘుల్లురంచు నెదుర్చు కంఠీరవంబులఁ జంద్రహాసంబులఁ జదిపి చదిపి
తే. గిరులచరులను దరులను దరులఘుమములఁ, దొరలబొరలుచుఁ జెరలాడు కరుల రురులఁ
గెరలి మరలినఁ జెవలినఁ దరలనీక, వెఱపుమఱపేది పొడిచిరి వీరభటులు. 61

శా. ఆరాజన్యుఁ డుదగ్రుఁడై పొదివి సింహవ్యాఘ్రభల్లూకభూ
దారగ్రావికదుష్టసత్త్వసతతోత్థానంబు చాపస్ఫుర
న్నారాచప్రముఖాంబకంబులఁ జడిన్నాయించుచున్ గ్రక్కునన్
ఘోరారణ్యపదాశ్రమంబులఁ బరిక్షోభంబు మాన్చెన్ గృపన్. 62

వ. ఇవ్విధంబునం బుణ్యనదీకూలంబులను కులకుధరపరిసరంబులను బావనాశ్రమనికటంబులను బరిభ్రమించు క్రూరసత్త్వంబుల ననర్గళప్రకారపరిణత శరాసారంబులఁ బడలుపడం జేయుచు. 63

క. ఘనసదమలవనపదములఁ, జనిముదమలరారఁ దుష్టసత్త్వప్రతతిన్
మునిపదముల జనపదముల, ననుపదమును గెడల నృపతి యఱిముఱి నఱికెన్. 64

ఉ. ఈరము చెంత మేయుచు నొకయేణము నేసినఁ జూచి తత్ప్రియ
స్త్రీరహిఁ బాసి వల్లభుని సేమముఁ గోరుచు నడ్డ మయ్యెఁ ద
ద్దారుణహృద్వ్యథం దెలిసి తా నడరించు శరంబు క్రమ్మఱన్
మారటతూపునన్ దునిమె మానవభర్త దయాసమగ్రుఁడై. 65

క. గవయిం గవయీద్వైతమిఁ, గవయం గవయంబుమీఁద గవగవ గవియం
గవియించిన జాగిలములఁ, గవియం గానీఁడు భర్త కరుణాన్వితుఁడై. 66

క. కదళీదళములనీడం, గదళియుఁ గదళంబు నిదురఁ గైకొనఁ బొదువం
గదలెడు జాలరులం గని, కదలం గానీఁడు భర్త కనికర మొలయన్. 67

క. పున్నాగంబుల వలగొని, పున్నాగము విఱువ ఫణులు బుసబుసలాడన్
బున్నాగమఱుకనా నృప, పున్నాగము చూచిచూచి పొరిఁబొరి నవ్వెన్. 68

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మహీకాంతుండు హేమంతశిశిరవాసరంబుల మృగయావినోదంబులం దవిలి వర్తిల్లునవసరంబున. 69

ఉ. మావుల నేలు మన్నెదొర మందసమీరుని సంగడంబు నె
త్తావుల తావు తామరలతంపర జాజి తొలంగుఁ బావలేఁ

దీవమిటారిజవ్వనపుదీముపికాటుల మెట్టపంటఁ గ్రొం
బూవిలుకానిసాహిణపుఁ బ్రోపరి యామని వచ్చెనత్తఱిన్. 70

సీ. తొలుదొల్తఁ బండుటాకులు రాలిననెత్తి యొండురెండిరువుల నొఱపుమీఱఁ
బదపడితలిరుజొంపములఁ దుంపెసలాడి పసరుమొగ్గలతీవి నెసకమెసఁగ
వెనువెంటముకుళముల్ విప్పవాఱఁ దనర్చివిరులతండములతో విఱ్ఱవీఁగఁ
దోడ్తోడ నెత్తావిదొరయుపుప్పొడిరేఁచి కమ్మఁ దేనియసోనఁ గడలుకొలిపెఁ
తే. ప్రకటశుకపికశారీమధుకరనికర, సుకరకురవకమరువకాశోకకులక
తిలకసహకారముఖధరిత్రీరుహాళి, హాలిఁ బాలించునవవసంతాగమమున. 71

లయగ్రాహి.—
అందములఁ జిందుకురువిందములచందమునఁ గెందళుకులం దివిరికందొవలవింతై
సందుగలయందొడువు గ్రొందలిరులందనరు పెందరులఁ జెందిచెలువొందువిరులందున్
గందళదమందమకరందరసమందికొనిముందుతమసుందరులకుం దనుపుచుందా
రుందనిసిడెందమలరందివమునంది మొరయందగుమిళిందములబృందములక్రందుల్. 72

ఉ. గుమ్మనుకమ్మతెమ్మెరలకుందులకించి వసంతవేళలన్
గొమ్మలుకానసాంతరనికుంజములన్ జెలువారనొంటిమైఁ
బమ్మినరక్తిచే నెనయుపల్లవకోటులదూరవేలకో
కొమ్మనిమూడి క్రొవ్వలపుఁ గూర్చెబళీసుమనస్సమూహముల్. 73

ఉ. ప్రీతిఁదలిర్చె మాధవుఁడు పెంపెసలారెడువేళ భూమిరు
ట్జాతులకెల్ల నందు నొకజాతిరహింపక యున్కిఁజూచి త
జ్జాతిరహింపనిద్దురమిమంబునఁ గన్గొనఁడయ్యెమాధవుం
డాతెఱఁగట్లగున్ భువిననాశ్రితులం గణుతింతురే నృపుల్. 74

వ. ఆసమయంబున. 75

ఉ. మోదమొనర్చెఁ బుప్పొడులముగ్గులపై నొఱపైనమొగ్గలన్
గేదఁగిపూలటెక్కెములఁ గెందలిరాకులతోరణంబులన్
బ్రోదివహించుపక్వఫలపుంజములన్ శుకకోకిలాళిస
న్నాదములన్నికుంజభవనంబులనీలన్నృపాలసూతికిన్. 76

వ. ఇట్లు వసంతసమయసముచితకిసలయకుసుమవిసరసరసరసాలప్రముఖసాలరుచిరంబు
లగు నుద్యానంబులం జూచుచుం జనునమ్మహారథునిరథవేగంబునకుఁ గాక నీరువట్టునం
బీఱువోయి సైనికు లంతనంత నిలిచినం జనిచని. 77

మ. అటఁ గాంచెన్ నరలోకవర్యుఁడు సమగ్రాశ్చర్యుఁడై మాలినీ
తటభూమిం బనసానసామ్రసరళద్రాక్షామ్లికాశాల్మలీ

వటసారంగలవంగలుంగలవలీవాశాదిశాఖిచ్ఛటా
రటదున్మత్తవిహంగచంగరయుంగళభ్రాజన్మహోద్యానమున్. 78

వ. ఇట్లనతిదూరవర్తియగు నయ్యుద్యానంబుఁ గనుంగొని హృదయానందపోషంబులగు
నందలివిశేషంబులకు నాశ్చర్యంబు నొందుచు సూతునితో ని ట్లనియె. 79

క. ఆనందనవనముంబలె, నానందనమాచరించు నశ్రాంతంబున్
దైనందినఫలకుసుమ, శ్రీ నొందిన యుపవనంబు చిత్తంబునకున్. 80

సీ. ఘనసారఘనసారకదళికా మోదంబు నాసాపుటప్రీణనం బొనర్చ
ఫలపూరఫలపూరమిళదామ్రజగలంబు రూఢిమై రసనకు రుచులు గొలుపఁ
గలకంఠకలకంఠ కాకలీకలనంబు శ్రవణాగ్రములరంజన మొనర్చ
వనజాతవనజాతఘనచాకచక్యంబు నయనాబ్జములకు నానంద మొసఁగు
తే. సవిధవివిధాగమక్రమస్రంసదంస, లసమరసమగ్నమాలినీలలదభంగ
భంగశీకరసికరార్ద్రపవనడింభ, మవయవములకు నుల్లాసమావహించు. 81

క. జ్ఞానేంద్రియపంచకమున, కానంద మొనర్చుచున్న యదియట్లగుటన్
మానీశ్వరుఁ డొక్కరుఁ డి, క్కాననమాశ్రమముగాఁగఁ గైకొనఁ బోలున్. 83

సీ. తాపసార్భకకరప్రాపితాహారంబు రుచిచూచుగండభేరుండచయము
గండభేరుండముల్ కండూయనము చేయ జతగూడి క్రీడించుశరభవితతి
శరభచంగముల విస్ఫురదూరువుల మేలు లూని నిద్రించుపంచాననములు
పంచాననములతోఁ బరిచయంబులు చేసి భయమేది విహరించుభద్రకరులు
తే. భద్రకరికరశీకరప్రబలసేక, సరళకర్పూరకదళికాతరులనీడఁ
బొరలుమార్జాలములమీఁద నోరయుం నెలుక, లద్భుతక్రమమైన యీయాశ్రమమున.

సీ. వేదాంతవాగర్థవివరణం బొకచోట నొకచోట నృత్యన్మయూరనివహ
మధ్వరక్రమసముద్యమఘోష మొకచోట నొకచోట మత్తాళినికరగీత
మభ్యాగతబ్రాహ్మణార్చనం బొకచోట నొకచోట పారావతకలరావ
మతిఘోరనియమసంయమియోగ మొకపజ్జ నొకపజ్జ శారికాధికవిలాస
తే. మఖిలతంత్రస్వతంత్ర సంఖ్యావదగ్ర్య, గణ్యపుణ్యకథాసుధాకలన మొకట
నొకట నవకుంజపంజరశుకమృదూక్తి, శాంతశృంగారముల వేడ్కఁ జలుపునిందు. 84

క. ఈయాశ్రమతిలకమునకు, నేయాశ్రమ మైన ధరణినీడనఁదగునే
పాయక తపమీయెడనస, హాయుండై సేయుచున్న యతఁ డెవ్వరొకో. 85

క. ఆమునిసుత్రాముని నభి, రాముని సేవింపవలయు రాజల్లతికా
ధామమ్మునఁ బ్రేమమ్మున, నేమమ్మున నిలుము హారులు సేవలు చేరన్. 86

క. అనుచుం జనుచుం జనుచున్, మునిచంద్రునిఁ జూడఁ గోరి ముదమెదనొదవన్
దినసాధతేజుఁ డగున, జ్జనసాధుఁడు తేరుడిగ్గి సత్వరుఁ డగుచున్. 87

వ. ఇవ్విధంబున నన్నరపతి రథావతరణంబుచేసి విశాలరమణీయం బగులతామండపంబున
రథంబు నిలుపునట్లుగా సారథిం బనిచి సవినయంబుగా నాశ్రమాభిముఖుండై నడచె
ననవిని కుతూహలాయత్తచిత్తుండై జనమేజయుండు తరువాతిచరితంబడుగుటయుం. 88

చ. సనకసనందనాదిమునిసన్నుతపాద ! రమావినోద ! కాం
చనమయవాస ! శత్రుజనశాసన ! దాసనమస్క్రియాప్రియా !
వనరుహనేత్ర ! పత్రరథపత్ర ! పవిత్రచరిత్ర ! సామగా
యనఘన శేషశైలనిలయా ! వలయాదివిశేషభూషణా! 89

పంచచామరము. పురాణభోగిభోగభాగ పుణ్యగణ్యనర్తనా !
విరించిసంచితప్రపంచవిశ్రుతాత్మకీర్తనా !
స్మరాతిసుందరాంగ ! సత్తమస్తమోవికర్తనా !
చిరస్ఫురద్విశేషశేష ! శేషశైలవర్తనా! 90

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందనప్రసాదసమాసాదితకవితావిచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర
నృసింహగురుపుత్ర కృష్ణకవిప్రణీతం బైనశకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధ
మ్మునం దిష్టదేవతాప్రార్థనంబును, కృతిపతిగుణకథనంబును, గ్రంథావతరణంబును,
దుష్యంతనారదసంవాదంబును, ఋతువర్ణనంబును, దుష్యంతమృగయావినోదనం
బును మొదలగు విశేషంబులం గలిగిన ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీకర! రిపుభీకర! ర
త్నాకరగంభీర! పండితవశీకర! ద
ర్వీకరవరపర్యంక! గు
ణాకరమణివలయ! వేంకటాచలనిలయా! 1

వ. దేవా! వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లని యెనట్లు దుష్యంతుండయ్యాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి యందలిమునికుమారులవలన నది కణ్వాశ్రమంబనియును నమ్మహాత్ముండు తీర్థయాత్రాచరణంబునకు వెడలె ననియును విని విఫలమనోరథుం డయ్యును నాంగికంబు లగుశుభసూచకంబుల నిరూపించుచు వధూజనసల్లాపంబు లాలించి యవ్విశేషం బన్వేషింపం దలంచి. 2

శా. ప్రాంచద్బాలరసాలమూలమున శుంభల్లీలనాసీనుఁడై
కాంచెన్ బార్థివమౌళి పూఁబొదలయిక్కం బక్వబింబాధరం
గించిత్కుంచితకుంతలన్ మణినిభాంగిన్ జక్రవాకస్తనిన్
జంచద్భ్రూయుగమధ్యనష్టమనిశాచంద్రాలికం బాలికన్. 3

తే. కాంచిమదనవికాసంబు గౌరవంబు, సాదరాలోకనముసంశయంబుమరులు
విస్మయంబునురాగంబు వెఱఁగుదోఁప, భావశబలాంతరంగుఁడై పార్థివుండు. 4

వ. ఇట్లు కనత్కనకరంభాసుభగంభావుకకదంబకమధ్యంబున ద్రాక్షాగుళుచ్ఛరింఛోళికా మధురమధురసామోదమేదురమధుకరనికరఝంకారసంకులం బగులవలీకాయమానంబు చేరువం గుసుమితలతావలంబనంబునం దనరు నవ్వనరుహాముఖిం గాంచి యనన్యకన్యాసామాన్యం బగునక్కన్యకామణిలావణ్యంబునకు నాశ్చర్యంబు నొందుచు. 5

క. శరణాగతభరణాతత, కరుణావరుణాలయుండు కమనీయసుధా
కిరణాన్వవాయమణి య, య్యరుణాధరఁ జూచి సందిహానుండగుచున్. 6

క. సురకన్యకయో విద్యా, ధరకన్యకయో నిజంబు తర్కింపఁగఁ గి
న్నరకన్యకయో కాకి, న్నరకన్యకలందు నిట్టిచెలువుం గలదే. 7

పంచచామరము. జగానిగారవున్ మెఱుంగుచాయలీను మేనిడాల్
మిగుల్ మొగుల్ మఱుంగుఁబాసి మించుమించులన్ జిగిన్
దగున్ సదంగభూతిచేతి దాతిరీతి మెచ్చఁగా
ర్చుగొంటువాలుఁగంటిజాడ జూడఁ గంటి నొంటిమై. 8

ఉ. ఏమహిళావతంసమున కేనవమన్మథమూర్తి కిట్టి క
న్యామణి గల్గెనో యతివరాశ్రమమంజులకుంజపుంజమి
ళ్కోమలియాటపట్టగుటకుం గతమెయ్యదియో నిసర్గలీ
లామధురంబు లీవెలఁదిలక్షణముల్ గణుతింప నర్హముల్. 9

ఉ. ఆనడ లామెఱుంగుఁదొడ లాజిగిపొక్కిలి యానితంబ మా
కౌనలయూరు నాభిగవ్వుగబ్బిజగాచనుగుబ్బలాగళం
బానునుఁగేలు నాపెదవి యాకనుదోయిబెణంగు లాకురుల్
గాన జగంబునం గలువకంటి నొకర్తును గంటి నియ్యెడన్. 10

మ. తలిరుంబోఁడినితంబబింబవిలసద్ధమ్మిల్లబంధంబుతో
బలభిన్నీలము పోరి పూరిఁ గఱచున్ బాహ్వోధరశ్రేణివె
ల్వెలఁ బాఱున్ గుమురై మదభ్రమరముల్ నెత్తమ్ములం జేరు నె
మ్మలపింఛమ్ములుజాఱు నంధతమసంబుల్ బల్గుహల్ దూఱెడున్. 11

ఉ. ముందుపసిండితమ్మిబలుమొగ్గల మొగ్గర మావరించు మే
ల్చెందెడువేల్పుగుబ్బలివజీరుని జీరు నఖగకరింపఁగాఁ
గ్రొందలిరాకుబాకుదొరకుం దొరకించు భవంబు చెల్లరే!
చందనగంధిచన్నుఁగవ చంద్రుఁడొ యింద్రుఁడొ యాయుపేంద్రుఁడో. 12

మ. స్ఫురదాపీనకటీరసైకతతటీసువ్యక్తనాభీసరో
వరమధ్యంబున రోమరాజి యనుశైవన్ బద్ధనాళాంకురో
త్కారముందోఁచి వళీతరంగముల నూఁగంగుస్మలశ్రీపయో
ధరముల్ గ్రొవ్విరిలీలమోమళులచందంబుక్కురుల్ గైకొనున్. 13

తే. కెంపురాఁబోఁడితలిరుఁబాయంపుగుణము, పచ్చిపవడంపునిగనిగల్ భాగనియతిఁ
గూర్చి యమృతంబు పదనిడి ఘుటికచేసెఁ, గాక విధి యింత యొప్పునే కలికిమోవి.

సీ. కణఁకనూర్ధ్వాధరాంగవిధానమున ధాతకరయంత్రణంబులఁ గ్రాగనోపు
నంతకంతకు నింతలైనగుబ్బలు విఱ్ఱవీఁగి పైఁబడు నంచు డాఁగనోపు
జఘనభారము ఘనస్తనభరం బని మొనఁ ద్రోయమధ్యస్థమై తొలఁగనోపు
గురుకళత్రంబులఁ గూడినపరితాప మెద కగ్గమైన వహింపనోపు

అహహా! సకలాంగ గౌరవంబానహించుఁ, దరుణిమంబూర్జితంబైన తరుణిమధ్య
మరయనరయంగ నతికృశంబయ్యె మనని, కనుఁగొంటిన మదిమానఁడనెదుకరణి. 15

కొమ్మ మెఱుంగుఁ జన్నుఁగవ కౌఁదల భిన్నములైన యాత్మకుం
భమ్ములఁ జాటి యాచకసిరాబంగుఁ దొడల్ దొడరన్ వగర్చుహ
స్తమ్ములఁ జాటి తన్నుఁ గుచయుగ్మముఁ బుష్కరమూన ప్రాలువా
గమ్ములఁ బోనబాలగజగామిని మున్ బిరుదంబుఁ గైకొనెన్. 16

ఒరవుంబూఁతపసిండివంటి సునామే నౌయ్యారపున్ మధ్యమున్
మెఱుఁగుం జెక్కులు లేనెలూరు పలుకుల్ మించుల్ పిసాళించువా
తెఱవిన్నాణముఁ గుల్కుమొగ్గమొగమున్ దీర్ఘైన ఫాలంబు బి
త్తరపుంజూడ్కులు నలుందగుబ్బకవ యింతల్ గూర్చెఁ బన్నంగికిన్. 17

అని యివ్విధంబున. 18

నీలన్నపాలసూతిరమణీమణి సన్నక సన్న వేచి ద్ర
గ్జాలముబాలఫాలఫలకమ్ములఁ జెక్కులగుబ్బచన్నులన్
గీలుజడన్నడన్ దొడలఁ గెల్లవమైఁదిలమైనయందమున్
మేలిఘనంబురాజానను మెచ్చుగ మ్రుచ్చిలినించెనెన్నుడిన్. 19

బాలిక మోముచందురునిపై మధురంబగు మోవిజొంటిపై
నోలిఘన స్తన స్తబకయుగ్మముపై ననుఁగేలుఁదమ్మిపై
హాసిగపోలపాళికలనం పము గుల్కుజవాదిపై మహీ
పాలునిచీక్షణాభ్రమరవర్గ్యములు గంతులిడున్ జెలంగుచున్. 20

ఇత్తెఱంగున నక్కన్యకానవ్యనిహానరదామోదవ్యతికరంబు లగునీక్షణమధుకరంబుల
మరలింపఁ జాలక భూపాలతిలకుండు నాఁక మదోల్లాయత్తంబయ్యనుం జిత్తంబిగు
రొత్తం గ్రొత్తమరులునం గెలుచు నాత్మగతంబున. 21

చదురాడఁ బ్రాయమసితోలి, చదు గాడనకత్యనునుమ సదమదమయ్యెన్
మది గాసగ వశమైనా, మది గానన కశమె ముకులునురలుపసింకన్. 22

అకటకటా! మదీయహృదయంబనయంబున యుంబటంచు నెం
చక యకలంకభావమునసంధిలు కణ్వమునీంద్రుసట్టిపైఁ
బ్రకటతరానురాగమున బాయకయుండుట చిత్రమయ్యెఁ గా
తుకమున నింద్రుమంశజాలు దుష్టవిచేష్టితమున్ భజింతురే. 23

ఉ. అని ధాత్రీనాథుఁ డంతరంగాంతమని చింతాక్రాంతుఁడై క్రమ్మఱం
దనచిత్తమున నిశ్చయించె నిటులే దర్కించనేల క
ణ్వుని యాశ్రమ్మున నూర్ధ్వరేతుఁడన నిందుంగాదె యస్థలి నా
యనఘుం డిచటి నెట్లుగాంచుఁ గలదే యాశాళచిత్రంబిలన్. 24

వ. అదియునుం గాక. 25

ఉ. అంకిలిగాదు నాదు హృదయంబు తమోరహితంబు సూవె నీ
కుంకుమబొమ్మపై మరులుకొన్న విధంబుఁ దలంచిచూచినన్
శంకిల నేటికీ వెలఁది క్షత్రపరిగ్రహపాత్రయై తగున్
మంకుఁదనంబులేని ఘనమానసవర్తనముల్ ప్రమాణముల్. 26

వ. అని వెండియు బహుప్రకారంబులం దర్కించుచు నక్కాంచిదవలగ్న యెడ లగ్నం
బగుట సుస్విగ్నంబై నిజాయత్తంబు గాక చిత్తం బక్కన్యకాసరససల్లాపసమాకర్ణన
కుతూహలంబునం బొదలం బొదలుమాటునం బొంచి సమయంబుఁ బ్రతీక్షించు నవస
రంబున నత్తెఱం గెఱుంగక యత్తన్వి యుద్యానసమన్వేషణంబు సేయుచు. 27

మ. తనయప్రేమవివర్ధమానసరళద్రాక్షాలవంగాదినూ
తనశాఖిప్రతతీతతిన్ దడవి పాథస్సేకముల్ జేయఁగా
ననసూయాదులఁ బంచి మున్న తనకై యారాజవర్యుండు పొం
చినయోలంబునఁ గన్నెగన్నెరుపొదం జేరన్ యదృచ్ఛాగతిన్. 28

క. చేరువఁ జేరిన నారిం, గారవమునఁ బౌరవుండు గనుఁగొనుచుండెన్
సారసముఖి యారసికుఁడు, తారసమైయున్న సన్న దలకొనకునికిన్. 29

వ. కుసుమఫలభరానమ్రకమ్రతరతరునికరమ్ముల నలుగెలంకులం గలయం జూచుచు. 30

సీ. సరసులఁ గలఁచు నంచలమించు నడవడి కడ్డగ్గునకు దోప మలవరించుఁ
గన్నెమావులకొమల్ గముచుకోకిలముల పరువంపుఁగలరవార్భటి నడంచు
ఫలభంగములు సేయుకలికి చిల్కలనోటి పరుసఁదనంబు వాబలిమి మాన్చు
సుమరసమెల్లను జూఱలాడెడు తేంట్లలఁ బిత్తరపుఁ జూడ్కి నిలువరించు
తే. యానమునఁ బ్రౌఢిగానవిద్యలనిరూఢి, పలుకులసొబంగు వాలుఁగన్నులబెడంగు
తనరఁ దనరాకవనదేవతలు భజింప, నాత్మవనవాటి మెలఁగుచు నవ్వధూటి. 31

వ. వెండియు. 32

చ. జిలిబిలి తెక్కలార్చుచు బిరుక్కనముక్కునఁ బక్వదాడిమీ
ఫలయుగళంబు నొక్కనొకబాలశుకంబు రకంబుఁ జూచి వా
బలిమిన దల్చుచున్ విరులబంతి నెలంతుక దాని నేసెను
త్తలమునఁ దప్పి దారి యది తాఁకె నృపాలుని పెన్నురంబునన్. 33

క. దూరపుఁజూడ్కులనువ్విళు, లూరెడు నెడ విరులబంతి యురమునసోఁకన్
జారుముఖివై చెనదిగని, మారుఁడు ధృతిఁ గరఁచె నృపతి మతిఁ దామఱిచెన్. 34

తే. పొంచి తానుంట యెఱుఁగక పొలఁతివైచెఁ, దవిలె విరిబంతి చిలుకకుఁ దప్పి తన్ను
విధికృతంబైన యట్టియవ్వేడబంబు, కనికనినిజంబు దెలియఁ డమ్మనుజవిభుఁడు. 35

తే. ఆత్మవత్సర్వభూతాని యనువిధమునఁ, దామరులుకొన్నవాఁడయి తరుణి దన్ను

మరులుకొని చేరవచ్చి యమ్లానసూన, కందుకంబున వైచెనకాఁ దలంచి. 36

వ. మఱియును. 37

ఉ. పాలఁతుక దావపావకము పూరుషుఁ డాజ్యఘటంబటన్న ప్రాఁ
బలుకు నిజంబుగా మనుజపాలుఁడు క్రొవ్విరిచెండు సోఁకినన్
గులుకుమిటారి గబ్బిచనుగుబ్బ నురమ్మునఁ గ్రుమ్మినట్లు మి
న్నలమికొనుం బ్రమోదకృతహారవచారుముఖారవిందుఁడై. 38

వ. ఇవ్విధంబునం గందర్పగోచరుండై యనురూపంబు లగువిలాసచేష్టితంబులం బొరలి యెట్టకేలకు నక్కళవళంబు దక్కి ధైర్యం బవలంబించి భూనాథుం డక్కందుకపాతంబు నిమిత్తంబుగా నమ్మత్తకాశినియన్వయనామగోత్రంబులునుం దదభిప్రాయంబునుం దెలియువాఁడై యిట్లనియె. 39

ఉ. కలుషవికర్తనం బయిన కణ్వమహామునిదర్శనంబు వాం
ఛిలియిటరా మనోరథము చేకుఱదయ్యెఁ దపస్వి లేమిసం
ధిలుఁ గమనశ్రమంబుఁ గడతేర్చుట కిచ్చట విశ్రమించితిన్
గలికిమిటారి! యిట్లు ననుఁ గందుకతాడితుఁ జేయఁ బోలునే. 40

చ. దంతురదంతిదంతములతాఁకునకోర్చిన పెన్నురంబు పూ
బంతినగల్చునే యతనుబాహుబలంబున కగ్గమైపరి
శ్రాంతుఁడనైతి నిందుకులసంజనితుండను బౌరవుండ దు
ష్యంతుఁడ గుంతలక్షతమసారమణీ! రమణీశిరోమణీ! 41

క. ఓచెలి! యేనతిథి సప, ర్యాచరణార్హుఁడ నటంచు నాకస్మికమా
రాచదొరపలుకుపలుకుల, కాచిలుకలకొలికియులుకు నలుకున్ బెలుకున్. 42

వ. ఇట్లాభూపాలుండు సాభిప్రాయంబుగాఁ బలుకుటయుం లజ్జాభయపరాధీనరతయగు సమ్ముగ్ధ మధురగంభీరంబు లగు నాకస్మికమహీపాలాలాపంబుల కులికిపడి చకితకురంగశాబంబుకరణిం గ్రేళ్లుఱుకు బేడిసమీలకరణిం బ్రేక్షణప్రభాజాలంబులు నలుగడలం గడలుకొనఁ గొండొక పరిభ్రమించి పయోధరమధ్యంబు వెడలు మెఱుంగుఁదీగియ తెఱంగునం బొదలమఱుంగు వెలువడి యన్నరనాథుం డాసీనుం డైయున్న యన్నవసహకారభూరుహంబు చేరువకుం జని. 43

ఉ. కోరికలూరఁ గన్గొనియెఁ గుంకుమబొమ్మపసిండిచాయలం
గేరెడుమేనివాని శశిఁ గేరెడువక్త్రమువాని వెన్నెలం
గేరెడునవ్వువాని హరిఁ గేరెడుమధ్యమువాని మన్మథుం
గేరెడుఠీవివాని రవిఁ గేరెడుతేజమువాని నవ్విభున్. 44

సీ. చిగురాకుజిగి కాకుసేయునంఘ్రులవాని రంభోరుగుంభోరురచనవాని
సురపొన్నచెరగొన్నసొబఁగుపొక్కిలివాని దృగబోధ్యముగ మధ్యమెగుచువాని

మొగరాలనఁగఁజాలు నెగుబుజంబులవాని బింబానుబింబాధరంబువాని
నలతమ్మిచెలువమ్ముఁజెలుఁగొనుకన్నులవానిఁ దొగవిందుబెగడొందు మొగమువాని
తే. హొరఁగలకోరమీసలహొయలువాని, నొఱపు నెఱపెడు వెడలుపుటురమువానిఁ
జుక్కలను జుక్కలను నఖస్ఫురణవానిఁ, గాంచి పులకితగాత్రి యైకలువకంటి. 45

వ. ఇట్లు దాటునం గదిసి యలసవలితంబులును ముహూర్తముకుళీకృతంబులును ప్రభానిర్ని
ద్రంబులును ప్రేమార్ద్రంబులును భావవ్యంజకంబులును హృదయరంజకంబులును
నిమేషవిముఖంబులును క్షణక్షణాభిముఖంబులును లజ్జాలోలంబులును నగువీక్షణ
జాలంబుల మదనసుందరుం డగునారాజపురందరుం జూచి పంచశరసమాక్రాంతం
బైననిజస్వాంతంబు భయవినయలజ్జాసంభ్రమసంభ్రాంతం బగుటయుం. 46

ఉ. బాల నృపాలు ప్రోలనిలువన్ ధృతిసాలక మేనిజాళువా
చేలచెఱంగుజాఱ నునుఁజెక్కు చెమర్పఁగ లోచనప్రభా
జాలము క్రేళ్లువాఱఁగఁ గుచద్వితయంబు చలింపఁ జొక్కుచున్
సోలుచు సారెకున్మరలిచూచుచుఁ జేరె నికుంజగేహమున్. 47

వ. ఇట్లు పేరెలుంగునం బెదరినమదనకలహంసకామినీకామనీయకంబున నమ్మత్తకాశిని
తోరంబగు కరవీరంపుటీరం బొలమాసగాని. 48

ఉ. పూచినకప్పురంపుఁబటిబోదెమఱుంగునఁ జేరి మున్న తా
వైచినబంతిచే నతనివక్షముగందుట కాత్మ విన్నయై
యాచెలి రాచకోచెలువునందను చందము తొంగితొంగి తాఁ
జూచుఁ దలంగు వెండియును జూచుఁ దలంగు మెఱుంగుచాడ్పునన్. 49

వ. ఇవ్విధంబునం జూచుచు నాత్మగతంబున. 50

సీ. వదనశీతాంశుబింబప్రసన్నసుధా విలసనంబువహించు వీనినగవు
స్ఫురదంతరనురాగపూరస్ఫుటోద్గార గరిమంబుఁగను వీనికావిమోవి
కాయకాంచనకుటస్కంధబంధురశాఖ కారూపములు వీనిఘనభుజములు
నయనపద్మపలాశనానటన్మధుకర నికరాంచితము వీనిచికిలిచూడ్కి
తే. యహహ! విధుకులకలశవారాకరమున, నవయవస్ఫూర్తిమన్మూర్తి నవతరించి
బాలికామానహరుఁడైనపంచశరుఁడో, కాక కేవలుఁడే యీగుణాకరుండు. 51

ఉ. ఆనగుమోము మోముగదియందులకించుఁగదాయథాసుఖం
బాననమోవి మోవిగదియందిలకించుఁగదా ప్రతిక్షణం
బానును మేను మేనుగదియంబులకించుఁగదా యహర్నిశం
బీనరనాథునాథుఁ డనఁగ నేయరుణాధర నోఁచెనో మహిన్. 52

ఉ. ఈసుమకోమలావయవుఁ డీసుధీదర్శనుఁ డీసువర్చసుం
డీసులలాటుఁ డీసుభుఁ డీసుగుణాకరుఁ డీసుధాధరుం

డీసుకపోలుఁడీసుముఖుఁ డిత్తఱి నన్ను వరించు నేని నేఁ
జేసినపుణ్యమెవ్వరును జేయరువో యువతీశతంబులన్. 53

. దీమైపెరరేఁపఁగనృప, సోమునిముఖవనరుహమునఁజూడ్కులతోడన్
నామదివల్గొనిమరలదు, తామరసభవుండు దలఁచుతలఁ పెట్టిదొకో? 54

ఉ. క్రచ్చఱమద్గురుండయినకణ్వమహామునిదర్శనార్థమై
వచ్చిరివిష్టపత్రితయవాసులువారలలోననొక్కఁడున్
మెచ్చుఘటింపఁడిట్టు నవనీరజదృగ్వ్రతమానసమానపా
టచ్చరమార ! యీతనిబెడంగుతగుందగు మేలు మాయెంకే ! 55

తే. ఇతనిఁగూడనిసౌభాగ్యమేటిభాగ్య, మితనినుడువనినుఁబల్కులేటిపల్కు-
లితనికినిగానిమైచెల్వమేటిచెల్వ, మితనిమెచ్చనిసద్గుణ మేమిగుణము. 56

మ. అనుచుం డెందముగందళింప ధృతిజవ్వాడంగ మోహాంబుపై
కొన సిగ్గుఱ్ఱటలూఁగఁ గ్రొవ్వలపుఁజూడ్కుల్ మీఱ వాంఛాలతల్
ననలెత్తన్ నరనాథదర్శనవానందం బమందాకృతిన్
గని యమ్ముగ్ధలగుమ్మ మన్మథబలాత్కారక్షలన్మూర్తియై. 57

ఉ. తూఁగొనిముందరందఱుముదుస్సహరాగభరంబుడంబునన్
జేకొని త్రస్తరిన్ దిగుచు సిగ్గున ముంగలికిన్ బిఱిందికిన్
బోకడరాకడల్ వశముపోవక మన్మథుఁ డానవెట్టిన
ట్లాకలకంఠి నిల్చె నచలాకృతిఁ జిత్తరుబొమ్మకైవడిన్. 58

వ. ఇట్లు కొండొకతడవు నివ్వెఱపాటున నెద్దియుం దోఁపక నిలిచి యంతంగొంత వివేకించుకొని యుత్తరంబునకు మాఱుపలుకక యవగణించి మరలుట కర్జంబుగాదని యూహించి యక్కాంతాలలామంబు సంతాపదంతురితం బగునిజస్వాంతంబు చిక్కంబట్టి పొదలమఱుంగున నిలిచి మధురాక్షరంబుగా నిట్లనియె. 59

ఆ. సార్వభౌముఁడనుచుఁ జంద్రాన్వయోత్తముఁ, డనుచు మోహనాంగుఁడనుచుధీరుఁ
డనుచుశూరుఁడనుచు నభ్యాగతుల్ వచ్చి, మిముగణింప విందు మీతెఱంగు. 60

ఉ. భూరితరప్రతాపమున భూవలయంబున దుష్టసత్వసం
హారముసేయుచున్ గరుణనాశ్రమవాసులఁ బ్రోచి కణ్వసే
వారతి మీరలిందులకు వచ్చుట నామదినెంచిచూడ భా
గీరథి పిచ్చుకుంటుపయిం బ్రవహించుట సూ నృపాగ్రణీ! 61

ఉ. చేసితి మీకవజ్ఞ నృపసింహమ ! సైరణ సేతురేని మీ
చేసినయాజ్ఞలో మెలఁగి చిత్తమురానడతున్ బ్రసన్నవీ
క్షాసుముఖంబుగాఁగదలి చయ్యనరాఁదగుఁ బర్ణశాలకున్
నాసఖు లేనుగూడి భవనంబున నిచ్చెద మర్ఘ్యపాద్యముల్. 62

ఉ. గాదిలిచిల్క పండుగొఱుకం దొరఁకొన్న తెఱంగెఱింగి నా
చేఁదళుకొత్తు క్రొత్తవిరిచెండున గండఱ నేయ నేయ మీ
మైఁతవులం గఁబోలు నవమంజులవంజులకుంజపంజర
చ్ఛాదితులై భవాదృశలు చానలఁ గానలలో నలంతురే. 63

ఆ. కాదుబుద్ధికృతము గానిమ్ము కతినమ్ము, గాదువిరులబంతి మేదినీశ!
దీనికింత ద్రవ్యతిరితగ వెట్లొకో, మిమ్ముఁ జేసికొన్న మెలఁతసుఖము. 64

క. ఈవైఖరినా వెలఁదుక, భావాకూతంబు గాఁగఁ బలుకం బలుకన్
భూవల్లభుఁడా వేళ్ల, ద్భావోల్లసదతనుతాపభగపరవశుఁడై. 65

వ. ఇత్తన్వి దైవానుగ్రహంబున నాయెడ బద్ధానురాగ యయ్యెం గానోపు లజ్జాభయం
బులఁ గుఱంగట నిలువం జాలక మఱుంగునకుం జనునప్పుడు తరుకంటకనద్ధంబగు చే
లంబు సడలించుకొను నెపంబున మరలి సాభిప్రాయంబుగాఁ జూచుచుం జనుటయుఁ
క్షమాపణంబు నెపంబున నాజ్ఞానువర్తినినై చరియింపంగలదాన నని యభిప్రాయ
సూచనం బాచరించుటయుఁ గలిగియున్నయది యట్లగుట నారదవాక్యంబు సమకూ
డెంగాకేమి మదభిప్రాయసూచనంబున నిక్కలికిం గరఁగించి మనోరథంబు సఫ
లంబుగా నెలకొనం దగునని యమ్మహీకాంతుండు సాంత్వనస్వరంబున నయ్యింతితో
ని ట్లనియె. 66

క. ఇవ్వలనవ్వలఁ బువ్వుల, క్రొవ్వలపులఁ బొదలిపొదలి కొననేటికి నీ
వెవ్వనిజవ్వనివివ్వని, దవ్వని వెఱచఱవ మెలఁగెదవు మేలు బళీ! 67

క. వాలాయంబుగ నీయెడ, నాలోలం బయ్యె హృదయ మలికులవేణీ!
హేలారతులం గౌఁగిట, నేలెదవో కాక మరున కెర నేసెదవో. 68

సీ. జలజాక్షి నీతనుశ్రమవారిపూరమ్ము పాద్యోదకమ్ముగాఁ బరిణమింతు
భద్రేభగమన! నీప్రమదాశ్రుకణజాల మర్ఘ్యతోయమ్ముగా నవధరింతుఁ
గలికి! నీకడగంటిగరువంపులేఁజూడ్కు లలరులసోనగా నందగింతు
నతివ! నీయధరాధరామృతాస్వాదంబు పరసంపువిందుగా సమ్మతింతు
గీ. బంధరచనాచమత్కారభరితసురత, మానితాయాసనిశ్వాససమారుతమ్ము
హితజలార్ద్రానిలమ్ము కానిచ్చగింతుఁ, గనికరమ్మున బంగారు గనికరమ్ము. 69

సీ. పరుషవల్కలచీరపరిధాన మెట్లోర్చె? నీమేను నవనీతకోమలంబు
మృగలూనకుశశిఖామిళన మెట్లు సహించె? నీయంఘ్రులభినవనీరజములు
బాలపాదపసేకపాత్ర మెట్లు వహించె? నీకేలు పల్లవశ్రీకరంబు
ప్రసవరేణుకరాళపవన మెట్లుభరించె? నీమోము దర్పణనిర్మలంబు
గీ. శీతలజలావగాహమన్నేహాతువర, కందమూలఫలాశాదికదశనంబు
నేయుటకు నెట్లు దనరె? శచీవిలాస, మెన్నదొరఁకొన్న నీచిన్నె యివురుబోఁడి!. 70

మ. చతురంభోనిధిమధ్యభూవలయపూజ్యప్రాజ్యసామ్రాజ్యశా
శ్వతదివ్యావ్యయనవ్యభవ్యముల నశ్రాంతంబువిశ్రాంతుఁడన్
బతిఁగా నన్ను వరించి యంచితమహాభాగ్యమ్ముఁ గైకొమ్ము ర
మ్మతివా! నామతివాంఛఁ దీర్తువది మేలాలంచి లాలించవే. 71

తే. అనినరాగంబుసిగ్గు మోహాతిరేక, మాభిజాత్యంబు సమ్మోదమతిశయిల్లఁ
బొదలమాటున నెఱనీటుపొదలమాటి, మాటికినిదొంగిచూచుచు మగువ పలికె. 72

మ. గురుపత్నీరతుఁడా సుధాకరుఁడు మీకూటస్థుఁడేనా బళీ!
సరసాగణ్యులుమీరు మీకిదికులాచారంబు పారంపరీ
పరిపాటిన్ బలుకన్ విడంబనముగా భావించితిన్ మేలు మే
ల్గురుకన్యాపరిరంభణంబునకు సంకోచంబు మీకెట్లగున్? 73

తే. నట్టడవిలోననన్నిట్టునట్టుపఱచి, గొట్టుమిట్టాడ నేటికిఁబట్టభద్ర!
పుట్టునకుమున్న లేమకుబొట్టుగట్టి, చెట్టపట్టుటకొకరుండు పుట్టెఁ జూవె. 74

శా. నాకున్ సజ్జనకుండెఱుంగనివిధానం బెట్టుగావింపనా?
లోకుల్ మెచ్చరు మిమ్ముమానితనయాలోలాత్మకుండంచు సు
శ్లోకుండై తగు తాతకశ్యపుఁడు వచ్చున్ మెచ్చునిచ్చున్ ననున్
మీకున్నాకుసరోరుహాసనుఁడు బల్మింగూర్చిన ట్లైనచోన్. 75

తే. అకట! గుడమిశ్రమగు పాయసాన్నమేని, నుడుకుజాఱినరుచ్యమైయుండు టెట్లు?
తారతమ్యంబుభావించి తరతమంపు, మేలుఁగైకొమ్ము కరుణనన్నేలుకొమ్ము. 76

వ. ఇవ్విధంబున. 77

తే. అధిపుఁడాలించియాలించి యభినుతింప, రమణి మందాక్షమందాక్షరంబుగాఁగ
మొలకపలుకులనమృతంబుఁజిలికిచిలికి, చకితచకితాంగయష్టియై సంభ్రమించి. 78

క. ఉత్తరముం బ్రత్యుత్తర, ముత్తమముగ నిటుల నడపి యుత్తరమాపై
నెత్తక చెలిమరలెఁదదా, యత్తఁజిత్తమున మెత్తనగుచున్ నగుచున్. 79

వ. అయ్యవసరంబున. 80

మ. కలకంఠీ! వరవర్ణినీ! మదవతీ! గంధేభకుంభస్తనీ!
జలజాక్షీ! మృదుభాషిణీ! శశిముఖీ! శాతోదరీ! సుందరీ!
యలివేణీ! రమణీమణీ! కలికీ! తన్వంగీ! మనోహారిణీ!
లలనా! మెచ్చటనొంటినుంటివని గోలం జేరరాళీజనుల్. 81

వ. తదనంతరంబ. 82

ఉ. కించిదుపజ్ఞ నాత్మఁ బరికించి తదాననచిహ్నముల్ విలో
కించి తదీక్షణంబు పరికించి తదంతరుదంతమున్వివత

ర్క్రించి తదంగయష్టిపులకించిరహించుటఁ జూచిచూచి శం
కించి భయంబుగూరఁ దిలకించి ప్రియంవద లేమకిట్లనున్. 83

ఉ. తోరములైనపూఁబోదలఁదూఱఁగనీసకలాంగకమ్ములె
ట్లోరిచెనమ్మ! భృంగములయుద్ధతి నీవదనారవిందమే
తీరునవైఁచెనమ్మ! విరిదేనెలసోనలరొంపులెల్ల నీ
వేరహిఁ దాఁటితమ్మ! యిటులేకతమేకతమే తలోదరీ! 84

ఉ. నవ్వులు గావు నీదువదనంబున విన్నఁదనమ్మహేతుకం
బెవ్విధి సంభవించె? నిటులెవ్వరు నీకహితమ్ము చేసి? రే
యెవ్వమిలేదు నావలననొక్కయెడన్ మము బుజ్జగించి నీ
వివ్వనవీథి నివ్వటిల నేమికతంబు? నితంబినీమణీ! 85

వ. అనిన నక్కన్యారత్నంబు కొండొకభావించి కించిదంచితలజ్జాసజ్జితహృజ్జలజంబుగాఁ
బ్రియంవదతో నిట్లనియె. 86

ఆ. మేలుదెలిసికొంటివాళీశిరోమణి!, వింతలేనియూవు లింతగలదె
చెలియ తెలియవినుము చిత్తదౌర్బల్యంబు, దీఱఁగల తెఱంగుఁ దేఁటపఱుతు. 87

మ. లలనా! భూలలనావరుండొరుఁడు కేళీకూళికా మాళికా
కలనాపుష్కలపుష్కరప్రకరచంగద్భృంగచంగాంగనా
కలనాదామృతవీచికావలనజాగ్రచ్చిత్తచక్రాంగుఁడై
యలసాళీకశరుండునుంబలెఁ బ్రమోదాపాదియయ్యెన్ రహిన్. 88

క. పేరన దుష్యంతుండఁట, కైరవబాంధవకులాగ్రగణ్యుండఁట క
ణ్వారాధనకుతుకము నిం, డారఁగ వచ్చెనఁట యేతదాశ్రమమునకున్. 89

తే. అతనియెడనొక్కయపరాధమాచరించి, చింతిలుచునున్నదాననో చివురుఁబోణి!
చేతివిరిబంతిచూచాయఁ జిలుకనేయఁ, దప్పియూరాజువక్షంబు దాఁకెనదియు. 90

వ. అనినం బ్రియంవద భయంబొదవ నమ్మదవతిం జూచి. 91

మ. లలనా! మవ్వపుజవ్వనంబు తఱిబాలత్వంబు తత్త్వంబుగా
నిలుపం దాదృశుఁడీదృశక్రమము దానిం దానిగర్హించినం
బలుగాకుల్ బలుగాకు నేయుందురు సెప్పం జెప్ప నిట్లొప్పములే
దలపంబోలునె? రాజరాజతఁడు మేలమ్మేలె? హేలావతీ! 92

తే. తాతకణ్వుఁడరుగుచుఁదరుణి నీకు, నేమువినునంత దుష్యంతుఁడిటకువచ్చు
నర్ఘ్యమిమ్మని బోధింపనతని పెంపు, తెలియదఁటె? తల్లి! హేలావతీమతల్లి! 93

చ. అనుచు శకుంతలన్ మిగులనాడి ప్రియంవద రాజుపాలికిన్
జని తగనర్ఘ్యపాద్యముల సత్క్రియలం బ్రియమాచరించి యిం

ట్లనియె వసుంధరాధరశశాంక! విశంకటవృత్తి నిత్తఱిన్
గనుఁగొనఁగంటిమాశ్రమని కాయశుభాయకునిన్నుఁగన్నులన్. 94

తే. పాలవంటికులంబునఁ బరఁగుసోముఁ, డమ్మహామహుసంప్రదాయమునఁగీర్తి
సెనకమెసఁగెడు నాదిగర్భేశ్వరుండ, వతిథివైతివి పావనమయ్యె వనము. 95

వ. అని బహుప్రకారంబుల నభినందించి మఱియు ని ట్లనియె. 96

ఉ. ఇంతి యదల్పఁగా బెదర కిట్టటు గ్రుమ్మరు చిల్కమీఁదఁ బూ
బంతిఁ దటాన వైవ గుఱి వాసి యయారె! దయారసార్ద్ర! దు
ష్యంతమహీప! నిం దవిలె శాంతి మెయిం గరుణింపుమయ్య! య
శ్రాంతమహాపరాధములు సైఁప భవాదృశు లర్హు లిమ్మహిన్. 97

వ. అని యివ్విధంబున క్షమాపణంబు లగువాక్యంబులం దన్నుఁ బ్రార్థించుచున్నకన్యాసహచరిం జూచి యజ్ఞానకృతం బగుని క్కార్యం బనార్యం బని కోపింప నంత వెడంగులమె యది యట్లుండని మ్మికాశ్యపులూర్ధ్వరేతులగుట జగత్ప్రసిద్ధంబై యుండ నివ్వనంబున నీజవ్వని నివ్వటిలం బనియేమి? యిక్కామినివృత్తాంతం బంతయు వినవలతుం జెప్పుమనిన నమ్మహారాజుతోఁ బ్రియంవద యి ట్లనియె. 98

సీ. అలగాధిసుతుఁడాగ్రహగ్రహావిష్టుఁడై యావసిష్ఠుల గెల్వ నలవిగాక
పరవిబాహుజబాహుజప్రమఁ గర్హించుచు బ్రహ్మర్షిభావంబుఁ బడయఁ గోరి
హిమవదుత్తరతటాశ్రమసీమ నివసించి దృఢతరనిష్ఠాగరిష్ఠుఁ డగుచుఁ
దపమాచరింపఁ దద్దారుణానలశిఖల్ కడుకొని నభమెల్లఁ గలయఁ బ్రాఁక

గీ. దివిజసంగంబు భయమున దేవవిభుని, మఱువుసొచ్చిన నమ్మహామహుఁడు దాని
విఘ్నమునకును పాయంబు వెదకి మేన, కాహ్వయముఁ దాల్చునచ్చరనామలెంచి. 99

శా. విశ్వామిత్రతపఃప్రభావకలనావిర్భూతఘోరాగ్నిచే
విశ్వం బెల్లఁ దలంకుచున్నయది నీవిన్నాణముం జూపుచున్
విశ్వాసంబొలయించి యమ్మునితపోవిఘ్నంబు గావింపుమీ
శశ్వత్కీర్తి వహింతు వీవు ధరనాచంద్రార్కమం గోమలీ. 100

చ. అనవిని మేన విన్ననయి యారసి యారసికావతంసుతోఁ
గనుకనిఁ బల్కె గోపనుఁడు గాధిజుఁ డాధిజనింపఁ జేసెడిన్
గనివిని మీరు పంపఁ జనఁగాఁ వలెఁ గావలె సత్సహాయముం
బనుపనగున్ సమీరణకుమారుని మారుని నమ్మధున్ విధున్. 101

వ. అనినఁ బ్రీతుండై పురుహూతుం డి ట్లనియె. 102

క. కంతుం బంతున్ రజనీ, కాంతుం బంతుం బ్రమోదకరు గంధవతీ
కాంతుం బంతున్ మోఁప్రిల వ, సంతుం బంతున్ లతాంగి! చనుమని పనిచెన్. 103

తే. అట్లు లాలించి పనుప నయ్యబలరుఁబోఁడి, యొడలితళుకున మెఱుఁగుఁబంపు నడబెళుకున

గ్రొమ్మెఱుఁగులీల రాయంచకొదమభాతి, వెడలెఁ దెఱఁగంటివేలుపుఁ గడిఁదిప్రోలు. 104

వ. అట్లు వెలువడి శీఘ్రగమనంబున. 105

సీ. సురసరిత్పరిసరస్ఫురదురస్సరపుర స్సరదురుత్తరమరుత్తరువరంబు
దినదినస్తనితనిస్వనకనన్మునిమనః పనితనూతనఘనాఘనఘనంబు
కలభలిట్కులచలచ్ఛలదలష్ఠలదల ద్దలమిలజ్ఝలజలజ్ఝలజలంబు
ప్రవణవజ్జవనవత్ప్లవనవన్నవనవ శ్రవణవత్స్వపనవిప్లవపదంబు
తే. గజగవయగండభేరుండఖడ్గచమర, శరభశార్దూలశంబరశల్యవృకవ
రాహసింహావలీముఖప్రముఖదుష్ట, సత్త్వముఖరంబుఁ గనియెఁ దుషారనగము. 106

వ. కాంచి విస్మయావేశంబునం దదుత్తరతటంబునం బ్రవేశించి. 107

క. అందుంగల కందువలకుఁ, గందళితంబగుచు హృదయకమలం బలరన్
సుందరి మునిమందిరమగు, చుందిరమగు నాశ్రమంబు జొరఁ జొర నెదుటన్. 108

సీ. తపము పెంపునఁ దోఁచు దహనకీలములతో జటిలంబులగు పల్లజడలవానిఁ
భసితాంగరాగసంపదలసొంపదలింపఁ దగువళీవలితగాత్రంబువాని
మైఁ బుట్టుపుట్టకోమలచీమలెగఁబ్రాకి మార్వ నేర్పడనిలోమములవాని
వ్యాఘ్రాజినోత్తరీయము మేనిచాయగా బలుమొగంబునఁ దొట్రుపడుచువానిఁ
తే. గందమూలాదికాశనకాయశోష, జోద్యదష్టాంగసంగతయోగభాగ
పావనబ్రహ్మఋషిభావభావనాప్ర, తీతదీక్షావిధేయుం గాధేయుఁ గాంచె. 109

వ. ఇత్తెఱంగున నతిఘోరతపశ్చరణపరిణతదీక్షాలక్షితచరిత్రుం డగువిశ్వామిత్రుఁ గాంచి
తత్తేజోవిశేషంబునకు సాధ్వసంబు రెట్టింప నన్నిలింపగణికాలలామంబు. 110

క. కనుఁగొను గనుఁగొని మునుకొను, మునుకొని మునుకొనక వెనుక ముందై యుండున్
మునుతనువని చినవనికిం, గొనకొనుఁ గొనకొనదు తపసి కోపనుఁ డనుచున్. 111

వ. వెండియుం. 112

ఉ. భూరితపఃప్రభావమున భూవలయంబునభంబుఁ గ్రాఁచుచున్
జేరను జెందనుం బ్రణతిసేయను శక్యముగానిమౌనినే
నే రహి మారుబారికెలయింపుదు నట్లని ప్రోలుక్రమ్మరం
జేరిన వాసవుండలుగుఁ జింతితకార్యవిపర్యయంబుగాన్. 113

తే. అమరనాథుండు లోకహితార్థమనుప, శక్తియుక్తులనదిపూని సంఘటింపఁ
బిదప నెట్లైనఁ బేరును బెంపుగలుగు, దవ్వుదవ్వుల వెఱఁపూనితలగుబెట్లు. 114

తే. అనుచు భావించి భావించియలరుఁబోణి, గాఢనిశ్చయమున మనఃకమల మలరఁ
జెలువుఁ దానువిలాసవిచేష్టితముల, గాధిజుని మ్రోలఁ గ్రీడించెఁ గలితనమున. 115

సీ. నృత్యన్మయూరికానికురుంబమునఁ జేరి నగుచు నృత్యము సేయుఁ నళినగంధ
ధావన్మరాళికాతల్లజంబులఁ జేరి గతులఁ బైఁ ఖగిఁజూపుఁ గలువకంటి

ప్రతిపదశారికాపరికరమ్మునఁ జేరి మధురమ్ముగాఁ బల్కు మంజువాణి
కూజద్ద్విరేఫికాకులకమ్ము జతఁగూడి శ్రుతివిభాగ మొనర్చు సుందరాంగి

తే. సవిధమధుమాసవాసరోత్సవవిశేష, లసదలంకారముకుళపలాశకుసుమ
ఫలభరానమ్రపాదపపటలజటిల, గాధిజాశ్రమసీమశృంగారగతుల. 116

వ. ఇవ్విధంబునఁ గొండొక పరిభ్రమించి. 117

మ. నెలఁతల్ దాను సురాపగాజలములన్ నీరాడికై సేసిత
త్పులినస్థానమునందుఁ గ్రొవ్వలపుగాడ్పుం గూన పైపీవఁగా
లలిఁ గూర్చుండి విపంచికారణనముల్ రాజిల్ల నయ్యప్సరః
కలకంఠీతిలకంబు సేయఁదొడఁగెన్ గానంబనూనంబుగన్. 118

క. వీనులవిందై నెలకొను, గానామృతమానె మానెఁ గౌశికుఁడు నిజ
స్నానంబున్ మౌనంబున్, ధ్యానంబున్ మొదలుకొనువిధానంబెల్లన్. 119

వ. ఇట్లాలించి యాత్మగతంబున. 120

క. కాదలికులఝుంకారము, కాదలకోకిలరుతంబు కమనీయసుధా
సోదరమిన్నాదరసం, బాదరణీయము యదీయ మనికను దెఱచెన్. 121

వ. ఇట్లు మునికులాగ్రేసరుండు నిమీలితలోచనుండై నలుగడలం జూచునవసరంబున. 122

ఉ. సోముని లేమభాతిఁ బరిశుద్ధసువర్ణశలాకచాడ్పునన్
గోమలకల్పవల్లివలె గుమ్మనుకుంకుమబొమ్మకైవడిన్
గామునిహేతిరీతిఁ దొలుకారుమెఱుంగుతెఱంగునన్ లతాం
గీమణి దోఁచెఁ గట్టెదుటఁ గేవలమున్ వనదేవతాకృతిన్. 123

ఉ. ఆసమయంబునన్ మదనుఁ డగ్గలికం గళికాముఖంబులై
భాసిలుతూపులన్ హృదయపద్మము లక్ష్యము సేసి యేసినన్
గాసిలి కౌశికుండు తమకంబునఁ దన్ గనుసన్న చేసి యుం
ల్లాసము వెల్లివీఁగ సఖులన్ నిలువన్ నియమించి గ్రక్కునన్. 124

మ. పలుకుల్ దేనియ లూరఁ గౌనునునియం బాలిండ్లపొంగారఁ బొం
దళుకుం బయ్యెద జాఱ వేణిపొరలన్ దాటంకరత్నద్యుతుల్
కులుకుం జెక్కులఁ జేరఁగన్నులబెడంగుల్ మీఱ నయ్యప్సరో
లలనారత్నము వచ్చి గాధిజుని మ్రోలన్నిల్చె నమ్రాంగియై. 125

ఉ. అంచితభక్తియుక్తి వినయమ్మెనయన్నునుఁ గేలుదోయి జో
డించి నమస్కరించి నెఱకీవి దలిర్పఁగ మ్రోలనిల్చినన్
గాంచి మహామహుండయిన గాధితనూజుఁడు కూర్మి పేర్మి దీ
వించి లతాంగి ! నీ వెవతెవే ధృతి వేకలఁగెన్ నినుంగనన్. 126

వ. అని సాభిప్రాయంబుగా నడుగుటయుం సమ్మదమ్మున నమ్మదవతి యమ్మునితో నిట్లనియె.

క. మేనకయని పిలుతురు నను, మానినులాగ్రణి! తిలోత్తమాహేమాదుల్
నా సెచ్చెలులే మచ్చర, చానల మెండేసి వేడ్క సలుపుదుము రహిన్. 128

క. ఎక్కడిమీ రెక్కడి నే, మెక్కడి రతి పరమమునుల కివియుం గలవే ?
మ్రొక్కిడి దీవించుటకై, యెక్కటిరా నిట్లుపలుక వెల్లిదమైతిన్ 129

క. సామాన్యలఁ గా మమ్ముం, గామింపకుఁ డేము నూఱుక్రతువులవానిం
గామోపభోగములకుం, గామింతుము సుమా నిజంబుఁ గనుగొను మనఘా! 130

క. పావనభవదంఘ్రిద్వయ, సేవనమును విమలకమల శిశిరనభస్వ
త్సేవనముఁ దొరఁకొనునిట, నీవనమున మెలఁగువార మీరలుగకుఁడీ. 131

తే. అనుచుఁ బ్రతికూలవాక్యంబు లతివ పలుకఁ, జిలుకబాబావజీరుండు చిలుకుములుకు
టలరుటంపఱ తాఁకుననలసి సొలసి, ధీరవర్తన మెడలి ప్రార్థింపఁదొడఁగె. 132

సీ. తఱిపి వెన్నెలవేఁడి తలఁకించెఁ గటకి! నీ యధరాధరామృతం బానసిమ్ము
వలపుఁదెమ్మెరకూన వడఁకించె మగువ! నీ కళుకుపైఁట చెఱంగుఁ గప్పనిమ్ము
విరికటారపుజోదు వెఱపించె వెలఁది నీ కుచదుర్గముల హత్తుకొనఁగనిమ్ము
పికశుకనికరమ్ము బెదరించె నతివ! నీ సాహాయ్యమునఁ గేలి సలుపనిమ్ము
గీ. జలదళఫలానిలాహారసదుపవాస, చిరతరవ్రతదీక్షావిశేషశుష్క
దవయువాయాసమున భావ మలసమయ్యె, బాలనీమ్రోల శుశ్రూషఁ బడయనిమ్ము. 133

వ. అని యనేకప్రకారంబుల. 134

శా. ఈజాడం గరఁగించుచున్ గృపణుఁడై హేలావతిన్ వేఁడుచున్
జేఁజేతం దెమలింపఁ జూఁచి హాసితస్మేరాననాబ్జంబుతోఁ
గూజన్నూపురఘంటికావళులతో ఘుమ్మన్నరాళీగతిన్
రాజీవానన యిట్టటుం బెనఁగె దూరం బైనబీరంబునన్. 135

క. మెలఁగున్ దలఁగున్ భయమునఁ, గలఁగున్ మలఁగున్ లతాంగి కపటారభటిన్
జెలఁగున్ వలగొను వెనరున, నలఁగున్ దొలఁగున్ నగున్ వ్వయారము మీఱన్. 136

వ. ఇట్లమ్మునినిగృహీతం బగునిజకరాబ్జాతంబు సడలించికొని శరీరంబులయారంబులను, తమాలంబులయాలంబులను, లవలీకుంజంబుల పుంజంబులను, ద్రాక్షాకాయమానమ్ముల వితానమ్ములను, దిలకమ్ములకులకమ్ములకుఁ గాసారంబులతీరంబులను, గిరితటంబుల నికటంబులను బరిభ్రమించునుక్కివంబునఁ జేఁజిక్కక చిక్కులఁబెట్ట నెట్టన గాధిపట్టి యిట్టట్టుఁజుట్టివచ్చి చెట్టఁబట్టి పట్టుపఱచుచు నిట్టులనియె. 137

కవిరాజవిరాజితవృత్తము.—

కలఁకలు నేయకువే కలికీ నుడిఁగైకొనవే మరుపూములికీ
కొలఁకులఁ గ్రుంకకువే యబలా మదిఁ గొంకకువే భృతకామబలా

కెలఁకుల డాఁగకువే లలనా! వెదకింపకువే కనుఁగోఁగలనా
సిలుగులఁ బెట్టకువే రమణీ! ననుఁ జేకొనవే గుణహీరమణీ! 138

తే. అనుచుఁ బ్రార్థించి దోహ్యదం బవధిగాఁగఁ
కూడియుండుట కొడఁబడి కుసుమగంధి
సంయమీంద్రునితో వచ్చె సహచరీసు
కల్పితం బైన కిసలయతల్పమునకు. 139

వ. ఇట్లయ్యప్సరోలలనామణిహస్తంబు నిజహస్తంబునం గీలించి యనల్పకల్పితానల్పం బగుకిసలయతల్పంబుఁ బ్రవేశించి తపఃప్రభావంబునం దదనురూపం బగురూపంబు గైకొని మన్మథరాజ్యపట్టాభిషిక్తుఁడై విశ్వామిత్రుఁడు. 140

సీ. జిలుఁగుపైఁటచెఱంగుఁ దొలఁగించి తొలఁగించి యుదుటుగుబ్బలఁ గోరులూని యూని
బిగువుఁగౌఁగిటిలోన సొగయించి సొగయించి సవురుగా మైఁదీవ నివిరి నివిరి
కదిసి మోమున మోముఁ గదియించి కదియించి యలమి వాతెఱ తేనె లాని యాని
కేళిమైఁ దమకంబుఁ గెరలించి కెరలించి కళలూర మరుకేళిఁ గలసి కలసి
గీ. సొలసి సొలసియుఁ గ్రమ్మఱ ననఁగి పెనఁగి, యొదలబడలిక వాయ నయ్యువిదసేయు
నంగసంవాహనంబున కలరి యలరి, కడపె నారాత్రి సుఖితుఁడై కౌశికుండు. 141

వ. ఇవ్విధంబున. 142

క. సురతరుపరికరధరణీ, ధరవరశిఖరస్ఫురల్లతాభవనమునన్
జిరతరరతరాగంబున, సురతరుణిం గూడి మౌని సుఖమున నుండెన్. 143

తే. అంతఁ జలచలపిదపిదమనుచు నిచి
కలలమైవిప్పువాఱుచుఁ గరుడుగట్టి
తలదలిర్పఁగ గర్భమై తరతరంబ
చెలమసలెఁ జీరచిక్కనన్నెలఁత కధిప! 144

వ. ఇట్లు గర్భంబు నవమాసపూరితం బగుటయు. 145

క. రాజర్షివలననిర్జర, రాజవధూతిలకమునకు రమణీయంబై
రాజిలులగ్నంబుననీ, రాజానన గలిగె ఖచరరాజి నుతింపన్. 146

వ. అమ్మెయి నమ్ముని నెమ్మనంబునం బమ్మినసమ్మదమ్మున నక్కాంతునకు జాతకర్మాదిసంస్కారంబులు నిర్వర్తించినం గాంచి యమ్మత్తకాశిని మెత్తమెత్తన నత్తపోధనుచిత్తం బారాధించి ప్రథమాధిగమంబునం జేసికొన్నసంకేతంబుఁ జెల్లించితి నింక యథాకామంబుగా వర్తింపంగలదాన నట్లగుట నాశ్రితరక్షావిచక్షణంబు లగుకటాక్షవీక్షణంబుల నన్నుం గృతార్థం గావించి వీడుకొలుపం దగునని సప్రణయంబుగాఁ దచ్చరణంబులకెరఁగి పొత్తికల నత్తమిల్లినయయ్యుత్తానశాయినిం దనపాదిఁగిట నిడుకొని సవినయంబుగా సన్నిధి నిలిచియున్న మరున్నటీతిలకంబు దెసం జేటి చూచి యట్లకాక

వ. ఇట్లు విశ్వామిత్రతపఃప్రభావంబునం గ్రవ్యాదగోచరంబుగాక శకుంతరక్షితయై నవనలినపలాశతల్పంబునం బొరలుచున్నయక్కన్యకాలలామం దనపొడఁగిటఁ బొదివి కొనివచ్చి పర్ణశాలం గుశాస్తరణంబునం బదిలంబుగ నిడి యథాశక్తిం బెనుచుచున్నం దెలసి యదితియుం గశ్యపప్రజాపతియు నన్నునసూయయునుం దక్కటి పరిచారికాజనంబునుం బనిచిన నేమునుం గులపతిం గాంచి తదనుమతిని కాంచనగాత్రిం బెనుచుచున్నవార మిదియిక్కొటికి జన్మప్రకారంబు. 157

చ. ఆనవిని భూవిభుండు దరహాసవికాసవిలాసభాసురా
ననవనజంబుగాఁ బలికె నాతి ప్రియంవదవే నిజంబుగన్
జనవుననింపునింపుచును సారెకు సారెకు ధీరధోరణిం
బనిగొనిపల్కు పల్కుల సభాజనభాజనమయ్యె డెందమున్. 158

తే. అనుచుమునికన్యకావృత్తమతిప తెలుప, వినుచునానందరసమునవిభుఁడు మెచ్చ
నట్టియెడఁ గర్ణతాడితంబయ్యె బహుళ, హాళహాళంబగు వాహినీకలకలంబు. 159

వ. అయ్యవసరంబున. 160

ఉ. సైనికసింహనాదములు సామజబృంహితముల్ తురంగహే
షానినదంబవక్రరథచక్రపరిక్వణనంబు ఘోరమై
వీనులఁ గ్రమ్ముదేరఁ జెలివేమరలెన్ మరలెన్ సఖీజనం
బానరనాథుఁడున్ మరలెనాత్మచమూవినివేశనార్థియై. 161

వ. ఇత్తెఱంగున నాశ్రమంబు వెలువడి నిజసైనికులకుం బొడసూపి తదాశ్రమంబునకు సమ్మర్దంబు గాకుండునట్లుగా నిజస్కంధావారంబు రచియింపం బనిచి తన్మధ్యంబునం బటకుటీరం బెత్తించి విచిత్రాస్తరణశోభితంబును బ్రలంబమణిమాలికాలంకృతంబును గృష్ణాగరుధూపధూపితంబును నై మనోహరంబగు నప్పటమండపంబునం గిసలయతల్పంబునం బవ్వళించి యమ్మునికన్యకాసమాగమోపాయంబు దొరకొనక మనోజవేదనాదోదూయమానమానసుండై కొండొకవినోదంబులం బ్రొద్దుగడపుచుండె నంత నక్కడ. 162

క. ఆనరనాథుని చెలువము, మానసమునఁ బొదుకొనఁగ మానిని సఖులుం
దానైయుద్యానంబున, సూనాపచయంబు సేయుచున్ విహరించెన్. 163

వ. అయ్యవసరంబున. 164

ఉ. తమ్ములతావితానములఁ దావలమైవలమైనగాలితో
యమ్ముల కామమెంపఁ జటులాలసలై వనకేళి సేయఁగాఁ
దమ్ములతావితానములఁ దావలమైవలమైన గాలితో
యమ్ములకామమెంపఁ జటులాలసలై వనకేళి సేయఁగన్. 165

యనుచు నొడంబడి తత్కరతలంబుల మణిశలాకికాకారంబునం బొదలుతనయం
దనయంకతలంబునకుం దిగిచికొని బాష్పాకులలోచనుం డగుచు మూర్ధఘ్రాణంబుం
జేసి ముంగేల చిబుకంబు నిమురుచు మేనకం జూచి యిక్కన్యచంద్రాన్వయప్రదీపకు
నకు నగ్రమహిషియై చక్రవర్తిలక్షణలక్షితుం డగుకుమారుం బడసి చతురుదధివేలా
వలయితసామ్రాజ్యసౌఖ్యం బనుభవించుచు నుభయకులంబులకుం గీర్తిపౌరుషంబులు
సంపాదింపంగలయది యట్లగుట బహుప్రయత్నంబున దీని సురక్షితం గావించునది
యని క్రమ్మఱ నిబ్బాలిక నమ్మేనకకు నొప్పంజెప్పి గాఢాలింగనాదిసత్కారంబుల
నుపలాలనం బాచరించి యయ్యచ్చరవాల్గంటిం బ్రియంబున వీడుకొల్పి తానును
యథాపూర్వంబుగాఁ దపోనిష్ఠాగరిష్ఠుండై యుండె మేనకయుం బ్రియపుత్రిం గైకొని
యేతదాశ్రమసమీపంబుఁ బ్రవేశించి. 147

చ. పొనుపగుమాలినీసలిలపూరము చేరువఁ జారుసైకత
స్థలముపయిన్ సుజాతజలజాతమృదుచ్ఛదశయ్య నాత్మలోఁ
నలుకక యూఁతుడించిరహినచ్చర మిన్నులు వ్రాఁకె 'భోగినీ
లలనలకేలపిల్లతవులం' బనుసామెత నిక్కువంబుగాన్. 148

ఉ. ఆదట తాతకశ్యపుఁ డహర్ముఖమున్ గనిమాలినీనదిం
బ్రోదిజలంబులాడుటకుఁ బోవఁగ నొక్కెడ నొక్కబాలికా
రోదనమున్వినంబడిన రోయుచుఁ దామరపాకుపాత్రికం
బోదనలేక యట్లొరలుపాపమిటారినిఁ జూచి యార్తుఁడై. 149

క. ఎవ్వని బాలారత్నం?, బెవ్వఁడు జనకుండు? జనని యెవ్వతె? జననం
బెవ్వలన? దీనిఁ గొననే, నెవ్వఁడ? నెట్లనుచుఁ బ్రోయ నెట్లుగునదవిన్? 150

తే. అనుచు సందేహడోలాయితాంతరంగుఁ
డగుచుఁ దనయోగదృష్టి నయ్యాఁటనిసువు
పుట్టిన తెఱంగుఁ గనుఁగొని ప్రోదిఁ బెనుచు
వాంఛ నూహింప నశరీరవాణి పలికె. 151

క. మేనకకు గాధిజునకున్, మానుగ నుదయించె దీని మనుపం దగుఁ ద
త్సూనుఁడు నీదౌహిత్రుం, [illegible]నుభయత్రాతజనకుఁ డనుసుడివిన వే. 152

వ. అని మఱియును. 153

క. కుంతలముఖరాజవధూ, కుంతలకాశ్మీరదానగుణచణబాహా
కుంతలసనయశరీర శ, కుంతల యనిదీనిఁ బేరుకొనియె మునివినన్. 154

వ. తదనంతరంబ. 155

తే. పుట్టుబ్రహ్మచారిపుత్రమిత్రకళత్ర, యోగభోగరహితుఁ డూర్ధ్వరేతుఁ
డహహా! దైవఘటనమాపిన్న పాపమే, నలమికొను చు ముద్దులాడఁ దొడఁగె. 156

ఉ. గమ్మనుతమ్మి నెమ్మొగము కల్వలు కన్నులు కప్పువిప్పులం
బమ్మిననాఁచు కొప్పు నెడఁబాయని జక్కవగుబ్బచన్నులుం
గమ్మని తేనె మోవి బిసకాండభుజమ్ములు నొప్పుమీఱఁగాఁ
దమ్మునపోలియొప్పునొకతమ్మికొలంకువుగాంచియచ్చటన్. 166

తే. కొమ్మలందఱురతనంపుసొమ్ములూడ్చి, సూనరజములుసోఁకిన సొలపు మేను
లమరగంటలుదీసిదుమ్మాడినట్టి, మరునిమదమేనుఁగులరీతిసరసిఁజొరఁగ. 167

చ. అడుగులనంటియూరువులనానినితంబములందినాభినిం
బుడికి వళుల్ స్పృశించికుచముల్ పడిముట్టిసరోవతంసమ
ప్పడఁతులఁగూర్మి కానివలెబంధురకంకణకర్ణికావళిం
దడవుచునిల్పికైకొనియోఁదన్మయతం బ్రతిబంధవైఖరిన్. 168

సీ. ఒకలేమవలిగుబ్బనొగిమృణాళముఁజుట్టి తారుణ్యకలశాబ్ధిఁదరుచునొకతె
యొకచానకనుబెళ్కులొలయఁనూర్ములుగట్టి హాయలుగాఁజేయూఁతలూనునొకతె
యొకతన్విమృదుహస్తమూఁదియప్పులఁదొట్టి పద్మానుభావమేర్పఱచునొకతె
యొకచామలసదూరు వుదపూరమునమెట్టి మకరేభకలహంబుమనుచునొకతె
గీ. యొకలతాంగినిజేయూఁత నోటుపఱిచి, వీనులంటిజయశ్రీలఁ బూనునొకతె
సఖులుదానుశకుంతల జతలజతల, నతులగతులజలక్రీడలాడునపుడు. 169

క. వేడుకమీఱఁగజలకము, లాడిసరోవరము వెడలి యన్యోన్యంబున్
దోడయికైసేసిజల, క్రీడాలసలగుచునలవరించిరి తొడవుల్. 170

చ. కులుకుమిటారిచన్నుఁగవఁ గుంకుమసంకుమదానులేపమున్
దళుకులప్రోవునెన్నుదుటఁ దామరసోదరరేణుచిత్రకం
బళికులవేణివేణి నవహాటకపింజరమంజరీతతిన్
గలికిపిసాళికన్నుఁగవఁ గజ్జలమున్ రచియించి రచ్చెలుల్. 171

చ. పొలుపుగజాళువాపసిఁడిపుట్టముగట్టి జగానిగారపున్
మెలఁపులపైఠిణిందొడగి మేనిమెఱుంగులతారహారహ
స్తలవలయాదిభూషణకదంబవిడంబన ముల్లసిల్లన
త్తిలకినియొప్పుమీఱె పసిదీరినమారునివాలుపోలికన్. 172

వ. ఇవ్విధంబున నలంకృతలై. 173

ఉ. తామరసచ్ఛదంబున ముదంబున వ్రాసిరి చేసిరిన్నెఱిన్
గాముని కామనీయమును గాదిలిచిల్కహుమాసుమాళమున్
సోముని సౌమనస్యమును జుక్కలరుక్కలనంబు చందనా
రామలలామశైలశిఖరస్ఫురదాతతవాతపోతమున్. 174

వ. ఇట్లు లిఖియించి కిసలయపీఠంబున నక్కమలపలాశంబు నిలిపి నిభృతరూపంబుల సన్నిధిం గూర్చుండి. 175

ఉ. మొల్లలమెట్టదామరల మోసువుమొగ్గలఁ బొన్నపూవులన్
మల్లెలఁ గన్నెగన్నెరుల మామిడిగుత్తుల రాచకల్వలన్
హల్లకమాలికాపటలనంబురుహాళినిహాళిఁ గేళినీ
వల్లభుఁ బూజచేసి రభివందనపూర్వముగాఁ దలోదరుల్. 176

వ. ఇవ్విధంబున ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారంబుల శంబరారిం బూజించి సఖీజనంబు శకుంతలం జూచి యిక్కాముం గామితార్థంబు సమకూర్పం బ్రార్థింపుమని యాదేశించిన నక్కన్యాలలామంబు మ్రొక్కి మనంబున నిట్లని వినుతించె. 177

ఉ. అయ్య! రమాతనూభవుఁడవయ్య! మహానటునోర్చు మేటివీ
వయ్య! విరాగులంగలఁతువయ్య! తలంపఁగడిందిజోదవీ
వయ్య! మదీప్సితంబు వినుమయ్య! ధరావరు నన్నుఁ గూర్పవే
మయ్య! దయాపయోధివగుమయ్య! మరిన్ దలఁతున్ రతీపతీ! 178

ఉ. తుంటఁట కార్ముకంబు కరదోట్టిన తేంట్లఁట వింటినారి చే
యంటినవాడుతూపులఁట యప్పులపాలఁట కేతనంబు వా
గంటిపలుంగు గుజ్జిమఁట కాయములేదఁట నీకు లోకముల్
గొంటుతనంబునం గెలిచితో నిది యచ్చెరియంబు మన్మథా. 179

సీ. నీయుంగ్యమనికదా నెమ్మి రాచిలుకను బంజరమ్మునఁ బెట్టి పలుకుచుందు
నీతూపులనికదా నెత్తమ్మిపూవుల గారవమ్మునఁ గండ్లఁ గప్పికొందు
నీమామయనికదా నీరజారినిఁ జూచి యాననంబునఁ గూర్మి నలముకొందు
నీసుహృత్తనికదా నిసువుదెమ్మెరఁ గట్లు నాప్రాణపదముగా నమ్మికొందు
గీ. నీదుపరివారమనికదా నీలకంఠ, మునకు నటనంబుఁ గలహంసమునకు గమన
మనికి శ్రుతికోయిలకు గానమలపరింతుఁ, గోరికలనిమ్ము మనవిఁ జైకొమ్ము మదన! 180

శా. ఏణీమాణవకాక్షియీసరణి నుత్ప్రేక్షోక్తులం గేళినీ
ప్రాణేశున్ వినుతించి పూజనల నారాధించి యాచెంతఁ బూ
బోణుల్ వేడుకనాడిగంబుసలుపం బూవింటిజేజేకడన్
బ్రాణాచారము వడ్డలీలఁ బరికయ్యంజేరి మైమ్రాన్పడన్. 181

వ. ఆత్మగతంబున. 182

ఉ. మక్కువనుక్కపంబెడని మాటికిమాటికి రాజరాజిత
స్నిక్కువతక్కువల్ సలఁప నెంతయుఁ వేఁడినమానసంబునం
దక్కటికంబుదోఁపమికి హోయని హాయనిచింత నెంతయున్
జిక్కువిరాలిస్రుక్కు నునుఁ జెక్కిటఁ జేఁగదియించి విన్ననై. 183

ఉ. ఏటికివచ్చె భూమివిభుఁడీవననాటికి ? వచ్చెఁగాక నే
నేటికిఁ బూలబంతినటు నేసితి ? నేసిన నేమియాఘనుం
డేటికి నన్నుఁదావలచి యింతలు ప్రార్థన చేసెఁ ? జేయ నే
నేటికి వాని లోఁ గొనక నెల్లిదమైతిని మారుబారికిన్? 184

క. అనుచున్ నలుగెలఁకులుఁగనుఁ, గొనుచున్ దనుఁదానవిసివికొనుచున్ మోఁద
ట్లనుచున్ సారెకునుసురసు, రనుచున్ జెలులపహసింతురని వెఱఁగొనుచున్. 185

వ. ఇట్లు నెలంత బలవంతంబగువలవంతం బొరలునవసరంబున. 186

చ. పులుఁగులుగూండ్లఁదూఱె విరిబోణులయల్కలుదీఱె భానవో
పలములకాఁకలాఱె రవిఁపశ్చిమశైలముఁజేరె. దిక్కులన్
దలమగునాఁకదేఱె రతినాయకుఁడమ్ములనూఱెఁ దమ్ముల
గ్గలముగవాడఁబాఱె విరికల్వలతేనియలూఱె నత్తఱిన్. 187

చ. కరమనురక్తుఁడై పరుషకాంతివహింపక భర్తచల్లనౌ
కరముల బుజ్జగింప వినఁగానక పద్మిని మోమువాంచె నౌ
కరమనురక్తుఁడై పరుషకాంతి వహింపక భర్తచల్లనౌ
కరముల బుజ్జగింప వినఁగానక పద్మిని మోమువాంచునే? 188

సీ. ఖరకాలకరవాలఖండితవాసర కాసరస్కంధచక్రంబనంగ
సముద్రచరమవిశ్వంభరాధరశిఖా పరిపక్వదాడిమీఫలమనంగఁ
బశ్చిమాశావధూపటుతరస్తనతట స్ఫారకాశ్మీరలేపంబనంగ
సాయంసమారబ్ధజలధిసంధుక్షణ క్షణదీప్తబడబాముఖంబనంగ
గీ. విరహిజనజైత్రయాత్రానుసరపనంగ, కేతనస్ఫీతమకరదృగ్దీప్తులనఁగ
నొడలనెఱసంజకెంజాయలొలయనపర,భాగమునఁ జేరె పద్మినీబాంధవుండు. 189

మ. బలభిన్నీలశిలాకదంబములతో భద్రేభయూథంబుతో
జలదశ్రేణులతో మిళిందములతో జైవాతృకాంకంబుతో
లలనాసంయుతకేశపాశములతో లక్ష్మీధరాంగంబుతో
వలదిందీవరపాలితోఁ జెలిమి పర్వన్ బర్వెఁ గ్రొంజీఁకటుల్. 190

సీ. గగనగంగాతరంగముల తాఁకున మింటఁ దెమలుడిండీరఖండములమాడ్కి
వియదలత్తాపింఛవిటపచ్ఛటానట జ్జ్యోతిరింగణగణద్యుతులభాతి
శివతాండవక్షణోత్క్షిప్తాజినమునందు నెలకొన్నచిఱుతవన్నియలపగిది
రాజమార్గమునదిగ్రామాశిరోమణుల్ చల్లునాచారలాజలవిధమున
గీ. యామినికిసోమునకు వివాహమునఁదనరు, చలువపందిటిముత్యాలసరులసరణి
విష్ణుపాదముఁ గైసేయువిరులపోల్కి, కలిమివాటించె మొలకచుక్కలబెడంగు. 191

ఉ. ఘోరతరాచ్ఛభల్లవనకుంజరపేచకచిత్రకాయమా
ర్జారవిహారవేళలనుశంకదలంకకజారచోరుల
చ్చారుచిరప్రవర్తనలు సల్పఁ దొడంగిరి జాంగలంబులం
దాఁగయు వేమఱుం గనక మర్కట ప్రాణముకంటె తియ్యమా. 192

వ. ఆసమయంబున. 193

చ. స్ఫురితనవోత్పలద్యుతులు చొప్పడ యామిని కామినీభవ
స్మరహరమూర్తియై తనముఖమ్మున వెన్నెలపుల్గువేలుపుం
దొగలకొసంగఁబూనినపినూత్నసుధాకలశంబుచాడ్పునన్
సరసకళావిలాసరససాంద్రుఁడు చంద్రుఁడు దోఁచెఁ దూర్పునన్. 194

చ. కుముదినిపొంగెఁ బద్మినులగోము దొలంగె నభస్స్థలిం జకో
రములు చెలంగెఁ గోకనికరమ్ము గలంగె విధుండు పూర్వభా
గమున వెలింగెఁ నంబురుహకాంతుఁడు కాంతి దొఱంగె నార! లో
కము తనమేలుగాఁ దలఁచుఁ గా సరివారిపరాభవంబిలన్. 195

సీ. అంగభూనవమస్త్రికాస్త్రప్రసారంబొ? విరహిణీజనతనూపిలసనంబొ?
కమలినీకమలసత్కుముదినీహాసంబొ? పక్వజీవంజీవపాయసంబొ?
స్రవదిందుమణిగణసారసీసారంబొ? క్షణదాభిసారికాస్తనపటంబొ?
జాగణీరతరణోత్సవసూనసర్గంబొ? వియదమత్కులశాబ్ధివికసనంబొ?
గీ. యనఁగ బ్రహ్మాండమండపాభ్యంతరమునఁ, బాలగారయొనర్చినలీల మెఱసి
పుడమినిండారఁబోసినపాలుపు మిసిమి, పండువెన్నెల నిండె దిఙ్మండలమున. 196

క. శశకరణిపిధునికరములు, శ్రీకాంతాసుతుని చివురుచీకరలగతిన్
దాఁకఁగఁ జేతులనొడ్డుచు, నాకోమిరెమిటారికలికియలుకదొలంకన్. 197

ఉ. హాకరుణావిహీన! నలినాహిత! చింగిలుచున్నదాన నీ
వీకడఁజేరినన్ను నలయించెదు నీదుకులంబు నీఱుగం
గాక గుణంబు మందమగుఁగాక యొఱమ్ము మలీమసంబగుం
గాక భవచ్ఛరీరము రుఖండములై చెడుఁగాక దుర్మతీ! 198

ఉ. మందరమెత్తి దైత్యుల నమర్త్యుల నొక్కటిచేసి వాసుకిన్
బంధము త్రాడొనర్చి హరి పాలసముద్రముఁ జిల్కుటల్ మఱు
ద్బంధము ప్రోసె నా భువనభీకర! నిన్ను సృజించి పాంథులన్
గ్రందగఁ జేయఁగా కహహా కల్లనివారల నమ్మవచ్చునే. 199

ఉ. తమ్ములఁ నేఁచెనో? చెఱుసుదాల్చెనో? గౌరవహానిఁ గొగ్గెనో?
యమ్మకచెల్లె హాలహాలమట్టిన దానినుంచి యుత్తమాం

గమ్మున నిన్ను శేఖరముగాఁ గొనియెన్ గుహనాకిరాతకుం
డిమ్మహిఁ గోపలన్ విషమదృష్టి యెఱుంగునె తారతమ్యముల్? 200

క. నగుమొగమునకోడిన యు,ప్పగదీఱఁగ నగరుకుముదబాంధవునిట్లా
నగకుచ నగియాతనికై, మిగులన్ మొనచూపు నతనిమేనల్లునితోన్. 201

సీ. ఘనజటాజూటంబుకైవడి వెన్నున రాజిల్లు వేణీభరంబుఁ జూచి
హాలాహలశ్యామలాభమై గళమునఁ బూసినకస్తూరిపూఁతఁ జూచి
భసితానులేపంబుపగిది నెమ్మేనిపైఁ గనుపట్టునంగరాగంబు జూచి
శశికలాభరణంబుసరణి నొదలఁమీద సైకమాగొజ్జంగి ఱేకుఁ జూచి
గీ. చిఱుతవన్నెలపయ్యెదచెఱఁగుఁ జూచి, రాజితంబైనపూఁబాన్పు రమణఁ జూచి
పురహరునిమూర్తియనియల్కఁ బూసితేమొ, యలరువిలుతుఁడ నేశకుంతలను జుమ్ము.

ఉ. నిండినపండువెన్నెలలు నెక్కొనుకన్నులనీరునున్న పే
రెండకువానకోర్చి కృశవృత్తిఁ దపస్వినులై నమాపయిం
గాండము లేయఁ బూనెదవు గర్వము చేసటు గాన నీదుకో
దండము ఖండమై పడుగథంబు నురూపఱుఁ గాక దర్పకా. 203

ఉ. నీమధు సేవ నీపథికనిష్ఠురవృత్తిని నీయనంగతన్
వేమఱుఁ జూడలేక గదనీజనకుండటు కన్నుమూసెనీ
మామకృశించె నిన్ గసినమాతయుఁ జంచలభావమందెని
స్సీ మకరాంక! యిట్టిమృతజీవనమేటికి నన్ను నేఁచనే? 204

క. వారనియోరసమునవే, మారుస్మారున్ రమాకుమారున్ మారున్
దూరి మిటారి యతనికిన్, దేరై గారించుకమ్మతెమ్మెరతోడన్. 205

ఉ. చందనశైలరాజమునఁ జారుపటీరనికుంజమంజరీ
బృందము విందు సేయ విహరింపక క్రొవ్వికపాలిశాలికా
ళిందముఁ జాడ సేగె నవొ తెమ్ముసమీరకిశోర! దీనమే
లందెదు తత్తనూవిలసితాహిసహస్రముఖాగ్రయాయివై. 206

చ. వలపులకొండడిగ్గి కుజవారముఁ గోనటులుత్తరంబుగా
వెలువడి వేగ నేగ వెడవిల్తుని కార్యముగాఁగ వచ్చుచోఁ
జిలువల కోఱలం జిదిమి చేరువ నంబులఁ గంటివంతదు
మ్ములు పొడకట్టెనీ శకునమున్ వితగాదుగదా మదానిలా. 207

క. మకరాంకునకు న్వెనుకన్, బ్రకటభటార్భటులు పేర్చి పైకొను మధులి
ట్ఛుకపికకాదంబమయూ, రకములకున్ వెఱచి వెఱచి రమణి యలుకతోన్. 208

సీ. ఫలభంగములు సేయు పనిఁ బూనెదరుగదా కులుకులాయివి మీకుఁ జిలుకలార
బలుశిఖండితనంబుఁ బాయఁ జాలరుగదా యొమ్మెలాయివి మీకు నెమ్ములార

కంటకోన్ముఖములై కడు మ్రోసెదరుగదా యాటలాయెనిమీకు తేఁటులార
పక్షపాతముమీఱఁ బరువెత్తెదరుగదా మించులాయెనిమీకు సంచలార
గీ. యింక నెన్నఁడుమాలోఁ దహితముఁబూని, ముచ్చటాడరో యాడరో మోమునందుఁ
బొలయరో వెంబడింపరో బోయమరునిఁ, గూడినంతనె యిటులుపోరాడఁదగునె. 209

వ. అని యివ్విధంబున నిందుకందర్పమందానిలమిళిందశుకపికచక్రాంగమయూరవారంబు
లం దూఱుచు నంతకంతకు నగ్గలంబై బెగ్గలంబున మఱియు నిట్లు వితర్కించు. 210

ఉ. వారక పైపయింబొరసివచ్చునహోవిరహాంబురాశి నే
నే రహి నీఁదుదానఁ దుది నెన్నఁడు గ్రూరుఁడుమారుఁ డేనియుం
భీరముమీఱ నేయఁడొక పెట్టున నెట్టినఁ బోవనట్టియా
వీఱిఁడిజీవమేటికని వేమరు వేమరు లేచుచుండఁగన్. 211

వ. వెండియు. 212

శా. నీరేజారినిదూఱిదూఱియునిలున్నిందించినిందించి ప
ల్లారన్ మారునిఁ గేరి కేరి విరహగ్లాయత్తనూయష్టియై
యారాజానన యుడ్డివెక్కుచు దృగంతాస్రచ్ఛటల్ చెక్కులన్
జారం గోకిలకాకలీస్వరసుధాసారం బసారంబుగాన్. 213

వ. తదనంతరంబ. 214

తే. ఆకలికికంఠకాకలినాకలించి, చేరఁ జనియూరజని నిట్లుమారజనిత
తాపమున వేసమానాంగియైపొలంతి, వెచ్చనూర్పుఁగ నెచ్చెలుల్ పిచ్చలించి. 215

ఉ. అమ్మకచెల్ల! యేటి వెతలమ్మ! కనుంగవ నీరునించెదే
లమ్మ? విరాళిజాలిగొనకమ్మ! ప్రియంబున మాటలాడవే
మమ్మ? లతాంగి కిట్లుదగదమ్మ! సఖుల్ వినరాని గోప్యమే
మమ్మ? మనోగతమ్ము నెపుమమ్మ! ఘటింతుము బాలికామణీ! 216

క. రావింతుము నీజనకుని, సేవింతుము నీదుకోర్కి చేకూర్పుటకై
కావింతుము నీయిష్టము, భావింతుము మీఁది తెఱఁగు పలుకుము తల్లీ! 217

వ. అని యనేకప్రకారంబుల నెచ్చెలులు విచ్చలవిడి ననునయించి పసిండిగిన్నెలం బోని
మెఱుంగుఁ జన్నుల మున్నిరై తోరంపుకన్నీరుకనికరమ్ముల నరుణనాళీకనికరమ్ములకర
ణిం బ్రభాకరంబు లగుకరంబులనద్దుచుఁ దిలకంబుదిద్దుచు విమలంబని ముఖకమలం
బునం గమలుసూపుచుం గదములు శ్రమజలలవంబులం బల్లవంబులన్ విసరుచు మాటికిం
గొసరుచుఁ జిబుకంబు నివురుచు వీనసం దివురుచు నక్కునంజేర్చుచు మక్కువ నూ
రార్చు నవసరంబున. 218

తే. జిలిబిలిమిటారికొండొకసేదదేరి, ప్రాణసఖులార! నానుడుల్ వరఁగవినుఁడు
లోననడఁచినగుట్టునాలోనమట్టు, పఱుపరామికిఁ నింకదాఁపఱికమేల? 219

ఉ. మొల్లపుమొల్లపూఁ బొదలమొగ్గలనగ్గల మైనతీవలం
దల్లనఁజల్లనై యొలయుఁనందపుఁ గందపుఁగొండగాడ్పు చే
నల్లికబిల్లికందనరునామిడిమామిడి క్రిందభూమిభృ
త్తల్లజుఁడల్ల జాలరివిధంబునఁ బొంచిహరించె డెందమున్. 220

ఉ. నాయనురక్తిచెప్పవలెనాయని యార్యులచాటుదానఁగా
నాయని రవ్వకోర్వఁగలనాయని రాజులపొందుగోరనా
నాయని తత్తఱంబుదగునాయనియింతలు సేయుదాననే
నాయని సంభ్రమింపనగునాయని సైరణసేసితిన్ ధృతిన్. 221

ఉ. అవ్వనుదాతనుం గఱకులాడఁగ నేటికి? దాదులైనమి
మ్మెవ్విధిమించనాడ నగుహేయవివర్జితుఁ దాతకశ్యపున్
బ్రువ్వఁగదూఱఁగాఁదగదు పుట్టిననాఁడె దయావిహీనులై
దవ్వులఁద్రోచిచన్న తలిదండ్రుల దూఱెద సారెసారెకున్. 222

ఉ. పిన్నటనాటనుండియును బెక్కుడుమల్ పడుచున్నదాన నా
బన్నముఁ జెప్పనేల? యిది ప్రాక్తనజన్మకృతంబు దీనికిన్
వన్నియవెట్టినట్లు జనవల్లభుఁ డక్కట! యెంతవేఁడినన్
గన్నడచేసి తత్ఫలముఁ గైకొనగంటిని వేయునేటికిన్. 223

ఆ. ఆమనోహరాంగుఁ డనురాగభరితుఁడై, వేవిధముల నన్ను వేఁడుకొనియె
నెంతవేఁడుకొనిననెక్కసక్కెములాడి, వినక జేలనైతి వెలఁదులార! 224

ఉ. నావెతఁ జెప్పనేల? నరనాథుని మేను శిరీషకోమలం
బీవలరాజుతూపులకు నీవిరితావికడింది కాఁక కున్
దావలమయ్యెఁ నేరహినిదాఁకెనొయయ్యయొ! యెంతవేఁడినన్
నేవిననేరనైతినవినీతికిలోనయితిన్ భ్రమంబుగన్. 225

తే. అధిపునేమము నానేమమాకలించి, నేఁడుకవగూర్చియిరువురనిర్వహించి
కనికరముపూనుపరమోపకారులెవ్వ, రీతమకమెట్లుసైతు నేనేమిసేతు. 226

సీ. తరుణప్రసూనకేసరముర్మురంబుపా న్పునబిసాళించిపైఁ బొరలుదానఁ
క్రొందిమైనిండారుపూఁ దేనెకొలఁకున దుస్సాహసముచేసిదుముకుదానఁ
బరువంపుఁజిగురాకుబాఁకుఁ జేకొనిలేచి హుమ్మురంచునురమ్ము గ్రుమ్ముదాన
మెయికొన్నవలపుఁ దెమ్మెరకాఁకుబిచ్చులో నాపన్నిదముదీఱనడచుదాన
గీ. నీమరునిబాణములరాక లీసుధాంశు
కళలబలుకాఁకలీమరుత్కుందళంపు
జోక లీకోకిలంబులపోకలోర్చి
గోల! వేయేల నిఁకతాళఁజాల నమ్మ! 227

సీ. నామ్రోలనిరతంబు నటనంబు గావించు నెమిలి యెవ్వరిమ్రోల నిలుచునొక్కొ?
నావెంటఁ బెనుదంటయై విహార మొనర్చు కలహంసి యేలీలఁ గడచునొక్కొ?
నాహస్తమున వ్రాలి నలువొప్పఁ గాఁ బల్కు చిల్క యెవ్వరిచేతఁ జేరునొక్కొ?
నాచేతి మేఁత చేనానాఁటఁ బెనుపొందు నీలేఁడికొదమ ప్రాపెవరిదొక్కొ?
గీ. యనుచు రాజర్షికన్యక పనవిపనవి, యలసి సొలసి ప్రియంవదయంకపాలి
వాలి వ్రాలినదశదిశలలమెసఖుల, గములహాహారవమ్ముల కలకలమ్ము. 228

వ. ఇట్లు మూర్ఛిల్లినఁ బ్రియంవదాప్రముఖసఖీవిసరమ్ము నలుగెలంకుల నక్కన్యకామణిం బొదివికొని. 229

మ. కనుదమ్మిన్ హిమవారిపూరము నుపాంగాదంచుఁ దావ్యర్ఘ్యన
స్తనకోకమ్ములఁ జంద్రకాంతమణులుంచం దాళలేదంచు మై
ననకూనం బలుమారు వీజనములూనన్ రాదటంచున్ సఖీ
జనముల్ దేర్చిరి మెల్లమెల్లనఁ జెలిన్ సౌమ్యోపచారంబులన్. 230

వ. తదనంతరంబునం బ్రియంవద దరహాసభాసురముఖి యగుచు ననసూయతో మెల్లన నిట్లనియె. 231

సీ. పుట్టినప్పుడె గాధిపట్టి గాదలిపట్టెఁ జాదిపల్కినమాట సూనృతంబు
మాలినీతటసీమ గోలఁ గాంచి పఠించు నూర్ధ్వరేతుని వాక్య ముత్తమంబు
ప్రోదికై మనలఁ బంపుచుఁ జేయం నదితికశ్యపుల సంవాదంబు సమ్మతంబు
తరుణి చిన్నెలు చూచి దైవజ్ఞులగు మునుల్ నిర్ణయించినమాట నిక్కవంబు
గీ. నిఖిలరాజాధిరాజమాణిక్యమకుట, తటఘటితపాదపద్ముఁడై ధరణి నాల్గు
చెరఁగులేలెడు దుష్యంతుఁ జెట్టపట్టి, భూరిసౌఖ్యములందు నీపువ్వుఁబోణి. 232

వ. ఇట్లగుటం గాలయాపనంబునకు సమయంబు గాదు. నేవచ్చునంతకు నిక్కన్యారత్నంబు నతిప్రయత్నంబున సురక్షితంబు గావించునది యని యనసూయాదులకు నొప్పం జెప్పి నరేంద్రస్కంధావారంబుఁ బ్రవేశించె ననిన విని జనమేజయుండు తరువాతి చరితంబు వినవలతు ననుటయుం. 233

ఆశ్వాసాంతము.

క. శ్రీసురపూజాస్పదపద, భాసురవాసరకరోదవసితాలసిత
క్ష్మాసురరక్షాదక్షవ్రా, తాసురచంక్రమణ! వేంకటాచలరమణా! 234

మాలిని. విమలకమలనేత్రా! విక్రమాక్రాంతమిత్రా!
ప్రమదకరచరిత్రా! ప్రస్ఫురత్పక్షిపత్త్రా!
కుమతితృణలవిత్రా! కోమలశ్యామగాత్రా!
యమితగుణపవిత్రా! యబ్ధికన్యాకళత్రా. 235

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందన ప్రసాదసమాసాదితకవితావిచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర నృసింహగురుపుత్త్ర కృష్ణకవిప్రణీతం బైనశకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు దుష్యంతుండు కణ్వాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించుటయుఁ శకుంతలాసంవాదంబు బ్రియంవదవలననమ్మహీకాంతుండు శకుంతలాజన్మప్రకారంబు వినుటయుఁ సేనానివేశంబును జలక్రీడయుఁ జంద్రమన్మథాద్యుపాలంభంబును శకుంతలావిరహావేదనాభరంబు సైరింపంజాలక ప్రియంవద నరేంద్రస్కంధావారంబుఁ బ్రవేశించుటయుఁ ననువిశేషంబులు గలిగిన ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

తృ తీ యా శ్వా స ము.

శ్రీరమ్యా వైజయంతీ
తోరణవిభ్రాజమానదోర్మధ్యగృహా
ధారశ్రీసంసేవ్యా!
గీరమణస్తవ్య! శేషగిరివాస్తవ్యా! 1

వ. దేవా! వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు ప్రియంవదనరేంద్రస్కం
ధావారంబుఁ దఱిసి తిరస్కరిణీప్రభావంబున నంతర్ధానగతయై మెల్లన రాజమంది
రంబు సొత్తెంచి కలయంగనుంగొనునవసరంబున. 2

శా. ఆరాజన్యుఁడనన్యగోచరమనోజార్తిజ్వలన్మూర్తియై
యారాజర్షిసుతాధరాధరసుధాహారంబుపైఁగూరిమిన్
సారస్ఫారచతుర్విధాన్నఫలమజ్జాపాయసాపూపవ
ల్లారాద్యుత్తమభుక్తిమానసమునన్ లోభింపఁడింతేనియున్. 3

వ. ఇట్లు శకుంతలావిరహానలసంతప్యమానమానసుండై యమ్మానవేశ్వరుండు. 4

సీ. ఉదయదిందుప్రభాభ్యుదయసంపదలకుఁ దలసూపనోపక తలఁగి తలఁగి
కలకంఠకులకంఠకాకలీకలనంబు కర్ణగోచరమైనఁ గలఁగికలఁగి
మరుఁడేయు గేదంగివిరికతారపుప్రేటు మదికగ్గలంబైనఁ గలఁగికలఁగి
చందనాచలమరుత్కందళంబులవారి దురవగాహంబైనఁ దొలఁగి తొలఁగి
తే. తేవమీఱఁగఁ దల్పంబు డిగ్గిడిగ్గి, తేపతేపకు నిట్టట్టుఁ దివిరితివిరి
పొలఁతి చెలువంబుమాటికిఁ బొగడిపొగడి, వసుధవ్రాయుచు మోమువాంచివాంచి. 5

ఉ. హా! యను మౌనిరాజతనయా! యను హా యనిపల్కవే మిటా
రీ! యను రమ్ముసమ్మదకరీ! యనుఁ గన్నడసేయకోలతాం
గీ! యనుఁ దాళఁజాలఁ గలికీ! యను ముద్దిడనిమ్ము కీరవా
ణీ! యను బాలమేల తరుణీ! యను రాజు విరాళిజాలిచేన్. 6

వ. ఇట్లు మునికన్యకాధ్యానపరాధీనుండై యున్మత్తప్రలాపంబులఁ బొరలుచున్ననరవరుం
జేరంజని. 7

సీ. తిపుటఁ దియ్యనితేనె దివురువాతెఱగంద నుసురసురని వెచ్చనూర్చువానిఁ
జెక్కుటద్దములపైఁ జిందిజీరలువాఱ నిభృతుఁడై కన్నీరునించువాని
గోరంతసడిఁ గన్నగుండె జల్లురనంగ సొలసిదిక్కులు దేఱిచూచువాని
మేనఁబుప్పొడియొత్తఁగానొయ్యనొయ్యన విరులపానుఁపుమీఁదఁ బొరలువాని
గీ. మదవతీ! మత్తకాశినీ! మంజుభాషి, ణీ! మనోహారిణీ! మానినీ! మరాళ
గామినీ! యెంత వేఁడినఁ గనికరమ్ముఁ, బూనకేఁచెదవని యార్తిఁ బొరలువాని. 8

ఉ. కాంచి చతుస్సముద్రపరిఖావృతభూవలయాధినాథుఁ డ
క్కాంచనగాత్రి కన్నఁ దమకమ్మునఁ జింతిలుచున్నవాఁడు భా
వించఁగఁ దుంటవింటిదొరవీరలయిర్వురపొందుఁ గూర్పనూ
హించె బళీ! యటంచుఁ బృథివీశనకుం బొడసూపె నమ్రయై. 9

వ. ఇవ్విధంబున. 10

క. జయజయశబ్దంబులతో, భయసయముల మ్రోలనిలుచు పద్మదళాక్షిన్
బ్రియమునఁగనుఁగొని యిట్లను, నయనయదయమానమానసాబ్జుండగుచున్. 11

మానిని. నేమమె తామరసోదరసోదరచిత్రవిభాననశాలినికిన్ ?
నేమమె ఫాలచలాలకజాలకశీర్యదవార్యమహాలినికిన్ ?
నేమమె ఫుల్లసువర్ణసువర్ణవిజిత్వరదీధితిమాలినికిన్ ?
నేమమె భావజభావజరాపహశీలవిడంబితకేలినికిన్ ? 12

ఆ. అనుచుఁ బెక్కుమారులత్యాదరంబునఁ, గన్నె నేమమరయుచున్నఁ జూచి
సన్నవాఱినగుచు సకియ ప్రియంవద, పార్థివేంద్రుఁ జూచి పలికె నిట్లు. 13

ఆ. తడవులేదుచూచి ధరణీశ ! యింతలో, నేమమరయుటెల్ల చిత్రమయ్యె
నతనుమంత్రసిద్ధు లగుమహాపురుషుల, కెగ్గు నేయ నేమ మెట్లుగలుగు ? 14

ఉ. భావజరూప! నిన్నలరుబంతినగల్చినయంతనుండియున్
దావలమైనభూరిపరితాపమునన్ మునికన్య ఖిన్నయై
పూవులదండలున్ వలచుపూఁతలు సొమ్ములు భక్ష్యభోజ్యముల్
కావలెనంచుఁ గైకొనక గాసిలుచున్నది సూనశయ్యపై. 15

ఉ. ఆదిని బుష్పబాణరసమంతరుదంతము గ్రాఁచెనగ్గమై
యూదటనవ్వసంతకుసుమాకరముం బ్రతికూలమయ్యెఁ జం
ద్రోదయమంతకుంగరఁచుచున్నది రాజమృగాంకసేవచేఁ
బైదలిమేనుసౌఖ్యమునఁ బాటిలునోయనిమిమ్ము వేఁడెదన్. 16

క. ముదుసళులవ్వయుఁదాతయుం, హదమనజనకుండు తీర్థయాత్రకు వెడలెన్

మదిరాస్యయొడలిబడలిక, యిదమిత్థమటంచుఁ దెలియ దెట్లొకొ మీఁదన్. 17

సీ. బింబోష్ఠి రాజకీరంబు నొయ్యనఁ జూచి చదురులాడఁగ నోడికొదుకుచుండు
నంభోజముఖి రాజహంసంబు వెనుకొన వెలవెలఁబాఱుచు వెనుకఁ ద్రొక్కు
జలధరవేణి రాజమయూర మెదురెక్కఁ బరిపరివిధముల భ్రమసిపాఱు
రమణ నుత్పలగంధి రాజబింబముఁ జూచి యాదర్శనంబోలమాసగొనును

తే. రాజపదముద్రితపదార్థరాజియెడల, భయముగొని యున్న యది మిమ్ముఁ బరిభవించి
కానియాన యనృతమ్ము గాదు సుమ్ము, రమ్ము భయమిమ్ము కొమ్మకు రాజవాళి! 18

వ. అనుచు మఱుంగుపఱిచి తన్నుం దోడ్కొని చన నుద్యోగించు ప్రియంవదవైయాత్యం బునకు మనంబున మెచ్చుచుఁ గామితార్థంబు సమకూడుటం బొడముకౌతుకంబు మొగంబునందోఁపనీక పుయింజోటదక్కి రాజకంఠీరవుం డక్కలకంఠితో నిట్లనియె.

తే. ఏటువడి గ్రుక్కమిక్కనకిట్టులొంటి, నేసి తాగాసి నొందుట కేమి కతమొ ?
యగునగును మేలు మేలుగ యాళి కలికి, కలికి తనుగంటి తెరగంటి కలువకంటి ! 20

తే. బాలసఖ్యంబకారణప్రహసనంబు, స్త్రీవివాద మసజ్జనసేవ చనవు
లేనిముదిపంబు రాగంబు లేఁకిపొందు, కానిపనులంద్రుబుధులునిక్కంబుసూవె. 21

ద్రుతవిలంబితవృత్తము. అలవసిష్ఠమహామునినెమ్మెయిన్, గలఁచుగాధిజు కామునిబాధ
మెలఁచికూడిన మేనకపట్టియై, చెలఁగు లేమ కుఁజేష్టలు వింతలే. [లన్ 22

క. సామోపక్షేపంబుగ, భూమీశ్వరతిలకుఁడిట్లుపొరిఁబొరిఁబలుకన్
దామరసానన యానన, తామరసముఁ బ్రేమరసముదలకొనఁబలికెన్. 23

ఆ. బాలముద్దరాలుపసిగాపుగసుగందు, కూనముద్దుగుమ్మ గోలయబల
యీఱితాఱిలాడ నెట్లు నోరాడెనో, రామరామ! నిరపరాధసుమ్ము. 24

ఉ. ఆగమసమ్మతంబనుచు నాద్యులు పల్కుదురార్యులైనయు
ద్భాగతులెద్ది వేఁడినఁ దదర్థము సిద్ధిలఁ జేయుటల్ మహా
భాగుఁడవీవు నీదయిన ప్రార్థితముల్ సమకూరుని త్తఱిన్
రాగముతోడ నచ్చటికి రమ్ము సపర్యలుగొమ్ము కొమ్మచేన్. 25

వ. ఇంకంగుతర్కకర్కశవాదంబులం బనిగొనదేమను బహువిధంబు లగునుపచారంబు
లాచరించితి మెద్దియు నమ్ముద్దియ యతనుతాపంబునకుం బ్రతీపంబుగాదయ్యెనట్లగుటనత
నుతాపంబని తోఁచుచున్నయది యదియును యదనంతరన్యాయంబున భవద్దర్శనా
నంతరసంజాతంబగుట నవ్వేడఁగునకుం బునర్దర్శనంబొసంగి కనువేదుఱుదీర్చి
యూఱార్చునది దీననీకును నాచంద్రార్కంబుగాఁ గీర్తిపౌరుషంబులు నెలకొను
నట్లగుట మద్వచనప్రకారంబున శీఘ్రంబ యక్కన్యాసన్నిధానంబునకు రావల
యునని సవ్యాజంబుగా సూచించిన నోడంబడి స్రక్చందనచీనాంబరాభరణంబుల
నలంకృతుండై గూఢప్రకారంబున నిజస్కంధావారంబు వెలువడి, 26

సీ. ముఖపూర్ణశశియోగమునఁ గమించు గవిలీలఁ దగు రత్నమకుటమాదలఁ దలిర్ప
హస్తాబ్జముల వ్రాలు నళులు నానీలంపుటుంగరంబులు వ్రేళ్ల నొఱపు నెఱప
గాత్రకాంచనయష్టిఘనదీప్తిరింఛోళి చెలువునఁ బచ్చనిచేలఁ జీరఁ
జివురుల గెలువఁ దాల్చిన కెంపుజోడుల కరణి నంఘ్రుల మోచికలు రహింపఁ
తే. గంతకలితసరస్వతిఁ గౌఁగిలించు, నమరనదిభాతి నురమున హారమడర
నంగభవమంగళాకృతి నాశ్రమంబు, తీవి మైఁ జేరె దుష్యంతభూమిభుండు. 27

వ. ఇవ్విధంబున నాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి చనునవసరంబున. 28

సీ. పోఁగూడదీ దారి ఫుల్లహల్లకసార కాసారసీసారకర్దమంబు
చనఁగూడదీ దారి సన్నాగళస్నాగ పున్నాగభిన్నాగసన్నుతంబు
చొరఁగూడదీ దారి వరసంకుమదపంక పంకిలైణాంకోపలాంకితంబు
గమిగూడదీ దారి సుమగుంజదళిపుంజ పంజరీకృతమంజువంజులంబు
తే. నాథ! యిది కప్పురంపు టనంటి కోన, మహిప! యిదిగో స్తనీకాయ మానసరణి
నృపకులాగ్రణి! యిది మాలినీప్రవాహ, మధిప! యదె చూడుము శకుంతలావసథము.

వ. ఇవ్విధంబున సూచింపం బ్రియంవదావదనారవిందకందళదమందమకరందబిందు
సందోహంబులఁ దుందిలహృదయహిందోళుం డై యా రాజపురందరుండు ముహు
ర్ముహురుల్లలస్మాలినీకల్లోలఘుమఘుమారావంబు మార్దంగికవిమర్దనపరిణద్ధనర్దళని
నదంబుగా, మధురమధురసప్రలుబ్ధముగ్ధమధుకరనికరఝుంకారంబు శ్రుతిప్రకారంబు
గాఁ గోకిలకలస్వనవితానంబు గానంబుగాఁ, జిత్రం బగు వాదిత్రంబునకుం బాత్రంబు
లయి మాద్యన్మయూరకళత్రంబులు నర్తనంబులుం బ్రవర్తింప, నిలింపకుటవిటం
పాంతరనిర్యత్సుధాసుధాకరకలాపంబు కరదీపికారూపం బయి నలుగెలంకుల గండలు
కొను సంధ్యాతిమిరంబుల నెడగలుగం జడియించు మలయానిలవలనవిలులితలవ
లీలవంగలుంగాదివివిధకుసుమకేసరపరాగపటలంబు మంగళాచారసముత్సారితపిష్టాత
కంబుగాఁ, గూజచ్ఛుకనికరకాకలీకలకలంబు పుణ్యాహఘోషంబుగా, మహోత్స
వంబున శకుంతలాభవనంబుఁ బ్రవేశించునవసరంబునం బ్రియంవదాప్రేరితలై
తత్పరిచారికాజనంబులు నీరాజనం బాచరించి, సప్రణయంబుగా నభ్యంతరంబునకుఁ
దోడ్తెర నుచితపీఠంబునఁ గూర్చున్న యన్నరనాథు నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజిం
చి, సఖీజనమధ్యంబున లజ్జావినమ్రమౌళి యై యున్న యక్కన్యామణిం జూచి
దుష్యంతమహీకాంతునితోఁ బ్రియంవద యిట్లనియె. 30

సీ. పనుల సందడి నైనఁ బరులవీనులు సోఁకఁ బేరెలుంగిడ లేని భీరుమధ్య
ప్రహాసనంబున నైన బాహిరం బగునట్లు పకపక నవ్వని పద్మగంధి
యాసాయమభ్యాగతార్చనంబున నైన నలసి తిననని పువ్వారుఁబోణి
సతతంబు తన ప్రాణసఖులతో నైన నను భావంబు బయలు కొల్పని లతాంగి

తే. యూర్ధ్వరేతుని పెనుపున నోజ గలిగి, యుభయకులమును దనకీర్తి నుల్లసిల్లఁ
జేయఁగల సాధ్వి యీ లేమ చిత్తవృత్తిఁ, దెలిసి పాలించుకొనుము ధాత్రీకళత్ర! 31

వ. అని చిఱునవ్వు దళుకొత్త గూఢప్రకారంబుగా రాజునకు నక్కన్య నొప్పఁజెప్పి తక్కటియనసూయాదులఁ గనుసన్నలం గలిపికొని. 32

సీ. అదిలికళ్యపులిప్పుడలి వేణి మైకప్పు విని చూడఁదగునంచు వెడలె నొర్తు
మొన్ననాటిలి మొక్కముంతమామిడిమొక్కఁ దోయమెత్తెదనంచుఁ దొలఁగె నొర్తు
చిఱులేటికొదమ బిత్తరపుఁ జూపుక్కలు నేర్చి పూరి మేపెదనంచుఁ బోయె నొర్తు
కలమంపు టెండువుల్ గవయుంపుఁ బంతువుల్ చూచివచ్చెదనంచు జాణిఁగె నొర్తు
లేఁతనివ్వరిదొంపు లేటిపిల్లలకింపు కాచియుండెదనంచుఁ గదలె నొర్తు
తే. ధార్యమరసెదననితప్పదాఁటె నొర్తు, వైద్యుఁ బిలిచెదనని జాఱువాఱె నొర్తు
మాయములు పన్ని యీలీల మహిపుమ్రోల, బాలనిడి పోల నరిగిరి ప్రాణసఖులు. 33

వ. ఇట్లు తన్నొక్కతెం డించి సఖీజనంబు నలుగెలఁకులం దలఁగిన నుజ్జాతంబులగు లజ్జా భయంబుల నజ్జలజముఖి నృపాలునిపజ్జ నేకతంబ నిలువఁజాలక. 34

చ. కులుకులెసంగ నబ్బురపుగుబ్బలుగుబ్బతిలంగ మేనిచా
యలు చిలుకంగఁ గొనునులియంగ మొగమ్మునఁ గ్రమ్మిచెమ్మటల్
జిలిబిలిపొంగఁ బొందళుకుఁజేలమెఱుంగడరంగఁ గంకణా
వలి గలుగల్లనంగఁ బఱవంగమకించె లతాంగి సిగ్గునన్. 35

వ. ఇత్తెఱంగున నంతరంగంబునం దుఱంగలిగొను వెఱంగునం గుఱంగట నిలువంజాలక నక్కురంగలోచన మెఱుంగుదీవియకరణిమణిస్తంభంబులమఱుంగునకుఁ బరుంగు వాఱినం బదత్రయమాత్రంబున నద్ధాత్రీకళత్రుం డక్కాంచనగాత్రిం దొట్టిచేపట్టి కవుంగిటికిం దిగిచిన నెగిచి దిట్టతనంబున నిట్టట్టు గిఱుకుపఱిచి సురుచిరగతింబఱచినం గెరలినమరులునఁ గ్రమ్మఱనమ్మరువంపుమొలకం బలుకరించుచుం గదిసి సన్మధ్యంబగు నక్కన్యకామధ్యంబుఁ బిడికిటంగీలించి లాలించుచు నధరామృతం బాస్వాదింపం గమకింపం దమకింపక చంపకగంధి గంధసింధురం బాక్రమించినం జలియించుతరుణకరిణీలలామంబుచాడ్పునం గాడ్పునం గదలుకందళీకాండంబుకైవడిం గైవడి నెడగలుగంజడియుంచు నొడంబడ నెలయించం బంచశరశరపరంపరాపరాభూతంబైన సుహృజ్జల జాతంబులో నిట్లనియె. 36

క. పలికీపలుకవు మరువున్, ములికీ! యీయంచగముల మురిపంపుహళా
హాలికి పరిసరతరుసర, దలికీరార్భటికి డెందమలికెఁ గలికీ! 37

సీ. విరహపాథోరాశి వెల్లివిఁగఁ దొడంగె ననుదరిఁ జేర్చుము నావభంగిఁ
గామాంధకారంబు భీమమై కెరలించెఁ గడతేర్చుము గదీపకలికభాతి

మదనమాంద్యమున నెమ్మది బోధరాదయ్యెఁ గావుము సంజీవకరణికరణి
నతనుతాపభరంబు మితిమీఱి సొగియించె మనుపుము శర్కరాంభములపగిది

తే. నతులతావకరూపరేఖానురాగ, రసఝురవిహారకలితజాగ్రన్మనోజ
భూతవేదన నెంతయుం భీతివొడమె, యువతి! నీసూక్తిమంత్రమ్ము లాలయనిమ్ము. 38

సీ. మొనగుబ్బలెదఁ జేర్చి మోవి తేనియలిచ్చి ముచ్చటల్ దీర్పవే ముద్దుగుమ్మ!
కొసరు వైపులనవ్వి కొనగోట దువ్వినా తమినిస్తరింపవే తలిరుఁబోణి !
బొందిపాయగఁ బాసిపొలయల్కఁ జేసినా బోధనల్ వినఁగదే పువ్వుఁబోణి !
మగచందమునఁ గల్కిమాయముల్ పల్కినా మదికింపుఁ గూర్పవే మచ్చెకంటి !

తే. పరిపరివిధంబురతులకేర్పడిన మేటి, యంగములకెల్ల ననికిపట్టైనబోటి
విరులసింగాణిసురధాణివిజయధాటి, మేదినీస్థలిఁ గలుగునే నీదుసాటి. 39

వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థింప సాచిస్మితలసితంబుగా మొగంబువాంచియెక్కిం
చుక భావించి యక్కాంచనగాత్రి గోత్రాకళత్రునితో ని ట్లనియె. 40

ఉ. అక్కట! తాతకశ్యపులయాదరణంబున నున్నదాన న
న్నెక్కటి నిట్లు సేకొనుటయే వివరంబిదియేటిగొండ్లి మీ
యక్కఱ దీఱినం బిదప నాఱడిఁ ద్రోచెదరేలయేల నే
నెక్కడిదాననయ్యెద మహీవర నేవరమర్థి వేఁడెదన్. 41

ఉ. వైళము కణ్వులింతకును వత్తురు వారలయానతిం గడుం
దాలిమిఁ బెండ్లియాడుము యథావిధినంతకు నీకు నెమ్మదిన్
దాళికలేకయుండిన హితమ్మగు నేనియుం నగ్రభార్యగా
నేలుము నన్ను మత్సుతునకిమ్ము మహీవలయమ్ము సమ్మతిన్. 42

సీ. అదితిమాయవ్వ కశ్యపుఁడు మా తాతసూ తొలుతవారలకెట్టుదోఁచునొక్కొ ?
తాతకశ్యపులచిత్తము కంచుపదనుసూ దుర్వృత్తయని ప్రేమదొఱఁగునొక్కొ ?
నాప్రాణసఖులచందమునమ్మ రాదుసూ నుబ్బుసుబ్బులదూఱఁ జూతురొక్కొ ?
యందిపొందినవారలాచారపరులుసూ బాగుగాదని బాప్యాపఱుతురొక్కొ ?

ఆ. యహహ ! రాజరాజయాజవంజవసుఖా, సక్తియుక్తినొలి సాహసమున
నీమనోరథంబు నెఱవేర్తు నేనియుం, నవులనెట్లు సైఁతు రార్యజనులు. 43

వ. అని యిట్లు బహుప్రకారంబులం బరిహరించునమ్మించుఁబోణి నుపలాలించుచు
ని ట్లనియె. 44

శా. కానిమ్మేనిను నెమ్మినగ్రమహిషిం గాసంతరింతున్ భవ
త్సూనుం బట్టముగట్టుదున్ మనసుసాక్షుల్ వాసరంబుల్ నిశల్
భానుండున్ శశిపంచభూతములు దిగ్భాగంబులున్ గాలమున్
శ్రీనారాయణదేవుఁడుం గలఁడు శిక్షింపంగ రక్షింపఁగన్. 45

వ. అని యమ్ముద్దియ నెట్టకేలకు నొడంబఱిచి సురుచిరాకల్పం బగుకిసలయతల్పంబునకుం దిగిచి. 46

శా. కాంచన్ గామిని కామనీయము బలాత్కారంబునం గేలఁగీ
లించున్ వేనలి చెక్కునొక్కి కడు బల్మిం గుబ్బపాలిండ్లనం
టించుం గౌఁగిట శయ్యకుం దిగిచి సొక్కించుం గళావైఖరిన్
గించిన్మధ్యఁ గరంచి యాసరణి భోగించెన్ విభుం డయ్యెడన్. 47

సీ. కొమ్మ! నీ నెఱికురుల్ కొదమతుమ్మెదలంచు సోయగం బరుదారఁ జూచునొకటఁ
గలికి! నీ కెమ్మోవి కండచక్కెరయంచు గొడఁగి పానకమానఁ గోరునొకట
నెలఁత! నీచెక్కులు నిలువుటద్దములంచుఁ దన మోము రహిఁ గాంచఁ దలఁచునొకట
భామ! నీపాలిండ్లు పసినిమ్మపండ్లంచు నీటుగాఁ గొనగోట మీటునొకటఁ
తే. గులుకులమిటారి! చిలుకలకొలికి వనుచుఁ, జెలఁగ తమిదీఱఁ గౌఁగిటఁ జేర్చునొకట
బాల! నీలీలఁ గరఁగించి పార్థివుండు, హాలి నిష్టోపభోగంబు లందుచుండె. 48

వ. మఱియును. 49

సీ. కొసరి వాతెర నొక్కి కసుఁగందెనో యంచు నిరతుఁడై ముంగేల నివిరినివిరి
గోటగుబ్బలు మీటి నాటెనో యనుచుఁ దా నార్తిచేఁ గుంకుమం బలఁదియలఁది
వెలయఁ బాన్పునఁ దార్చి విరులొత్తెనో యంచు వగపుచే నురము పైఁ దిగిచి తిగిచి
తమిదీఱ భోగించి శ్రమ మయ్యెనో యంచు వెఱపుచే వీవనల్ విసరివిసరి
తే. సోయగముఁ గాంచి తిలకించి సొబగుమించి, మరులు గెరలించి కెరలించి మదిఁ గరంచి
యఱిమరలు దీఱ లాలించి యామతించి, కలికి తొలికూటమి విభుండు తులకరించె. 50

సీ. తరసాఘనస్తనస్తబకాదయాశ్లేష చలితబాలావక్త్ర జలరుహంబు
పతికరవ్యతికర భ్రశ్యత్సునారూఢ వనితానవావకుంఠనపటంబు
రమణసంక్రమణసంభ్రమవివర్తితయోషి దక్షిణాంగసంగిభూషారవంబు
పురుషాధిగమసుఖస్ఫురితాశ్రులవలస న్ముగ్ధాముహుర్నేత్ర ముకుళనంబు
తే. రభసవిలులితశయ్యోత్తరచ్ఛదంబు, పులకచులుకితదర్పణోత్ఫుల్లగల్ల
ముల్లలత్కేశపాశ మన్యోన్యరాగ, నిరతిశయ మయ్యె నవయౌవనిధువనంబు. 51

శా. ఆలోలాలక మాచలత్కుచభరం బాస్విన్నగల్లద్వయం
బాలీఢప్రియపాణిపల్లవనితంబాశ్లేష మామీలదు
న్మీలల్లోచన మాత్రపాభరదరస్మేరాననాంభోరుహం
బాలం బాభరణంబుగా సురతం బాలేమ సల్పెన్ ధృతిన్. 52

వ. ఇవ్విధంబున నాదంపతు లతులసంపదలం బొదలుచు నిద్రాపారవశ్యంబునం దనరు నవసరంబున. 53

ఉ. తోయజవైరి మాసె రవిదూర్పుదెస న్నొన చేసెఁ జుక్కలుం
జాయలుదీసెఁ గైరవిణిసైకమునంగను మూసెఁ బద్మినీ
నాయిక కుందువాసె రతినాథుఁడు వాలారఁజేసెఁ గొక్కరో
కోయని కోడి కూసె నలకోకిని గోకముడాసె నత్తఱిన్. 54

ఉ. పూవులతావులం దనరి పొందిక కందిక లియ్య శయ్యలం
దీవలనావలం బెనఁగి యింపు రహింప సతుల్ పతుల్ ధృతిన్
భావజకేళిఁ దేలునెడఁ బమ్మినచెమ్మటలారఁ దోరమై
వీవఁదొడంగె నంగముల వేఁకువ లేఁకువఁ గమ్మదెమ్మెరల్. 55

ఉ. సారలసత్సహస్రకరశాఖలతో నినుఁడుగ్రమూర్తియై
ఘోరతమమ్ములం దొరగఁగోఁదన మున్నడియై యనూరుఁడున్
ధీరతమీఱ నయ్యరులతేకువమాన్పఁ దలంచినన్ మహా
శూరులఁ జేరుభీరులును జూపుదు రుద్ధతి యుద్ధతీవ్రులై. 56

వ. ఆసమయంబున: 57

ఉ. గాములమేటి లోకములకన్ను తమమ్ములమిత్తి యామినీ
భామతొలంగుబావ సెకవాఁకలగుండము చక్రవాకపు
న్నోములపెట్టుపంట పదినూఱులచేతులజోదు పచ్చబా
బామొనచూపు తేగిదొరభానుఁడు తూర్పునఁదోఁచె నత్తఱిన్. 58

క. ఆలోనన తా మేల్కని, బాలారత్నంబు కూర్మిపతికౌఁగిటిలో
నాలీఢయగుటఁ గదలక, మేలమ్మునసుండె విభుఁడు మేల్కనునను చున్. 59

వ. తదనంతరంబ మేల్కాంచినపతింగాంచి సప్రణయంబుగాఁ దచ్చరణంబుల కెరఁగి
తదనుజ్ఞాత యై. 60

శా. వీడంబాఱిన నీవితోఁ గటినటద్వేణీలలామంబుతో
వాడుం దేఱినపుష్పమాలికలతో వ్యత్యస్తహారాళితో
వ్రీడానమ్రముఖంబుతో శ్రమజలావిద్ధాంగరాగంబుతోఁ
గ్రీడాతల్పము డిగ్గె బాల సురతక్లేశావనమ్రాంగియై. 61

వ. ఆసమయంబున. 62

శా. తానుం బానుపు డిగ్గి యగ్గలిక నద్ధాత్రీశశత్రుంఘు స
న్మానానూనకటాక్షవీక్షణములన్ మన్నించుచున్ ప్రీతుఁడై
చానం గౌఁగిటిలోనికిం దిగిచి విశ్వాసంబుతో నిట్లనెన్
ఓ మానం జేటికి ముద్దుగుమ్మ! సెలవిమ్మా సమ్మతిన్ వీటికిన్. 63

తే. అనుచుగమనోన్ముఖుండైనయధిపుమోము, రాచసిరికన్నె తప్పక చూచిచూచి
ప్రాణనాయక! నిన్నెడఁబాయఁజాలఁ, దోడకొనిపొమ్ము నన్ను నీతోడ నెమ్మి. 64

మ. అనుచుం గుత్తుకదొట్టులేఁ బలుకుతో నాకుంచితాంగంబుతోఁ
గనుదోయిన్నెలకొన్న బాష్పములతో గాటంపునిట్టూర్పుతో
జనితస్వేదకపోలపాలికలతో జవ్వాడుమధ్యంబుతో
వనితారత్నము వెన్నడిన్నడువ శేవన్ భూవిభుం డిట్లనున్. 65

క. కొమ్మా! యిచ్చోటనె నెల, కొమ్మా నెచ్చెలులఁ గలసికొమ్మా నెఱిచే
కొమ్మా కులపతియనుమతిఁ, గొమ్మా నా సేమమరసికొమ్మా పిదపన్. 66

ఆ. ఆజ్ఞమీఱినడచి యయ్యయో! దీనికి, వన్నె వెట్టినట్టు వంచనమున
వచ్చెదేని గారపమ్మున నినుఁజూడఁ, గానకలుగు మానిమానసమున. 67

క. కోపించుం గ్రక్కున నా, క్షేపించున్ గాన మానిచిత్తముకూర్మిన్
రూపించినగరమాదటఁ, బ్రాపింపుము హితులఁ బనుతుఁ బద్మదళాక్షీ! 68

వ. అని బహుప్రకారంబుల నోడంబఱిచి గాఢాలింగనం బాచరించి యక్కాంతాలలామంబు సప్రేమంబుగా వీడుకోలుపం బ్రీతుండై యశ్రమంబున నయ్యాశ్రమంబు వెలువడి బలువడిం బయనంబు సాటించి చతురచతురంగసేనాపరివృతుండై హస్తిపురంబుఁ బ్రవేశించి యథాపూర్వకంబుగా రాజ్యంబుఁ బాలించుచుండె నంత నిక్కడ శకుంతలావధూటియుం సవ్రీడంబుగా సఖులకుం బొడసూపి యథోచితవర్తనంబునం బ్రవర్తిల్లుచు నాత్మగతంబున. 69

సీ. పచ్చెఁబో కణ్వసేవాకుతూహలమునఁ బొదలచాటున రాజు పొంచ నేల?
పొంచెఁబో చిలుకనుబూబంతినటు వేయఁ దప్పియవ్విభుఁడొమ్ముఁ దవుల నేల?
తవిలెఁబో యడనిమిత్తముచేసియొడయండు భావజుష్టంబుగాఁ బలుక నేల?
పలికెఁబో తల్లిదండ్రులయాజ్ఞగొనకనే జగతీశ్వరునికూర్మి సలుప నేల?
తే. చలిపిలినిబో నృపాలుండు సంయమీంద్రు, నాజ్ఞఁగొనినన్నుఁ దోడ్కొనక రుగ నేల?
తలఁచినతలంపెపైపంబుఁ దలఁచెనకట! యెట్లుగానున్నదో కొమీఁద నీశ్వరాజ్ఞ? 70

క. ఆమునికులసోమునితో, నేముని వివరింతు మఱియు నిదివివరింపన్
గామిని పరగామినికొఱ, గామి నిజంబనుచుఁ గనలి గర్హించునొకో? 71

వ. అని యిత్తెఱంగున విచారడోలాయత్తం బగుచిత్తంబుతో నమ్మత్తకాశినితత్తఱంబునం దలయెత్తి తన యగ్రభాగంబున. 72

సీ. పరమార్థతత్త్వానుభవము వక్కాణించు సమధికబ్రహ్మవర్చసమువాని
కైవల్యవాంఛానుకలనంబు విపరించు వ్యాఘ్రాజినోత్తరీయంబువాని
పలిచూడ్కులోలత్వమలఁతబాహిరముగా మునుకొన్న శాంభవీముద్రవాని
పెదముల్ మూర్తీభవించుమేడలపించు సముచితాధ్యయనఘోషంబువాని
తే. హుతహుతాశనతేజుఁడై యొప్పువాని, హరిచరణభక్తిపుంభావమైనవాని
సంశ్రమక్షీముఖంబుగా నరుగుదెంచు, తాఁతఁగిశ్యపుఁ బొడగాంచెఁ దలిరుఁబోణి.

వ. ఇవ్విధంబునం బొడగాంచి భయలజ్జాసంభ్రమంబులం దొట్రుపడుచు నభ్యుత్థానం బాచరించి. 74

సీ. ప్రమదాశ్రుజలముచేఁ దెమలు కాటుకజీర తులుకుఁ జెక్కులఁ జాఱుకురులు గ్రమ్మ
మవ్వంపు మొలకచెమ్మటల నెన్నుదుటిపై బొరలు పాపటము తైసరులు దాఁప
మురిపంబుగులుకు పల్మోనల వాతెరఁ జిందు కెంపుముక్కలచాయ కిసురుపఱుపఁ
గబ్బైన నెలకూనగములఁ బేరురముపై రమణీయచంద్రహారములు మసుక
తే. నిదురవేగింపుఁ గన్గెంపు సదమలంపు, మొలకసిగ్గున నగపడు మొగపుదిగువ
నొడలిబడలిక గరువంపునడలు దాఁపఁ, దండ్రి కెదురేగి మ్రొక్కె నత్తలిరుఁబోఁణి. 75

క. మ్రొక్కిన గాదిలిపట్టిన్, మక్కువ దళుకొత్తఁ జూచి మౌనిమనమ్మున్
జొక్కమగుదివ్యదృష్టిం, గ్రక్కున భావించి తెలిసె గత మున్ననుఁడై. 76

వ. ఇవ్విధంబునం దనదివ్యజ్ఞానంబునం గూఁతుం దుష్యంతుండు గాంధర్వవివాహంబునం బరిగ్రహించుటయుఁ, గన్యామణికిఁ దన్మూలంబున గర్భప్రాప్తియుం గాఁగలసంపల్లాభంబునుం దెలిసి కృతకృత్యుండై కరుణార్ద్రకటాక్షవీక్షణంబులం దత్క్షణంబ యయ్యిభయా నభయానకరసంబువాపి మధురాలాపంబుల నుపలాలించుచు నిట్లనియె. 77

శా. అల్లుం డయ్యె మహామహుండయినదుష్యంతుండు ధాత్రీతలం
బెల్లం దాలుచుచక్రవర్తిసుతుఁ డైయిప్పాటనీకుక్షిరా
జిల్లెన్ వెల్దొరసానివైతివి బళీ! చిన్నారిపొన్నారినా
తల్లీ! ధన్యతఁ గంటి నీవలన నా దౌహిత్రలాభంబునన్. 78

వ. అనుచు నాశీర్వచనపూర్వకంబుగా నక్కన్యామణిం దేర్చి సంబోధనం బాచరించి ప్రియంవదాదిసఖీలలామంబులం బిలిచి యిప్పరారోహ దౌహృదవతి యగుట నెద్దియేని వాంఛింపం దొరకొని మార్గ్యంబున వాత్రువ్వంజాలకుండుంగావున మనోరథం బరసి సమకూర్చునది యని యాదేశించి యథానుగుణంబుగా వర్తింపం గూఁతు నాజ్ఞాపించి తాను యథోచితవర్తనంబునం దనరుచుండె నయ్యవసరంబున. 79

తే. పౌరవాన్వయమునకాదికారణంబు, కణ్వదౌహిత్రలాభైకకల్పభూజ
మాళిజనదర్శనోత్సవమల శకుంత, లాయువతి దాల్చె దౌహృదలక్షణంబు. 80

సీ. కలలపోషణసుధాకలశముద్రలరీతి నలినాక్షిచనుమొనల్ నలుపులయ్యె
మనుపడా దొరగాంచుమధ్యలోకముభాతి వెలఁదుకమధ్యంబు విస్తరించె
గర్భార్భకుని యూర్పు గాడ్పుతోడ్పడినట్లు శ్రీమతీమణి యూర్పు లినుమడించె
నత్యజదయ నిర్వదహితావళులమాడ్కి లలితాంగివళులు పేలవములయ్యె
తే. జఠరపిఠరాంతరాళకాసారసార, సంపదంసలహంసప్రచారచారు
తరతనుభవానుభావంబు తనరులీల, నరయ నరయంగఁ జెలియాననములసమయ్యె. 81

తే. పంచభూతగుణంబులఁ బట్టుఁగొమ్మ, భూరిరసవర్గములకెల్లఁ బుట్టినిల్లు

అనిరసారసమాత్మజుఁ డరయఁదలఁచి, మన్నవాచవిగాంచె నమ్మధురవాణి. 82

సీ. శరభశార్దూలాదిసత్త్వంబులనుబట్టి ధీరధోరణినిరోధింపఁగోరు
శైలంబుశైలంబులీలతోనిరుగేల నిడితాళగతులవాయింపఁగోరు
నుద్భటప్రతిభటవ్యూహంబుపైఁగిట్టి యస్త్రశస్త్రములనూటాడఁగోరు
నిర్ధారుణీచక్ర మేకచక్రంబుగా నింపుసొంపారఁబాలింపఁగోరు
తే. వాజపేయాధ్వరశతంబు వరుసఁజేసి, యాప్సితార్థంబు ద్విజకోటి కిడఁగఁగోరు
నార్యవార్యమనస్థైర్యధైర్యశౌర్య, దుర్భరార్భకనిర్భరగర్భయుక్తి. 83

వ. ఇట్లు సంవత్సరత్రితయంబు కడచునవసరంబున. 84

క. ప్రాంచత్తుంగస్థగ్రహ, పంచకమై యుల్లసిల్లుపటులగ్నమునన్
గాంచనగాత్రితనూభవుఁ, గాంచెన్ భరతున్ భుజోపగతలాభరతున్. 85

మ. వసుధాచక్ర మవక్రమై విలసిలెన్ వార్ధుల్ చెలంగెన్ నదీ
విసరం బచ్ఛపయఃప్రవాహములఁ బర్వెన్ దారకానాథుఁ డు
ల్లసితుండై తనరారె దేవగణికాలాస్యంబు మీఱెన్ దెసల్
వెస రాణించె శకుంతలాతనయునావిర్భావకాలంబునన్. 86

వ. తదనంతరంబ యక్కుమారుండు తాతవలనం జాతకర్మాదిసంస్కారసంస్కృతుండై
పెరుగుచు. 87

సీ. ఆకాశకూలంకషాకాశవనవాటి నుదయించుబాహులేయునివిధమున
క్షీరపారావారభూరివీచిమతల్లిఁ గనుపట్టునవసుధాకరునికరణి
వాసవాశావధూవరగర్వవరణంబు గడచిరాణించుభాస్కరునికరణి
నిగమాగమాచారనిర్మితాధ్వరవేదిఁ దులకించువీతిహోత్రునివిధమున
గీ. గుహవెడలి మీఱుసింగంపుఁగొదమపగిది, గనిఁబొడమిపేర్చుబలమానికంబుమాడ్కి
వర్ణితాలిగఫలకవికీర్ణచూర్ణ, కుంతలుండైతనర్చెశాకుంతలుండు. 88

సీ. సరసార్భటీమేటిశరభసాళువకోటి పరభయంకరధాటిఁ బరిభవించుఁ
గుంచితోరుకపోణినొంచిదక్షిణపాణిఁ బంచాననశ్రేణిఁ గొంచెపఱుచు
వారణంబులఁగిట్టిపోరితొండముఁబట్టి భూరుహమ్ములఁ గట్టి కేరుచుండుఁ
జండవైఖరిమీఱి కొండకోయలఁదూఱి గండకమ్ములఁ జేరి బెండుపఱుచు
గీ. రురుతరక్షుసృగాలశార్దూలకోల, ముఖముఖరదుష్టసత్త్వసమూహమూహ
మోహరింపఁగఁ దెగవాఱిసాహసమున, డిందుపఱుచుశకుంతలానందనుండు. 89

వ. ఇవ్విధంబున నిసర్గబలానర్గళభుజార్గళుండై దుర్గంబులగు కాంతారమార్గంబులం గ్రుమ్మ
రు మహాసత్త్వంబులగు దుష్టసత్త్వంబులంబట్టి యక్రమంబుననాశ్రమతరులం గట్టిపెట్టు.
పఱుచుశకుంతలపట్టిం జూచి వాచంయము లాశ్చర్యచర్యుండగునీశౌర్యధుర్యుండు

సర్వదమనుండను నామంబునం బ్రఖ్యాతుండయ్యెడుమని దీవించినం గాంచి కణ్వమహా
ముని ప్రహృష్టాంతరంగుఁడయ్యె నిట్లు యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకార్హుండగు కుమారుం
జూచి తనయోగక్షేమం బారయునెడఁ బ్రమత్తుండై యున్న నృపసత్తము వృత్తంబు
నకు విచారడోలాయత్తంబగు చిత్తంబులో నత్తమిల్లి వేగుతఱి మేల్కాంచి ప్రియం
వదతో శకుంతల యిట్లనియె. 90

సీ. విరులపానుపుమీఁదఁ బొరలుచుండెడు వేళ వరదుఁడై నాథుండు వచ్చినట్లు
నాథుఁడు రాఁ జూచి నగుచు దిగ్గనలేచి యెదురేగి పదముల కెరఁగినట్లు
పాదపద్మములపైఁ బడిన మెల్లన నెత్తి గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చుకొనినయట్లు
గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చికొని సంభ్రమించుచు హాయలు గాఁ బాన్పుపైనునిచినట్లు
తే. హాయలుగాఁ బాన్పుమీఁద నన్నునిచి మనిచి, మరులు గెరలించి లాలించి మదిఁ గరంచి
యతులగతుల సురతులను నలరినట్లు, మేలు కలగంటి నంతట మేలుకొంటి. 91

శా. లేమా! లేమరలేమరల్పకవిరాలిందూలిసోమాన్వయో
ద్దామున్ గోమున నాముకొంటినెఁటవే తా నైహితాలాపముల్
ప్రేమం గోమలకోమలాక్షరముగాఁ బెక్కాడి సొక్కింప న
క్కామిం గామిని కామినీమనసిజున్ గైకొంటినా కౌఁగిటన్. 92

ఆ. ఉరులు మరులు కొల్పి యూరించి యూరించి, కానిపోని బూటకములఁ దెమలి
కలసి మెలసి తాను గాని వాని వితాన, రాజరాజు మరల రాఁడు నేఁడు. 93

మ. తలిదండ్రుల్ దొలుదొల్తఁ గూఁతునకు నుద్వాహంబు గావింపఁగాఁ
దలఁపుల్ పుట్టిన వీర్యశౌర్యగుణవిద్యాసంపదాచారపు
ష్కలమూర్తిన్ వరుఁ గూర్తురత్తఱిఁ గుఱన్ గాదయ్యె నాదైన పెం
డిలి యెవ్వారల నొవ్వనాడుదు వధూటీ! నిక్కమూహింపుమా. 94

క. పంపుదు హితులన్నిను రా, వింపుదునని నమ్మఁబలికి విభుఁడత్తఱిఁ గూ
హింపక పౌరినన్నుంగా, రింపం దొరఁకొనియె శమనరీతిన సీలిన్. 95

వ. అని యివ్విధంబునం గజ్జలర్ఘులర్ఘులంబు లగు బాష్పజలంబులు కుచలికుచంబులం జాఱం
జారుముఖి ముఖంబు వాంచి విన్ననై వెచ్చనూర్చుచున్నం జూచి ప్రియంవద నయం
బొద వనూనయించి కొండొకయవసరంబునం గాశ్యపుల కక్కోమలిమనోభావంబు
విన్నవించుటయు. 96

తే. కాంతు నానన మెప్పుడు గాంతుననుచుఁ, గోరికలు గూరు గాడిలి కూఁతుఁ జూచి
యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకార్హుఁడైన, భరతు నిరతిశయోత్సాహభరితుఁ జూచి. 97

వ. తదనంతరంబ యమ్మహాత్ముండు దన దేవియగు గౌతమిం జేరంబిలిచి గారవంబున శకుంత
లావధూటిం బిలువం బనిచి సన్నిధిం గూర్చున్న తనయనుద్దేశించి తనపత్నితో నిట్లనియె.

క. పెనిచితిమి పెద్దఁజేసితి, మనుకూలుఁడు భర్తగలిగె నాత్మజుఁడొదవెన్
దనయామణి నత్తింటికిఁ, బనుపకయిట్లనుచు లేమిభావ్యము సాధ్వీ! 99

క. తనుపందగు షడ్రసముల, మనుపందగు భూషణముల మనుమని కూఁతుం
బనుపందగు నత్తింటికి, ననుపందగుఁ దగుసహాయ మాత్మజతోడన్. 100

వ. అనుచుం దనదేవి నొడంబఱిచి తత్తదనుకూలంబులగువస్తుజాలంబులం దత్క్షణంబ సంఘటించి యాశ్రమనివాసులగుభూసురులకు సంతర్పణంబు గావించి మనుమనిం గూఁతు నలంకరించుటకుం బ్రియంవదాదులం బనిచిన వార లక్కోరవాణిం జీనాంబరాభరణమాల్యాంగరాగంబులం గైసేసి భరతుం గాంచనాభరణవిస్ఫురితుం గావించి గౌతమియుం దారు నచ్చేడియం గణ్వులసన్నిధికిం దోడి తెచ్చిన నచ్చెలువ జననిపనుపునం దనచరణంబులకుం బ్రణమిల్లి సన్నిధిని సవ్రీడంబుగా నిలిచియున్నం జూచి తద్వియోగవ్యథావిధురహృదయుండై యమ్మునివరుం డిట్లనియె. 101

చ. కనుఁగవబాష్పపూరములు గ్రమ్మెడుగద్గదఖిన్నమైయెలుం
గనుపునరాదుసూ హృదయమాకులమయ్యెడు మేను మ్రాన్పడుం
బెనిచినవానికింతవగఁ బిమ్మటిగ్రమ్మెడు కన్నవారలుం
దనయను బంపలేక పరితాపభరంబున నెట్లు సైఁతురో. 102

తే. అనుచు వెతనొందుజనకునియాననంబుఁ, జూచి యడలూన భాషించె సుందరాంగి
బాఁలిమైఁతాజపెట్టినపావకంబు, పీవనంజనఁ బైపయి విసరినట్లు. 103

సీ. బలిపుష్టములబారిఁ దొలఁగించి మనుచునీ కోకిలార్భము తేఱుకొనినతీరు
పిన్ననాటనుగోలెఁ బెనుపఁజూలైనయీ హరిణిబాలింతరాలైనమేలు
నొనాటములుదీసిమానుమందిడినయీ నెమలినోగంటిమానినవిధంబు
చేనాఁకుశాలూరమూనఁ బెంపైనయీ చెంగల్వకొలనుపూచిన తెఱంగు

తే. అయ్యొ! మనశార్ఙ్గరవునిచేనైన చిత్ర, భానుచేనైన శృంగిచేనైనఁ గ్రోధి
చేనయినఁ జెప్పిపనుపుము చెప్పిపనుప, వేని వేయేల నీకు నాయానసుమ్ము. 104

సీ. తోయంబుగామీకుఁదోయమెత్తక కాని తోయంబుఁ ద్రావదీతోయజాక్షి
చివురెత్తువేడ్కమైచివురుగైసేయమీ చివురందఁగోరదీచివురుఁబోణి
కుసుమాపచితినవ్యకుసుమంబ కాని మీ కుసుమంబుఁగోయదీకుసుమగాత్రి
ఫలదానములకైనఫలియించియున్నమీ ఫలమంటదీమహోత్పలసుగంధి

తే. యట్టుమిముఁ బ్రోదిలాలించియరయుచున్న, మనశకుంతలదనుకుమారుతోడ
నత్తవారింటికేగెడునాదరమున, నాజ్ఞయీఁదగు వనభూరుహంబులార! 105

వ. అనుచు వనతరునికరంబుఁ గనుంగొని శకుంతలతో నమ్మహాముని యిట్లనియె. 106

మ. కలికీ! యత్తిలు నీవు పోవుతెఱుఁగుం గాఁబోలునిప్పాటని
క్కలరంభాతరువుల్ సుడింబడి వడింగంపించె జ్యోత్స్నలతల్

తలవాంచె న్నెఱిపూతజాతములు చింతం బల్లవశ్రేణి నో
చ్చిలు నీహారము పేరనశ్రువులు రాల్చెం గంటివే కోమలీ! 107

వ. అనుచు నిత్తెఱంగునం జనకుండును గుమారియుం నొండొరుల నెడంబాయంజాలని
నెనరుసందనరుసల్లాపంబులఁ గాలయాపనంబు సేయంజూచి శార్ఙ్గరవప్రముఖులగు
శిష్యు లక్కాశ్యపులం గాంచి తత్త్వజ్ఞానసంపన్ను లగుమీర లివ్విధంబున విపన్న
భావంబునొందిన నియ్యిందుముఖి డెందంబున మఱియునుం గుందుచున్న యదియది
యునుంగాక ప్రయాణముహూర్తంబు సన్నిహితంబై యుండెం గావున ధైర్యం
బవలంబించి యిక్కాంచనగాత్రికి హితంబుపదేశించి సత్వరంబుగాఁ బనుప నవధ
రించునది యని విన్నవించినం గొండొకసేదదేఱి యమ్మునికులశ్రేష్ఠుండు వనితాజన
మూర్ధన్య యగునక్కన్య నీక్షించి యిట్లనియె. 108

మ. గురుశుశ్రూషలు సేయుమీ సవతులం గూర్మిన్ విలోకింపుమీ
పరివారమ్ములఁ బ్రోవుమీ సిరులగర్వస్ఫూర్తిఁ గైకోకుమీ
పురుషుం దూఱకుమీ సతుల్ నడచునేర్పుల్ నీకు సూచించితిన్
దరుణీలోకమతల్లి చేకొనవె మాతల్లీ మదీయోక్తులన్. 109

వ. అని సముచితప్రకారంబునం గూఁతునకు హితోపదేశంబు చేసి మనుమనిం గ్రుచ్చి
కౌఁగిటఁ జేర్చి మూర్ధాఘ్రాణంబాచరించి యథోచితంబుగా వీడుకొలిపి శార్ఙ్గరవ
ప్రముఖుల సహాయంబుగాఁ బనిచి తానును గౌతమియుం గొండొకదవ్వనిచి ప్ర
ఫుల్లహల్లకకల్హారసముల్లసితసౌరభసమీరవిహారం బగునొక్కకాసారతీరంబున నిలిచినం
గాంచి శకుంతలయు భరతుండును బునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి సంప్రీతు
లగుజననీజనకులచేతం గ్రమ్మఱ ననుజ్ఞాతులై కతిపయప్రయాణంబులం జని చని
గగనకూలంకషాభరణంబు లగుప్రతప్తకార్తస్వరభాస్వరవరణంబులను, కనత్కనక
ఖచితకాశ్మీరహీరరశ్మిచ్ఛటాసనాథంబు లగుసౌధంబులను, విద్రుమలతావితానమాని
త జాలకంబు లగుగోపురాట్టాలకంబులను, మదకలస్తంబేరమగమనాగమనదుర్గంబు
లగురాజమార్గంబులను, నానావిధభవ్యద్రవ్యసన్నివేశంబు లగువిపణిదేశంబులను,
నయనాభిరామంబై యున్న యక్కరినగరంబుఁ బ్రవేశించి యరుగుచున్న యక్కాం
చనగాత్రిం గాంచి యద్భుతరసావేశంబున నప్పురపురంధ్రీనికరంబు తమలోన. 110

సీ. నెలనాటి లేటిపిల్లలకుఁ జూడ్కులు దిద్దు కలికి బిత్తరపుఁగన్నుల బెడంగు
ననలెత్తుపవడంబునకుఁ గెంపు రహి నింపు తెఱవ మవ్వంపు వాతెఱ తెఱంగు
నిద్దంపుటద్దంపునివురు దీర్పఁగ నేర్చు కులుకుమిటారి చెక్కుల మెఱుంగు
నిసుపు రేఱేని మేనికిఁ గళల్ దులకించు లలనాలలామ ఫాలమ్ము సొబగు

తే. పసిఁడికినివన్నియలు వెట్టుభామ మేను, చదలునకుసత్వథంబూనుచానకాను
శ్రీకినవకంబు నాటించుచెలియవీను, లహహ జగదేకమోహనం బతివసొబగు. 111

వ. వెండియు. 112

సీ. నెఱినీటుగ్గలవాఁడు నిద్దంపుటద్దంపు డంబూనుగల్లద్వయంబువాఁడు
చూడఁజక్కనివాఁడు సురరాజకరిరాజ కరిరాజదురుదోర్యుగంబువాఁడు
కలికిచూపులవాఁడు చెలువంపుబలుకెంపు లలినింపునధరపల్లవమువాఁడు
మొలకనవ్వులవాఁడు మురిపెంపుసిరిపెంపు మురివింపఁ గులుకునెమ్మొగమువాఁడు
తే. హొయలుగలవాఁడు వెడలుపుటురమువాఁడు, సమధిగతచక్రవర్తిచిహ్నములవాఁడు
హావణిమారటదుష్యంతుఁడనఁగఁజాలు, బాలుఁడీబాలికామణిబాలుఁడెట్లో. 113

శా. ఈలీలావతి దేవిగాఁగొనుజనుం డేధన్యమూర్ధన్యుఁడో
రోలంబాలక బాలకుండు మునిపుత్రుల్ వెంటరా నొంటిరా
నైళంబే మొకో తల్లియుంజనకుఁ డివ్వామాక్షికెవ్వారలో
వాలాయంబుగ వచ్చుచున్నయది యవ్వాల్గంటినిం గంటిరే. 114

మ. అనుచుం బౌరులు బారులై నిలిచి యయ్యబ్జాక్షి నీక్షింప న
వ్వనితారత్నము గాంచెఁ గాంచనమణిద్వారస్ఫురద్గోపుర
స్థనదాఖీలగభీరభేరిపటహధ్వానప్రతిధ్వానద
ద్ధ్వనినాదంబగురాజసౌధము వియద్విస్తారసంరోధమున్. 115

వ. ఇవ్విధంబున శకుంతలరాజమందిరద్వారంబు సొచ్చి యచ్చో విచిత్రరత్నప్రభా
రమ్యంబు లగుహర్మ్యంబులం గనుంగొనుచుఁ గక్ష్యాంతరంబులుగడచి యొక్కయెడ
విరచితకాంచనపాంచాలికాసంచయోదంచితంబులును, ప్రకటముకురనికురుంబవిడం
బితప్రతిబింబశోభాభిరామంబులును, గనత్కనకఖచితమణిప్రభాపటలజటిలంబులు
నగువిచిత్రభిత్తిఫలకంబులవలనను సుసంభృతశాతకుంభస్తంభసంభావితవితానంబుల
వలనను నత్యంతరమణీయంబు నతివిశాలంబును నగుసభాభవనంబునందు వేదవేదాంగ
విత్తము లగుభూసురోత్తములును, దర్కమీమాంసాదిశాస్త్రప్రసంగధోరణీపరిణత
ప్రశంసు లగువిద్వాంసులును, గావ్యనాటకాలంకారనైపుణీనిస్తంద్రు లగుకవీంద్రు
లును, భాగ్యోదయనిశాంతు లగుసామంతులును, నిజభుజార్గళానర్గళవైఖరీసముద్భటు
లగువీరభటులును, మొదలగునుచితపరివారంబు పరివేష్టింపం గనకకంకణకింకిణీఝణ
త్కృతియాసంతులంబుగాఁ బంకజముఖు లిరుగెలంకుల వింజామరమ్ములు వీవ సము
న్నతరత్నసింహాసనమ్మున నాసీనుండై యున్నయన్నరేంద్రునిం జూచి భయలజ్జా
కలంకితస్వాంతయై యాత్మగతంబున. 116

ఉ. ఈమహనీయమూర్తిసభకేగతిఁ జేరఁగవచ్చుఁ జేరినే
నేమనిపల్కుదాన జనులెల్లను నవ్వఁగఁ బూర్వవృత్తమి

ధీమణితో వచించుటకు దీమస మెయ్యది యెట్టులైననా
హా! మదిగట్టువాపదఁతులందొకదానిఁగ నక్ దలంపరే. 117

ఉ. ఇత్తఱిమాని యేకతమ యే విభుఁ జూడఁ దలంతునేని న
త్యుత్తమరత్నశోభితసమున్నతసౌధములన్వసించుమ
ద్వృత్తమెఱుంగఁజేయుటకు నేరి నెఱుంగ నిఁకేమిసేయుఁదుర్
గ్రొత్తలఁ జేరనిత్తురె సరోజముఖుల్ గలరెందఱేనియున్. 118

క. తనలోన నిత్తెఱంగున, వనిత వితర్కించి యిపుడ వసుధాధిపునె
మ్మనమునఁ గలతెఱఁగెఱిఁగెద, ననిక్రమ్మఱ నాత్మనిశ్చయము దళుకొత్తన్. 119

తే. మృదులపదలీలమదహంసిగదలిపోవు, పాదపుదళుకొత్తమెల్లన నడుగులిడుచుఁ
జనవిభునిచెంతమణిమయస్తంభమొకటి, తనకునఁజాటుగానిల్చెఁ దలిరుఁబోణి. 120

వ. అయ్యవసరంబున. 121

సీ. కనుదోయిగాదిదిక్రమ్ముతుమ్మెదగఱుల్ దొరలకుండినతమ్మివిరులుగాని
మేనుగాదిదిమధుశ్రీనూనఁగోయిల దగరఁగాననిమ్రానిచిగురుగాని
మోముగాదిదికళాధామమై యేనాఁడుఁ బామెఱుంగనిచందమామగాని
కెమ్మోవిగాదిదిపమ్మినరాచిల్క పిండుగాననిదొండపండుగాని

తే. చెక్కులివిగావునిద్దంపుఁజికిలినొప్పి, తద్దయుసెసంగుమించుటద్దములుగాని
దివ్యమోహినియిటకునే తేరనోపు, ననుచునీక్షించె నచటిసభ్యవ్రజంబు. 122

క. అపుడొకపరి క్రేఁగంటన్, నృపమణి తనుఁజూచి చూడనివిధంబునఁ దా
విపరీతస్థితినుండినఁ, జపలేక్షణ డెందమందు సందియమందెన్. 123

వ. మఱియు నాత్మగతంబున. 124

తే. అకటకట! చూచిచూడనియటులుపేక్ష, చేయుచున్నాఁడెఱుంగకయో యెఱింగి
యో యెఱుంగనటంచులోనొదవుశంక, రాజబింబాస్య యమ్మహీరాజుఁ జూచి. 125

మ. జగతీవల్లభ! నన్నెఱుంగవె? గజాశ్వస్యందనశ్రేణితో
మృగయాసంగతి నేగుదెంచి పృతనోర్మివ్రాతముండించి యొం
టిగఁ గణ్వాశ్రమభూమిఁ జొచ్చి తమిఁ జూడ్కిం జేగి గాంధర్వమిం
పుగ వర్ణించుచు నన్వరింపవె? నభోభూదేవతల్ సాక్షిగన్. 126

మ. అపుడేకా విలసత్కటాక్షలలితాస్యశ్రీవిలాసంబుతోఁ
గృపమీఱన్ ననుఁ జూచి వేగఁ దగువారిం బంతు నీవస్మదీ
యపురీరత్నవిచిత్రహర్మ్యముల నుద్యల్లీలఁ గ్రీడింప ర
మ్ము పయోజాక్షి! మదగ్రపత్నివసి సమ్మోదంబునం బల్కవే? 127

క. నేఁటికి నెవ్వరిఁ బనుపక, నాఁటివచోరచనమనసునాటకనన్న
చ్చోటనె నిలిపితి సుయశగ, పాటవమున నెసఁగుభూమిపతి యిది తగునే. 128

క. ఆపలుకులు దుష్యంత, క్ష్మాపాలుఁడు విని హసించి జలజదళాక్షీ!
నీపొందయెఱుఁగను మఱిమఱి, వాపోవక పొమ్ము మున్నువచ్చినత్రోవన్. 129

వ. ఇవ్విధంబున. 130

క. బాలుఁడు తనబాలుండని, బాలామణి తనదుధర్మపత్నియని మహీ
పాలుండెఱిఁగియు నెఱుఁగని, వైళంబునఁ బలికె లోకవాదచలితుఁడై. 131

వ. ఇవ్విధంబున నారాజముఖి యమ్మహారాజు పలికిన నాదరవచనంబులకు నుల్లంబుజల్లన వెల్లనై వెచ్చనూర్చుచు మున్నీరై తొరంగుకన్నీరు పయ్యెదచెఱంగున నొత్తుచుఁ గటాక్షవీక్షణంబున నారాజునుపలక్షించి మహారాజా! నీవేలయెఱుంగ వెఱింగియు నేన కాని యన్యులెఱుంగరని తప్పంద్రోచెదవు ధార్మికులగుమహాపురుషులకు నిట్టిదుర్వృత్తంబు యుక్తంబగునె? పురుషుండు నడచునాచారంబులకు వేదంబులును ధర్మంబును సంధ్యయు నంతరాత్మయు యముండును జంద్రసూర్యులును నహోరాత్రంబులును సాక్షులై యుండుటంజేసి నిచ్చలు తన్ను మ్రుచ్చిలసమర్థుండెట్లగు? నీచేసినతొంటి సమయంబు తప్పి నాయెడ నవజ్ఞ సేయఁదగునె? ప్రజావతియుం గుణవతియును వ్రతయుఁనగుకులసతి నవగణించుట మహాపాతకంబు అదియునుంగాక ధర్మార్థకామంబుల కుపకరణంబనియును, జారిత్రపరిశీలనంబునకాచార్యకంబనియును, నన్వయస్థితికిమూలంబనియును, సంసారంబునకుఁ గారణంబనియును, హృదయతోషణంబునకుఁ బోషకంబనియును దద్దయుం బెద్దలు భార్యాపరిగ్రహంబుఁ బెద్దచేసెదరట్లగుట నాయెడల ననుగ్రహంబు సేయుట మీకు సర్వార్థసాధకంబు. 132

క. నీపాపం డీపాపం, డీపాపని మ్రోలనద్దమిడి కనుఁగొనుమీ
దీపంబున దీపంబభి, రూపంబగునట్లు సదృశరూపుఁడు నీకున్. 133

శా. పారుష్యంబులు పల్కనేల నృపతీ? పన్నీరకర్పూరక
ర్పూరస్ఫారపటీరసౌరభపయఃపూరంబుచంద్రాతపం
బారామానిలసేవనంబు మును మీ రశ్రాంతముంగాంతు రౌ
హోరాళంబుగఁ బుత్రగాత్రమిళనం బెట్లుండునో చూడుఁడా. 134

చ. అనఘుఁడు వాజపేయశతమర్థిఘటించుమహామహుండు పా
వనచరితుండు శౌర్యనిధి వంశకరుండగు నీతనూభవుం
డని యశరీరి బాలునుదయంబుతఱి న్వివరించెఁ గూర్మిఁ గ
న్గొనుమవనీశ! సర్వదమనుండని పల్కిరి వీని ఖేచరుల్. 153

క. పట్టపుదేవింగాఁ జే, పట్టుదు నినుఁ దనయుం రాజ్యభారవహుంగాఁ
బట్టముగట్టుదునని పనిఁ, బట్టుపఱచునాఁటిసత్యపథ మెడలకుమీ. 136

సీ. విమలంబులైనకూపములు నూఱిటికంటెఁ బరికింపనొకనడబావి మేలు
వావణిచేనడబావులరయ నూఱిటికంటె గణుతింపనొక్కసత్క్రతువు మేలు

ఘనత మైనట్టియాగములునూఱిటికంటె సుగుణాఢ్యుఁ డగునొక్కసుతుఁడు మేలు
సుగుణాఢ్యులగునట్టిసుతులునూర్వురికంటె ననినొక్కసత్యభాషణము మేలు
తే. "నాన్ృతాత్పాతకంపర"మనుచు వినుచు, వేదవాదులవచనంబు వినవొ మున్ను
వినియుం మఱచితివో కాక వేడబమున, నేఁచఁదలఁచితివో ధారుణీశ! నన్ను. 137

ఆ. సత్య మశ్వమేధశతముఁ ద్రాసునఁ బెట్టి, తూన్ప ముల్లుసూపెఁ దులకు సత్య
మట్టిసత్యమునకు నఖిలవేదంబులు, సకలధర్మములును సాటిరావు. 138

క. కావున సత్యముగుఱిగా, భావింపుము యౌవరాజ్యపట్టస్ఫుట ల
క్ష్మీవిలసితుఁ గావింపుము, గావింపఁగధర్మపత్నిగా ననుఁ గనుమీ, 139

క. మేనకకుం గౌశికునకు, నేనుదయించితి నికణ్వునింటఁ బెరిగితిన్
మానవనాయక! యనృతవి, ధానంబుఘటింప నంతధర్మేతర నే. 140

వ. అని బహుప్రకారంబులం బ్రార్థించునమ్మంజుభాషిణిసంభాషణంబులుసత్యంబులనితోఁ
చియునపురావిదులగుటసభాసదులెద్దియుందోఁచకమిన్నకుండిరమ్మానవపతియుమ్మానవతి
సంప్రార్థనంబుఁ బెడచెవులం బెట్టి వెండియు ని ట్లనియె. 141

క. ఎక్కడిసుతుఁ డెక్కడినీ, వెక్కటి నేననృతవాదమేటికిఁ గఱకీ
చక్కఁదనంబున నుక్సము, నొక్కని నెదురాడ్డిపలుకు టుచితమె నీకున్. 142

వ. అనిన నద్దేవి నిట్టూర్పునిగిడించుచుం గొండొకదడపూరకుండి క్రోధారుణంబులగుకటా
క్షంబులనమ్మహీపతినెమ్మోముఁ జూచుచుఁ జూచుచు గాంధర్వవివాహంబునం బరిగ్రహిం
చునప్పటిపలుకు లుగ్గడించి కపటధార్మిక యప్పుడప్పాటనొప్పం జెప్పి యిప్పుడిప్పగిదిఁ
దప్పం ద్రోచిననానోఁచిననోముసఫలంబుగాఁ గలదె నినీయడిగినసాక్షులు సాక్షాత్కరిం
పకుండుదురే యని యెలుంగురాల్పడంబలికి యక్కలికికనుఁగొలంకులఁ జారుబాష్పజల
పూరంబుఁ గరతలంబులనొత్తికొనుచున్నపసన్నిధానంబునసిలువకుమరలిపోవనుంద్రోవ
కయాత్మగతంబునఁ గొండొకవితర్కించి లోకసాక్షియగుపుండరీకాక్షుండు దక్కం
దక్కొరుఁ డొక్కఁ డిత్తెఁ దీర్పంజాలరని తలంచి శ్రీహరినుద్దేశించి యిట్లని వినుతించె.

శా. శ్రీభూనీళలతోఁ బరాత్పరతరాజిల్లం జతుర్వ్యూహివై
శోభిల్లన్ విభవావతారములమెచ్చుల్ గూర్పసర్వాంతరం
గాభోగంబు నహింపఁ బూజనలనుద్యన్మూర్తివర్తింపనీ
సౌభాగ్యంబుబుధైకభోగ్యతమమా సత్యంబు నారాయణా. 144

క. కరిణీనాథునిఁ గాచిన, కరుణావరుణాలయుఁ డవు గావున యుష్మ
చ్ఛరణారుణాంబురుహముల, శరణము వేఁడెదను సర్వసాక్షివధీశా. 145

శా. పుట్టంబుట్టఁగఁ దల్లిదండ్రులడవిన్ బోఁ ద్రోచిరి వైఖరిన్
బొట్టుంగట్టినప్రాణనాయకుఁడు పోపొమ్మంచు నోనాడెడిన్

గట్టా కోయిలపిల్ల చందమున బల్గాసి స్వేఱంగొంటిన
నిట్టట్టుంగికురింపఁజూచెదవా కుయ్యాలింపవే శ్రీహరీ. 146

సీ. పురుడుడీఱకమున్న పూపప్రాయపుదానిఁ గానలోఁద్రోచిరి కన్నవారు
కోరియాడినభర్తఁ జేరుమింతనటంచు గొడఁగిపంచిరి పెంచుకొన్నవారు
నీవేడ నేనేడఁ ద్రోవవట్టుమటంచు మన్నింపరైరి కేలుకొన్నవారు
పాపపుణ్యము లెఱుపఱిచి చెప్పఁగలేక మిన్నకుండిరి చుట్టమున్నవారు
తే. సాక్షిగామిమ్ము రూపించి జనవిభుండు, నట్టడవిలోన నన్నట్టుపట్టుపఱిచి
వెడలిపొమ్మనుచున్నాఁడు వేదఋమున, నశరణశరణ్య యాలింపుమాఁడుకుయిలు. 147

వ. అని యివ్విధంబునం బ్రార్థించునమ్మించుఁబోఁడియలమటఁ దీర్పందలంచి. 148

మ. ఫలదుండై తగుపార్వతీరమణుఁడున్ భాషావధూనాథుఁడున్
బలభిద్వహ్నిముఖాఖిలామరవరుల్ పార్శ్వంబులంజుట్టిరా
లలదుత్తుంగపతంగరాజరథుఁడై లక్ష్మీసమేతంబుగా
జలజాక్షుండు శకుంతలావరదుఁడై సాక్షాత్కరించెన్ రహిన్. 149

వ. ఇత్తెఱంగున నమ్మత్తకాశినిసత్యంబునకుం బాతివ్రత్యంబునకు మెచ్చి యచ్చెరుపాటున
నియచ్చరులు పొగడుకలకలం బాలించుచు నీశుండును వాగీశుండునులోనుగాఁగ
దివ్యపురుషులు సాంగసాయుధసపరివారంబుగా నలుగెలంకులంబలసి నిలువ శ్రీభూ
నీళాసమేతంబుగా గరుడవాహనారూఢుండై కిరీటకటకగ్రైవేయకేయూరకాంచీ
ముఖభూషణఖచితమణికిరణప్రభాజాలంబు నలుగడలంగడలుకొన నద్దేవదేవుండు
సాక్షాత్కరించినంగాంచి సామంతమంత్రిపురోహితప్రముఖపరివారసహితంబుగా దిగ్గ
న లేచి దండప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితకరకమలుండై యెద్దియుం బలుకనేరక
మిన్నకున్నంగని యాపన్నశరణ్యుం డగునప్పన్నగశయానుండు నరనాథునిముఖంబునఁ
గరుణాంతరంగితంబులగునిజకటాక్షవీక్షణంబులోలయ మృదుమధురగంభీరస్వరంబునఁ
ని ట్లనియె. 150

శా. సత్సంతానఫలామరద్రుమము సంసారక్రియామూలమా
పత్సంపత్సదృశావలంబనము సౌభాగ్యాలవాలమ్ము ని
త్యోత్సాహంబులపట్టుఁగొమ్మ సుకృతోద్యోగానుసంధానమోం
పత్నీ! యిట్టిపతివ్రతాతిలకమున్వంచించెదే శేలవై. 151

ఆ. నీమనోరథంబు నెఱవేర్చి పిదప నీ, నేమమరయఁగోరి కోమలాంగి
బాలుతోడనిన్నుఁ బ్రాపింపవచ్చిన, నవగణింపఁదగునె యవనినాథ! 152

సీ. అభినవస్వర్గక్రియారంభమునను గ్రదీక్షఁ గానించు గాధిజుఁడు తండ్రి
లోకోపకారార్థమాకౌశికునితప స్సిలుమాన్పు మేనకాదేవి తల్లి

భూతలమ్మున నూర్ధ్వరేతుఁడై తగు కాశ్యపుఁడు భయత్రాతయుం బోషకుండు
చిత్రవిచిత్రసృష్టికళాధురీణుఁడై తగు కశ్యపబ్రహ్మ తండ్రి తండ్రి
తే. యనఁదగుఁ గాఁ జూడఁగూడదీయతివ యతివ, రాశ్రమంబున నీ శ్రమంబు పనయింపఁ
గలిగె నీ చక్రవర్తిలక్షణము దాల్చు, బాలుఁ డష్టాదశద్వీపపాలకుండు. 153

వ. అనుచు దుష్యంతమహీకాంతునకు నాజ్ఞాపించి యానందకందళితహృదయారవిందయై యున్న శకుంతల ననునయించుచు నద్దేవదేవుం డిట్లని యానతిచ్చె. 154

తే. మామనీలమహీపాలమౌళియుత్త, గణితవృత్తరదంతసద్గుణనికాంత
పరఁగ దుష్యంతభూభర్త భర్త నీకు, భయమెడలుమమ్మ నీకేమి భాగ్యవతివి. 155

వ. అనియిట్టు సజలజలధరగంభీరమధురఘోషంబుతో సంతోషింపం జేయు నత్తోయజాక్షు నుపలక్షించి సవినయంబుగా దుష్యంతుం డిట్లని వినుతించె. 156

దండకము. శ్రీమద్రమావిద్రుమోష్ఠీసమారూఢపక్షాశమారూపితాక్షాసమీచీనవీక్షానిమీల
ద్విపక్షా సమత్రాణదక్షా పయోజాతజాతాండతండోదయస్థేమభంగాదిలీలావిచిత్రా
నిరాలంబచిత్రా మరున్నీలగాత్రా సరోజాతనేత్రా ధరిత్రీకళత్రా హితానందమూలా
శతానందఖేలా సహస్రారహస్తా బహుస్ఫారశస్త్రా యపండంబులండంబులండంబులున్
వస్తుకాండంబు యద్వృద్ధశాంశోత్తరావారమున్ యద్గుణంబుల్ ప్రధానంబునం
బూరుషుండున్ త్రిపాద్భూతయున్ యత్పరబ్రహ్మమున్ యుష్మదంశాంశలేశప్రతి
ష్ఠాగరిష్ఠంబులంచున్ త్రయీతత్త్వవాదుల్ ప్రబోధింతు రీశా పృథివ్యాదులం గార్య
ముల్ కారణస్థానమున్ జేరసంహారకేలీకళాశీలివై పోలిభూతప్రపంచంబులం గొందు
నవ్యాకృతిన్ శుద్ధసత్త్వావృతిం గూడి క్రీడించుచున్ దత్తగిన్ విస్తరింపన్ యదృ
చ్ఛానియంత్రింపదచ్ఛాబలజ్ఞానశక్తిత్రయిన్ జాట్యుల న్నింపఁ బెంపై యనన్యామరూ
పప్రసక్తిన్ మహత్తై యహంకారమై పంచతన్మాత్రవై పంచభూతంబులై దేవతిర్యఙ్మను
ష్యాదికవ్యక్తులై వస్తులన్ జాలమున్నం గృపం జీవులన్ రావులం జేర్చి పాలార్చియుం
దుం బరేశుండవై ప్రోచుచున్ వ్యూహభేదంబులం గాంచుచున్ దివ్యలీలావతారంబులం
దీర్చుచుం బ్రాంతిమైనంతరాత్మస్వరూపంబునం జేర్చుచుం బోంగి శ్రీరంగకాంచీజగన్నా
థశేషాచలాది ప్రతిష్ఠానిదేశంబు లానివ్యదేశంబులన్ భక్తవారంబులన్ సంతతా
నదంపూరంబులం దేల్చుధీరుండ వీవేకదా ఘోరమాసీరధిం జోరచైత్యాలి వేదాపహా
రిన్ విదారింపవా, పెన్మమైఁ గూర్మమై పూర్తిమై యుష్ణులన్ మెప్పులన్ గుప్పఁగాసుం
దరామందరాగంబునన్ మందరాగంబుఁ బెన్ గోపునన్ మూపునం దాల్పవా, క్రీడ
మైగ్రోడరూపంబునం బ్రోడవై యా హిరణ్యాక్షు పైనోహగన్ సాహసన్ దూఱుచున్
దారుచున్ బోరుచున్ జేరి చెండాడవా, భైరవం బొన్న కంఠీరవంబై భుజాగారవ
బున్ నిజోగ్రారవంబుం దివంబెల్ల ఘూర్ణిల్లఁ జేయన్ బయోజాతభూజాతభూరిప్రధా
వర్యగర్వోద్దమా జేయుండై లేయంముం గోరులం జేరుఁ రమ్మున్ వడిన్ జీరిగాఁగించి ప్రహ్లాదు

సాహ్లాదుఁ గావింపవా! గుజ్జవై వెజ్జవై హజ్జనిమ్ముజగంబుజ్జగింపన్ బలిన్ వేఁడవా! జామ
దగ్న్యుండవై ఘోరధారాసముద్యత్కుఠారంబుచేఁ బూనిముయ్యేడుమాఱుల్ మహాక్రో
ధులన్ ధారుణీనాథులం గూల్చుచున్ సాధులన్ వైభవామోదులం జేయవా! రామ
రూపంబునన్ భీమకోపంబునన్ లోకవిద్రావణున్ రావణున్ ధాటిచేఁ గీటణంగింతు
వంచున్, మహింగామపాలుండవై శ్యామచేలుండవై సామలోలుండవై భీమశీలుం
డవై శత్రుహాలాహలంబున్ లలింబూని పోరంబ్రలంబాదుఁగ్ మేదినిం గూల్తు
వంచున్, మరుత్వన్మఖప్రార్థనాబద్ధరోషంబునన్ బుద్ధవేషంబునన్ దానవస్త్రీనవా
మోదసంధాయివై దేవతాజీవితంబుల్ ధృతిం గాతువంచున్, గలింగల్కిభావంబునన్
బల్ రవాల్గుఱ్ఱపున్నేటిరాహుత్తవై హత్తిదుర్వృత్తులౌమత్తులన్ గుత్తుకల్ గత్తిను వ్రేత్తు
గన్ గోసిబాహాలసద్ధోరణీధారుణిన్ బ్రోతువంచున్, బురాణంబులున్ శాస్త్రముల్
వేదముల్ వేదశీర్షంబులున్ బల్కునంచున్ మహాయోగివర్యుల్ రుచింపన్
వచింపన్ వినంగాంతునబ్జోదరాసంవిదేకాంతమై యాద్యమై హృద్యమై భవ్యమై
దివ్యమై యోగమాగమ్యమై సౌమ్యమై నిర్మలంబై నిరాకారమై సారమై శుద్ధమై
బుద్ధమై నిష్కలంబై జయంబై నిజంభౌభవద్దివ్యతేజం బిళాపింగళామధ్యపీథిన్నిరో
ధించి భావించి సేవించుధీరుల్ గదానిత్యసూరుల్ సదానంద గోవింద మావిందవై
యిందిరాదేవితో నందిరాశీవితో నిందురానెప్పుడుర్విం దిరంబై కడున్ సుందరంబ
య్యె మద్గోత్రమున్ బాత్రమయ్యెన్ మదాచారమున్ సంతతోగారమయ్యెన్
గృతార్థుండనైతిన్ త్రయీతత్త్వపారాయణా యాదినారాయణా దేవ తుభ్యన్నమ
స్తే నమస్తే నమః. 157

వ. అని యనేకప్రకారంబుల వినుతించి వెండియు ని ట్లనియె. 158

శా. దేవా కాశ్యపు నాశ్రమంబునకు నర్థింబోవనీ లేమతో
దైవంబున్ బెరరేఁపఁగా నొదవె గాంధర్వక్రమోద్వాహమీ
భావంబన్య లెఱుంగమిన్ వెఱచితిన్ బాలామణిన్ గైకొనన్
నావృత్తాంతము నేనెఱుంగనఁట వె నాళీకపత్రేక్షణా! 159

ఉ. ఏనిక నీనికట్లభయమిచ్చితిరిచ్చలు నిచ్చలున్ బర
ధ్యానపరాయణుండనక తావకపాదపయోజయుగ్మమి
మ్మానినిసాక్షిగా నొడివి మత్సహచారిణి యయ్యె నయ్యెడన్
దీనశరణ్య మీర లరుదెంచుట చిత్రమె తత్రసాక్షివై. 160

క. మెచ్చితిరాత్మన్ సాక్షికి, వచ్చితిగిందుల జనాపవాదము దీఱన్
దెచ్చితిరి మాకువిశ్రుతి, నిచ్చితిరభయప్రదానమిమ్మానినికిన్. 161

వ. ఇత్తెఱంగున వారినుద్దేశించి పలుకుచు సగౌరవంబుగా శకుంతలం గలిసికొని శ్రీభూ
నీళాసహితుం డగునద్దేవదేవునకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారంబు లాచరించి. 162

ఉ. దండము పార్వతీపతికి దండము వాగ్రమణీవినోదికిన్
దండము వాసవాగ్నియమదానవముఖ్యదిగీశరాజికిన్
దండము నారదాదులకు దండము చారణసిద్ధకోటికిన్
దండమటంచు దేవియును దానును మ్రొక్కెను దేవతాళికిన్. 163

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వధూవరులు హరిహరవిరించిబృందారకమునిబృందారకబృందంబుల
కుం గ్రమంబున వందనంబు లాచరించి సవినయంబుగా భరతుని మ్రొక్కంబనిచిన
నక్కుమారుండును విష్ణుదేవునకుం బ్రణమిల్లి పశుపతికిం బ్రణిపాతంబు గావించి చతు
రాననునకు దండప్రణామం బాచరించి యింద్రాది దిక్పాలురకుం జోహారు గావించి
నారదాదిమహామునులకు నమస్కరించిన నద్దేవదేవుం డక్కుమారకంఠీరవు గాంభీర్య
ధైర్యౌదార్యాదివిశేషంబులకు మెచ్చి శకుంతలాదుష్యంతులం గాంచి యితండు వాజ
పేయాధ్వరశతంబుఁ గావించి యష్టాదశద్వీపంబులం దనశాసనంబు నిరర్గళంబుగా
వర్తిలం జేయుచు వంశకర్తయై కీర్తిపౌరుషంబులు సంపాదింపంగలవాఁ డని యాదే
శించి కరుణాతరంగితకటాక్షవీక్షణంబులం గృతార్థులం గావించి యంత నయ్యనం
తుండు సపరివారంబుగా నంతర్ధానంబు చేసె నయ్యవసరంబున. 164

క. ఆడిరి రంభాదులు రహిఁ, బాడిరి గానం బనూనఫణితిన్ ఖచరుల్
వీడిరి ఖేదము పౌరులు, కూడిరి దుష్యంతుఁడును శకుంతలయుం ధృతిన్. 165

వ. ఇవ్విధంబున దుష్యంతుండును శకుంతలాసమేతుండై కుమారునకు యౌవరాజ్యపట్టా
భిషేకోత్సవంబు నిర్వర్తించి బ్రాహ్మణుల నానావిధమహార్హవస్తుప్రదానంబులం దనిపి
మహోన్నతవిభవంబున శకుంతలయుం దానును యథేష్టభోగంబులఁ దనరుచు రాజ్యం
బు పాలించుచుండె నని వైశంపాయనుండు జనమేజయునకుం జెప్పి వెండియుం నిట్లనియె.

ఫలశ్రుతి.

సీ. ధర్మార్థులకు భూరిధర్మప్రదం బగు నర్థార్థులకు నగు నర్థదంబు
కామార్థులకు భవ్యకామప్రదం బగు మోక్షార్థులకు నగు మోక్షదంబు
పరిణయార్థులకును బరిణయప్రదమగుఁ బుత్రార్థులకు నగుఁ బుత్రదంబు
సంపదర్థులకును సంపత్ప్రదం బగు విజయార్థులకు నగు విజయకరము
తే. వేడ్కఁ జదివిన వ్రాసిన వినినయట్టి, ఘనులకఖిలార్థలాభంబు గలుగుచుండు
నవనినాచంద్రతారార్కమలఘులీలఁ, బరిఢవిల్లు శకుంతలాపరిణయంబు. 167

తే. అని శకుంతలాకల్యాణమనువు మీఱ, మౌనినాథుండు చెప్పిన మనుజవిభుఁడు
వీనులారంగ వినుచుండి విస్మయమునఁ, బొంగి సంతోషభరితాంతరంగుఁ డయ్యె. 168

ఆశ్వాసాంతము.

చ. హరిహరినాగనాగపశతారకతారకతారతారకా
శరశరదిందుకుందహరిచందనచందనభారభారతీ

పరవరవాజివాజిరథవాసభనాసమృణాళనాళవి
స్తరతరకీర్తికీర్తితసదానసదానవేంకటేశ్వరా. 169

భుజంగప్రయాతము.

కృపాధారదాసేరకృష్ణార్తిదూరా, విపశ్చిజ్జనారాధ్యవేదాంతబోధ్యా
కపాలిస్తుతస్థేమకల్యాణధామా, రిపుధ్వాంతఘస్రేశ శ్రీవేంకటేశా. 170

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందనప్రసాదసమాసాదితకవితావిచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర నృసింహగురుపుత్త్ర కృష్ణకవిప్రణీతం బైనశకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు శకుంతలాదుష్యంతసంవాదంబును శ్రీవిష్ణుసాక్షాత్కారంబును శ్రీవిష్ణుసంకీర్తనంబును భరతయావరాజ్యపట్టాభిషేకంబును శకుంతలాదుష్యంతపునస్సంభోగోపాఖ్యానంబు ననుకథలుంగలసర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

శకుంతలాపరిణయము

సమాప్తము.

చెన్నపురి: 'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1927.

ఆంధ్రగ్రంథములు.

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
అచ్చతెనుగురామాయణము, శుద్ధప్రతి	...	1	4
డిటో కాలికోబైండు	...	1	10
అడవిమల్లెలు, ఎనమండ్రనారాయణమూర్తి	...	0	8
అధ్యాత్మరామాయణము, క్రొత్తకూర్పు	...	1	8
అనంతునిఛందము, ఛందోదర్పణము	...	0	14
అనిరుద్ధచరిత్రము, కనుపర్తి అబ్బయామాత్యప్రణీతము	...	0	8
డిటో కాలికోబైండు	...	0	14
అప్పకవీయము, శ్రీగిడుగురామమూర్తి పంతులుగారి విమర్శతో నున్నది.		2	8
అంబరీషోపాఖ్యానము, సటీక (భాగవతము)	...	0	4
ఆముక్తమాల్యద, వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రిగారి వ్యాఖ్యానముతో మేలు కాకితములమీఁద చక్కఁగ మరల ముద్రించియున్నారము	...	3	8
ఆంజనేయదండకము, హనుమద్దండకము	...	0	2
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రితమైనప్రతుల కన్న అన్నివిధముల బాగుగనున్నది	...	5	0
డిటో అత్యుత్తమప్రతి, రెండుసంపుటములు	...	7	8
డిటో 3 సంపుటములు	...	9	0

శ్రీమదాంధ్రభారతము-పద్యకావ్యము:—

అనేకవ్రాతప్రతుల సహాయమున చిరకాలమునుండి సంపూర్ణ పరిశ్రమముతోఁ బరిష్కరింపఁబడినది. మేలుకాగితములపై స్ఫుటముగ అచ్చొత్తించి మంచికాలికోబైండు చేయఁబడియున్నది.

7 సంపుటముల ప్రతి	...	14	0
3 సంపుటముల ప్రతి	...	13	0
ఆది, సభాపర్వములుగల సంపుటము	...	2	0
ఆరణ్యపర్వము ,,	...	2	0
విరాటోద్యోగపర్వములు ,,	...	2	0
భీష్మద్రోణపర్వములు ,,	...	2	0
కర్ణశల్యసౌప్తికస్త్రీపర్వములు ,,	...	2	0
శాంతిపర్వము	...	2	0
అనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌసల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణపర్వములుగల సంపుటము	...	2	0
ఆదిపంచకము, ఒకటేసంపుటము	...	5	8
యుద్ధపంచకము ,,	...	3	12
శాంతిసప్తకము ,,	...	3	12

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆదిపర్వము మాత్రము, పెద్దచ్చు, చిన్నసైజు ...	1	8
ఆంధ్రభారతవిమర్శనము, మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారిది ...	0	8
ఆనందరంగరాట్ఛందము, కాలికోబైండు ...	1	8
ఆంధ్రశ్రీమద్రామాయణము, కావ్యస్మృతితీర్థ: జనమంచి శేషాద్రిశర్మకృతము, 3 సంపుటములు ...	12	0
డిటో 7 సంపుటములు ...	14	0
ఆంధ్రబ్రహ్మాండపురాణము ...	5	0
ఆంధ్రలలితోపాఖ్యానము ...	1	8
ఆంధ్రభాషాభూషణము ...	0	2
ఆంధ్రభాషార్ణవము, అట్టబైండు ...	0	12
,, కాలికోబైండు ...	1	2
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు; టీకాను క్రమణికాసహితము ...	0	12
డిటో కాలికోబైండు ...	1	0
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటీక ...	0	8
కవిసంశయవిచ్ఛేదము, అడిదము సూరకవిది ...	0	6
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపరాజప్రణీతము. మేలుప్రతి ...	2	0
ఉత్తరహరివంశము, నాచనసోమనాథకృతము ...	1	8
కవికర్ణరసాయనము, మాంధాతచరిత్ర ...	1	8
డిటో మేలుప్రతి, కాలికోబైండు ...	1	14
కళాపూర్ణోదయము, దళసరికాకితములు ...	2	4
కాశీఖండము, చక్కనిక్రొత్తకూర్పు ...	1	8
డిటో కాలికోబైండు ...	1	12
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము) ...	0	4
డిటో గట్టుప్రభుకృతము ...	0	6
కృష్ణరాయవిజయము, కుమారధూర్జటికృతము ...	0	8
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, చక్కనికూర్పు ...	0	6
డిటో కాలికోబైండు ...	0	8
గణికాగుణప్రవర్తనతారావళి ...	0	2
గరుడాచలము, యక్షగానము, పెద్దచ్చు ...	0	2
గోపీనాథరామాయణము, 2 సంపుటములు, శ్రీమద్రామాయణమునకు సరియైన పద్యము, గవనము మిక్కిలి సొంపు, పీఠిక అతివిపులము ...	7	8
చెన్నబసవపురాణము, పాపకవికృతము ...	1	2

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆదిపర్వము మాత్రము, పెద్దచ్చు, చిన్నసైజు	1	8
ఆంధ్రభారతవిమర్శనము, మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారిది	0	8
ఆనందరంగరాట్ఛందము, కాలికోబైండు	1	8
ఆంధ్రశ్రీమద్రామాయణము, కావ్యస్మృతితీర్థ: జనమంచి శేషాద్రిశర్మకృతము, 3 సంపుటములు	12	0
డిటో 7 సంపుటములు	14	0
ఆంధ్రబ్రహ్మాండపురాణము	5	0
ఆంధ్రలలితోపాఖ్యానము	1	8
ఆంధ్రభాషాభూషణము	0	2
ఆంధ్రభాషార్ణవము, అట్టబైండు	0	12
,, కాలికోబైండు	1	2
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు; టీకానుక్రమణికాసహితము	0	12
డిటో కాలికోబైండు	1	0
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటీక	0	8
కవిసంశయవిచ్ఛేదము, అడిదము సూరకవిది	0	6
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపరాజప్రణీతము. మేలుప్రతి	2	0
ఉత్తరహరివంశము, నాచనసోమనాథకృతము	1	8
కవికర్ణరసాయనము, మాంధాతచరిత్ర	1	8
డిటో మేలుప్రతి, కాలికోబైండు	1	14
కళాపూర్ణోదయము, దళసరికాకితములు	2	4
కాశీఖండము, చక్కనిక్రొత్తకూర్పు	1	8
డిటో కాలికోబైండు	1	12
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	0	4
డిటో గట్టుప్రభుకృతము	0	6
కృష్ణరాయవిజయము, కుమార ధూర్జటికృతము	0	8
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, చక్కనికూర్పు	0	6
డిటో కాలికోబైండు	0	8
గణికాగుణప్రవర్తనతారావళి	0	2
గరుడాచలము, యక్షగానము, పెద్దచ్చు	0	2
గోపీనాథరామాయణము, 2 సంపుటములు, శ్రీమద్రామాయణమునకు సరియైన పద్యము, కవనము మిక్కిలి సొంపు, పీఠిక అతివిపులము	7	8
చెన్నబసవపురాణము, పావకవికృతము	1	2

		ప్రతి. 1-కి రూ.	అ.
చాటుపద్యమణిమంజరి, క్రొత్తకూర్పు, ప్రథమభాగము	...	1	4
డిటో రెండవభాగము, సాధారణప్రతి	...	1	6
డిటో మేలుప్రతి, గ్లేజు కాకితమంలది	...	1	10
ఛందోదర్పణము (అనంతునిఛందము)	...	0	14
జైమినిభారతము, అశ్వమేధపర్వము, చక్కనికూర్పు	...	1	0
డిటో కాలికోబైండు	...	1	6
తారాశశాంకవిజయము, చక్కనికూర్పు	...	0	12
డిటో కాలికోబైండు	...	1	4
తెనుఁగుసమస్యలు, చక్కనికూర్పు	...	0	2
దశకుమారచరిత్రము, పద్యకావ్యము, కేతనకవికృతము, చక్కనిప్రతి		1	8
దశావతారచరిత్ర, నూతనముద్రితము	...	2	0
దసరాపద్యములు	...	0	2
నరసభూపాలీయము	...	0	10
డిటో మేలుప్రతి, కాలికోబైండు	...	1	0
నలోపాఖ్యానము, సటీక, చిన్నసైజు	...	0	6
నలచరిత్ర, ద్విపద	...	0	14
నిర్వచనోత్తరరామాయణము, సాధారణప్రతి	...	1	0
నిరంకుశోపాఖ్యానము, రుద్రకవికృతము	...	0	6
నీలాసుందరీపరిణయము, కూచిమంచి తిమ్మకవికృతము	...	0	4
డిటో కాలికోబైండు	...	0	8
నృసింహపురాణము, ఎఱ్ఱాప్రగ్గడ, క్రొత్తకూర్పు	...	1	0
డిటో కాలికోబైండు	...	1	6
పంచతంత్రము, నారాయణకవికృతము	...	0	12
డిటో కాలికోబైండు	...	1	2
డిటో వేంకటనాథరాజకవికృతము	...	1	4
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, క్రొత్తకూర్పు	...	0	10
డిటో కాలికోబైండు	...	0	14
పారిజాతాపహరణము, చిన్నసైజు, క్రొత్తకూర్పు	...	0	8
బసవపురాణము, పిడుపర్తిసోమనాథప్రణీతము	...	2	4
బ్రహ్మోత్తరఖండము	...	1	0
బిల్హణీయము, చక్కనికూర్పు	...	0	8
భాస్కరరామాయణము, చక్కని క్రొత్తకూర్పు	...	4	0
భోజరాజీయము, అనంతామాత్యకృతము	...	1	2
భోగినీదండకము	...	0	1

	ప్రతి 1-కి	రూ.	అ.
విజయవిలాసము, చేమకూర వేంకటకవికృతము	...	0	8
డిటో కాలికోబైండు	...	0	12
విరాటపర్వము, పద్యకావ్యము, ప్రథమాశ్వాసము	...	0	8
డిటో ,, ద్వితీయాశ్వాసము	...	0	8
డిటో ,, తృతీయాశ్వాసము	...	0	12
వీరభద్రవిజయము, బమ్మెర పోతరాజకృతము	...	0	12
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, తరిగొండ వెంకమ్మది	...	1	0
డిటో కాలికోబైండు	...	1	6
వేమనపద్యములు, చక్కనికూర్పు	...	0	6
డిటో బ్రౌనుదొరగారి ఇంగ్లీషుతో	...	1	4
డిటో 2728 పద్యములు, కాలికోబైండు	...	1	12
వేమనపద్యములు, 2728 పద్యములు, తాత్పర్యసహితము, ఇందు గ్రంథవిమర్శ, కవిజీవితము మొదలగునవి చేర్పఁబడినవి, చక్కనిక్రొత్తకూర్పు		3	8
వైశ్యపురాణము	...	1	4
వైజయంతీవిలాసము	...	0	8
శతకంఠరామాయణము, క్రొత్తకూర్పు	...	0	10
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణకవికృతము	...	0	12
శశిరేఖాపరిణయము, అప్పప్పకవికృతము	...	0	12
శివలీలావిలాసము, కూచిమంచితిమ్మకవిప్రణీతము	...	0	6
శ్రీసాధునివీథినాటకము	...	0	2
శృంగారనైషధము శ్రీనాథకవిది, క్రొత్తకూర్పు	...	1	0
,, కాలికోబైండు	...	1	6
శైవధర్మము, పద్యము, క్రొత్తకూర్పు	...	0	12
సహస్రకంఠరామాయణము	...	0	12
సప్తమస్కంధము, సాధారణప్రతి, (భాగవతము)	...	0	6
,, సటీక, చిన్నసైజు	...	1	0
డిటో కాలికోబైండు	...	1	4
సాంబనిఘంటువు, సటీక	...	0	8
సారంగధరచరిత్రము, చేమకూర వేంకటకవికృతము	...	0	8
సానందోపాఖ్యానము, శ్రీశివరామకవివిరచితము	...	1	0

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

292, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి, ఈ,